

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

**Slavnost 19. dne v pražské Bahá'í
komunitě**

Popis a analýza rituálu

Bc. Lenka Plšková

Diplomová práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lenka PLŠKOVÁ**
Osobní číslo: **H08665**
Studijní program: **N6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Slavnost 19.dne**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Zásady pro vypracování:

Práce bude popisovat a analyzovat "Slavnost 19.dne" jako náboženský rituál a performance Bahá'í víry. Práce bude založena na terénním výzkumu v Bahá'í komunitě v ČR (zúčastněné pozorování, interview).

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Richard Schechner - "Performance studies:an introduction", 2002; "Performance theory", 2003; "Ritual, play and performance: readings in the social science/theatre", 1976; "The future of Ritual:Writing on culture and performance", 1993 Victor Turner - "Průběh rituálu", 2004; "Symbol a rituál", 1983 Gloria Faizi - "Bahá'í víra", 1990 Udo Schaefer - "Der Bahá'í in der modern Welt: Strukturen eines neuen Glaubens",1981

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Petr Pabian, Th.D.
Katedra sociálních věd

Datum zadání diplomové práce:

30. dubna 2010

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2011

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. MgA. Tomáš Petráň, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Děčíně dne 28. 6. 2011

Lenka Plšková

Poděkování:

Největší dík patří pražské Bahá'í komunitě, díky které jsem mohla realizovat svůj terénní výzkum, na jehož základě vznikla tato diplomová práce. Dále děkuji Mgr. Petru Pabianovi, Th.D. za cenné rady a připomínky i podporu v těžkých chvílích. Děkuji své rodině, Zbyňkovi a přátelům, kteří mi věřili.

ANOTACE

Práce se zabývá popisem a analýzou Slavnosti 19. dne. Jedná se o jeden z mála společenských rituálů Bahá'í víry. Práce je založena na terénním výzkumu, který byl proveden v pražské Bahá'í komunitě.

KLÍČOVÁ SLOVA

Slavnost 19. dne, Bahá'í víra, rituál, antropologie

TITLE

The Nineteen-Day Feast in the Prague Bahá'í community

ANNOTATION

The work deals with the description and analysis of the Nineteen-Day Feast. It is one of the few social rituals Baha'i Faith. The work is based on field research conducted in Prague's Baha'i community.

KEYWORDS

The Nineteen-Day Feast, Bahá'í Faith, ritual, anthropology

OBSAH

1. Úvod	9
2. Literární rešerše	12
3. Metodologie	14
3.1 Téma výzkumu.....	14
3.2 Výzkumné otázky	15
3.3 Metody výzkumu	16
3.4 Informátoři	20
3.5 Historie výzkumu	21
3.6 Role výzkumnice	24
3.7 Etika výzkumu.....	25
4. Bahá'í víra	28
4.1 Stručná historie Bahá'í víry.....	30
4.2 Smlouva	32
4.3 Bahá'í víra v ČR.....	33
4.4 Základní principy Bahá'í víry.....	35
4.5 Organizace Bahá'í společenství.....	41
4.6 Setkání Bahá'í věřících.....	42
4.7 Duchovní život	44
4.7.1 Modlitba a meditace.....	45
4.7.2 Půst	46
4.7.3 Učení víry	47
4.7.4 Vlastnosti Bahá'í věřících.....	47
4.8 Symboly Bahá'í víry	48

5. Slavnost 19. dne	50
5.1 Popis Slavnosti 19. dne	52
5.2 Bahá'í kalendář	54
5.3 Duchovní část	58
5.4 Administrativní část	60
5.5 Společenská část.....	61
5.6 Čas konání Slavnosti 19. dne	64
5.7 Místo konání Slavnosti 19. dne	66
5.8 Účastníci	68
5.8.1 Hostitel, Hostitelka	68
5.8.2 Ostatní Bahá'í věřící.....	69
5.8.3 Děti.....	70
5.8.4 Hosté.....	71
5.9 Informace	71
5.10 Význam Slavnosti 19. dne pro Bahá'í věřící	72
5.11 (Ne)účast	75
5.12 Příprava.....	79
5.13 Bahá'í fond	82
5.14 Cíle Slavnosti 19. dne.....	83
6. Závěr	87
7. Použité zdroje	91

1. Úvod

Rituál. Co pro nás v dnešní době znamená rituál? Pro někoho je rituálem čištění zubů, pravidelná návštěva příbuzných či čtvrtční mariáš v oblíbené hospůdce. Představuje tedy pouhé periodické opakování určité situace, během které se jedinec chová podle očekávání ostatních lidí. Takový typ rituálu může přinášet zábavu i uspokojení, může nás nudit nebo je nám víceméně lhostejný, protože ho děláme automaticky a už ho jako rituál ani nevnímáme.

A co náboženský rituál? Česká společnost bývá označována jako jedna z nejateističtějších zemí světa. Většina lidí si pod náboženským rituálem vybaví mši v kostele a spousta z těchto lidí ji jednou za rok dokonce absolvuje. Ale co pro tyto lidi znamená? Bohužel se Půlnoční mše, podle mého názoru, stala spíše zpestřením mezi řízkem, dárky a pohádkami v televizi. Jiným příkladem může být mužská obřízka, která se v naší společnosti neprovádí kvůli náboženskému přesvědčení, ale v některých případech kvůli zdravotním problémům, jinak z estetických důvodů. Zkrátka se z většiny našich současných rituálů vytratilo něco nadpozemského, určité spojení s duchovnem, kvůli kterému se původně vlastně konaly.

Takzvané „primitivní“ národy své náboženské rituály praktikovaly různými (ačkoli striktně předepsanými) způsoby od rituálních tanců a písní, přes uctívání totemů, po konzumaci svátečních pokrmů. Vždycky se při tom snažili navázat komunikaci s něčím nadpozemským – duchy svých předků, Bohem apod., zkrátka chtěli zažít něco transcendentálního. V dnešní „civilizované“ společnosti se oficiální státní svátky oslavují uctěním památky padlých hrdinů, vyvěšením státní vlajky (v ČR s totemovým lvem), kladením věnců, státní hymnou a oficiálními proslovy některých představitelů státu. Jan Sokol podobné společenské slavení označuje jako Durkheimův svátek¹, pro Durkheimovo pojetí rituálu a náboženství vůbec. Slavení v menších skupinkách se většinou omezuje na rodinu a blízké přátele.

Ani já nejsem výjimkou. Slavím narozeniny a jmeniny členů své rodiny a mých přátel. Státní svátek pro mě často bývá volným dnem, během kterého si vzpomenu na důvod, proč se vlastně slaví, ale nijak veřejně či oficiálně se na jejich oslavách nepodílím. Vyrostla jsem v ateistické rodině, která se nikdy společně nezúčastnila ani výše zmíněné půlnoční mše o Vánocích. Ani já sama jsem ji nikdy neabsolvovala. Myslím, že tam mají být věřící, pro které to znamená daleko víc než

¹ SOKOL, J. *Člověk a náboženství*. Portál. Praha 2003. str. 44

pro skupinu zvědavých lidí, kteří si přišli poslechnout koledy a podívat se, jak to vlastně vypadá. Možná právě díky skutečnosti, že já sama nejsem věřící, mě otázka náboženství láká.

Zajímalo mě, jak malá náboženská komunita, v České republice spíše neznámá, málo etablovaná, s krátkou historií a malým počtem stoupců, provádí a prožívá své náboženské rituály. Jak se jí daří pořádat vlastní rituály, co znamenají pro tuto komunitu a co pro její jednotlivé členy, kteří na daném rituálu participují? Tématem této diplomové práce je proto jeden z mála společenských rituálů Bahá'í víry, Slavnost 19.dne.

Slavnost 19.dne patří mezi rituály Bahá'í víry, která se profiluje jako nejmladší nezávislé světové náboženství, má více než 5 miliónů stoupců po celém světě, kteří pocházejí ze všech zemí a mají rozmanitý původ. Bahá'í věřící pochází z více než 2000 různých národů a etnických skupin a žijí v 235 zemích a teritoriích. (www.bahai.cz)

S Bahá'í vírou jsem se seznámila během přednášek kurzu „Antropologie areálu: Írán“, kterou jsem absolvovala v zimním semestru akademického roku 2009/2010. Zaujala mne zejména skutečnost, že se jedná o náboženství rozšířené po celém světě, o kterém jsem před tím nikdy neslyšela. Toto téma jsem použila pro seminární práci k tomuto kurzu a na základě získaných informací jsem se začala zajímat o Bahá'í společenství v České republice.

Ústředním principem Bahá'í víry je jednota lidstva, který je založen na odmítnutí předsudků všeho druhu - rasových, třídních, národnostních, náboženských, sociálních a tak dále, zkrátka všech, které mohou člověka naplňovat pocitem nadřazenosti vůči ostatním. Vědomí jednoty lidstva je, podle Bahá'í víry, základním předpokladem pro reorganizaci a správu naší planety jako jediné země, která je domovem lidstva.

Bahá'í víra má svůj vlastní kalendář. V kalendáři je 19 měsíců, každý měsíc má 19 dní. To dohromady činí 361 dní, čili existují další čtyři nebo pět vložených dní, které doplňují plný počet dní v roce. První den v každém Bahá'í měsíci se Bahá'í společně setkávají na Slavnosti 19. dne. Ta má 3 části. V první duchovní části se čtou modlitby a Svaté Písmo. Ve druhé - administrativní části věřící konzultují o záležitostech společenství. Následuje společenská část. Bahá'í by se měli snažit Slavnosti navštěvovat, protože jejich hlavním cílem je prohloubit pouta přátelství a jednoty, která je základem Bahá'í společenství.

Protože je Bahá'í víra spíše individuální záležitostí, vybrala jsem si Slavnost 19. dne jako příklad jednoho z mála společenských rituálů této Víry, na kterém by měli participovat všichni členové místního Bahá'í společenství. Tématem této diplomové práce bude tedy popis a následná analýza Slavnosti 19. dne jako rituálu Bahá'í víry. Analyzovat budu tento rituál zejména z individuální a sociální perspektivy.

Individuální analýza zahrnuje rozbor osobních pohnutek a zájmů, které Bahá'í věřící na tomto rituálu mají. Jde o to zjistit, co jim tento rituál přináší, z jakého důvodu se ho aktivně účastní a co pro ně znamená. Sociální hledisko zkoumá význam tohoto rituálu pro Bahá'í společenství jakožto jednotný celek, který se snaží na podobných setkáních dát svým členům prostor pro otevřené prožívání své víry, a tím přispívat ke stmelování tohoto náboženského společenství. Protože je v České republice přibližně 300 registrovaných členů Bahá'í společenství, kteří jsou rozptýleni po celém území státu, nebývají tato setkání příliš početná. O to více je účast na Slavnosti 19. dne mezi jednotlivými členy vítána, stejně jako ze strany celého Bahá'í společenství.

Moje diplomová práce je rozdělena do několika hlavních oddílů. Po Úvodu a Literární rešerši následuje Metodologie, ve které představuji výzkumné metody, které jsem použila k získání informací, představuji informátory a popisuji svůj terénní výzkum. V další části představuji základní principy Bahá'í víry a nastiňuji působení tohoto náboženství na území Československa, potažmo České republiky. Předposlední část je věnovaná popisu a analýze zkoumaného rituálu. V Závěru potom shrnuji výsledky svého výzkumu.

2. Literární rešerše

Teoreticky ve své diplomové práci vycházím z publikací, které lze rozdělit do několika tematických skupin. Jedná se o (1) práce, které používám k vysvětlení principů Bahá'í Víry; (2) práce, které mi pomohou vysvětlit zvolené metody mého výzkumu a (3) antropologické či sociovědní práce, ze kterých čerpám především zkušenosti z podobných terénních výzkumů, teoretické zakotvení a terminologii.

Pro nástin a vysvětlení principů Bahá'í Víry používám publikace, které vydává Bahá'í společenství ve svém vlastním Bahá'í nakladatelství. Jedná se o drobné publikace např. *Příslib světového míru* (1990) a *Skutečnost člověka* (1990) a rozsahem obsáhlejší knihu *Země je jediným domovem* (1991) od Johna Huddlestona, ve které informativně prezentuje učení Bahá'í víry a vyslovuje přesvědčení, že její stoupenci mají klíč k postupnému řešení globálních problémů. Základní informace lze nalézt na internetových stránkách – např. www.bahai.cz nebo www.bahai.org. K dispozici jsem také měla „nejsvětější knihu“ Bahá'í víry Kitáb-i-Aqdas, slovenský překlad.

Bohužel jsem nenalezla mnoho publikací, které by se monograficky zabývaly Bahá'í vírou a nebyly vydána v nějakém Bahá'í nakladatelství nebo jejímž autorem nebyl Bahá'í věřící. Do této kategorie patří knihy Moojan Momen *The Bahá'í Faith: A Beginner's Guide* (1997), představující Bahá'í víru laické veřejnosti, a Margit Warburg *Citizens of the World: A History and Sociology of the Baha'is from a Globalisation Perspective* (2006), která svou studii opírá o výzkum dánské Bahá'í komunity. Stručnou charakteristiku Bahá'í víry lze nalézt v encyklopediích *Encyclopedia of New Religious Movements*, editované Peterem Clarkem, a *Worldmark Encyclopedia of Religious Practices*, editované Thomasem Riggsem.

Knihy Davida Václavíka *Sociologie nových náboženských hnutí* (2007) a *Náboženství a moderní česká společnost* (2010) a také kniha Zdeňka Vojtíška *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět* (2007), mi pomáhají vysvětlit postavení Bahá'í víry mezi ostatními náboženstvími i ve společnosti.

Metodologickou část zpracovávám za použití knih Jana Hendla *Kvalitativní výzkum* (2005), Miroslava Dismana *Jak se vyrábí sociologická znalost* (2002), Davida Silvermana *Ako robiť kvalitatívny výskum* (2005) a Bernarda H. Russella *Handbook of Methods in Cultural Anthropology* (1998).

Teoretické práce jsou zastoupeny knihou Fiony Bowie *Antropologie náboženství* (2008). Tato publikace představuje základní témata oboru i současný vývoj. Zabývá se teoretickými přístupy k oboru antropologie náboženství i jevy, jako jsou mýty, rituály či symboly, a vztahy mezi kulturou, společností a náboženstvím. Knihy Dušana Lužného a Zdeňka Nešpora *Sociologie náboženství* (2008) a *Příručka sociologie náboženství* od Zdeňka Nešpora a Davida Václavíka pomáhají k vysvětlení otázek náboženství ze sociologického hlediska. Dále vycházím z děl Richarda Schechnera *Performers and spectators. Transported and transformed*, Arnolda van Gennepa a zejména Émila Durkheima *Elementární formy náboženského života: systém totemismu v Austrálii* (2002), které používám k analýze zkoumaného rituálu. Stejně tak i knihy Catherine Bellové *Ritual: Perspectives and Dimensions* (1997) a Roye Rappaporta *Ritual and Religion, In the Making of Humanity* (1999) poskytují teoretická východiska i praktické zkušenosti.

Clifford Geertz v knize *Interpretace kultur* (2000) vymezil interpretativní a symbolickou teorii kultury založenou na tzv. zhuštěném popisu, který je použit v eseji popisujícím kohoutí zápasy na Bali. Z knihy Victora Turnera *Průběh rituálu* (2004) čerpám z jeho praktických zkušeností studia rituálu u kmene Ndembů ze severozápadní Zambie. V této knize Turner odkazuje i na článek Monicy Wilson *Nyakyusa ritual and symbolism* (*American Anthropologist*, vol. 56, no. 2, 1954), ve kterém o rituálu píše: „Rituály odhalují hodnoty na jejich nejhlubší úrovni... člověk v rituálu vyjadřuje svoje nejdůležitější pohnutky, a protože výrazové formy podléhají konvencím a jsou závazné, jsou zjevované hodnoty hodnotami skupiny. Ve studiu rituálu spatřuji klíč k porozumění společností člověka.“ (str. 241) Tato citace vyjadřuje můj hlavní záměr – studovat skupinu skrze její náboženský rituál.

Kromě výše zmíněných publikací, užívám k analýze rituálu také knihy Jana Kellera *Nedomyšlená společnost* (1998) a Jana Sokola *Člověk a náboženství* (2003). Knihy Iva T. Budila *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie* (2003) a Thomase Hyllanda Eriksena *Sociální a kulturní antropologie* (2008), spolu s již uvedenou knihou Fiony Bowie *Antropologie náboženství* (2008), přinášejí ucelený pohled na studium rituálu z antropologické perspektivy.

3. Metodologie

V metodologické části práce popíši, jak jsem se dostala ke zkoumanému tématu, jak jsem navázala spolupráci se zkoumanou skupinou, jaké metody jsem použila při sběru dat, historii výzkumu a svou roli výzkumnice.

3.1 Téma výzkumu

S Bahá'í vírou jsem se seznámila během přednášek kurzu „Antropologie areálu: Írán“, kterou jsem absolvovala v zimním semestru akademického roku 2009/2010. Zaujala mne zejména skutečnost, že se jedná o náboženství rozšířené po celém světě (jak tvrdí dostupné zdroje informující o Bahá'í víře), o kterém jsem před tím nikdy neslyšela. Toto téma jsem použila pro seminární práci k tomuto kurzu a na základě získaných informací jsem se začala zajímat o Bahá'í společenství v České republice.

Základní informace o Bahá'í víře v ČR jsem získala na webových stránkách www.bahai.cz (oficiální webové stránky pro ČR), kde jsem našla i kontakt na pražské Bahá'í centrum, které sdružuje Bahá'í věřící pobývající v Praze. Díky tomuto kontaktu jsem navázala e-mailovou komunikaci s vedoucím tohoto centra, který byl velmi vstřícný a ochotně souhlasil s osobním setkáním, během kterého jsem se dozvěděla bližší informace o pražském Bahá'í společenství.

Byla jsem pozvána na setkání při příležitosti narození Bába, kde jsem navázala kontakty s dalšími Bahá'í věřícími, kteří mi dále byli cennými informátory. Musím poznamenat, že přijetí ze strany Bahá'í společenství bylo velmi vstřícné a poměrně rychle došlo k navázání důvěry mezi informátory a mnou, což mi v dalším výzkumu značně pomohlo. Tuto skutečnost budu více rozebírat v následujících částech práce.

Při studiu literatury a internetových zdrojů jsem se seznámila se Slavností 19. dne, která v Bahá'í víře vystupuje (kromě pohřbu) jako jediný společenský rituál této komunity, jak mi později sdělil i můj klíčový informátor. Slavnost 19. dne mne zaujala natolik, že jsem se rozhodla použít ji jako téma pro mou diplomovou práci. Konkrétně jde o to zjistit, jaký význam má tento rituál pro celou skupinu i pro její jednotlivé členy.

Pro svůj výzkum jsem zvolila pražskou Bahá'í komunitu, protože pro mne byla geograficky nejdostupnější a předpokládala jsem, že zřejmě bude i největší Bahá'í komunitou v ČR, což se de facto při prvním setkání v pražském Bahá'í centru potvrdilo. Bylo mi sděleno, že pražská Bahá'í komunita čítá na 30 registrovaných členů, přičemž celkový počet registrovaných Bahá'í věřících v ČR se pohybuje kolem 300.

3.2 Výzkumné otázky

Základní otázkou, kterou jsem si už od začátku kladla, byla: „Co znamená Slavnost 19. dne pro pražskou Bahá'í komunitu a co znamená pro její jednotlivé členy?“ Toto zjednodušené pojetí se během studia literatury související s tímto tématem a během setkávání s Bahá'í věřícími rozrostlo a ve své diplomové práci se proto budu zabývat dvěma výzkumnými otázkami, jejichž rozvinutí se nyní pokusím blíže upřesnit.

1) „Co znamená Slavnost 19. dne pro pražskou Bahá'í komunitu?“ Při hledání odpovědi na tuto otázku mě zajímalo, jak velký význam představuje tento rituál pro celou komunitu, kolik členů komunity se ho účastní a jak vlastně tento rituál probíhá.

Odpovědi na tuto otázku jsem získala zejména zúčastněným pozorováním, studiem literatury a metodou skupinového rozhovoru (zmíněné výzkumné metody budou podrobně popsány v následující části). Získaná data a informace jsem mezi sebou následně komparovala.

2) „Co znamená Slavnost 19. dne pro jednotlivé členy pražské Bahá'í komunity?“ S touto otázkou jsou spojeny motivace, které vedou Bahá'í věřící k tomu, že navštěvují a participují na tomto rituálu, co jim tato účast přináší a jak často se tohoto rituálu účastní. Na druhé straně jsou s touto otázkou spojeny také důvody, kvůli kterým se Slavnosti 19. dne neúčastní.

Jako zdroje odpovědí na tyto otázky jsem využila zejména formální a neformální rozhovory s jednotlivými členy pražské Bahá'í komunity a částečně i metodu skupinového rozhovoru. Tato data jsem dále porovnávala s poznatky z vlastního zúčastněného pozorování a příslušné literatury.

3.3 Metody výzkumu

Při sběru dat jsem využila zejména metodu **zúčastněného pozorování**² (*participant observation*), jehož výhodou je zkoumání a analýza socio-kulturních jevů skrze výzkumníkovu vlastní zkušenost. Osobně jsem participovala na Slavnostech 19. dne, společenském rituálu zkoumaného Bahá'í společenství. Pozorování jsem uplatnila zejména během první a druhé části rituálu. Během první (duchovní) části, při četbě textů z Písma jsem kromě průběhu samotného rituálu pozorovala chování ostatních účastníků a snažila se ho „odkoukat“, abych případně nerušila prožívání tohoto rituálu. Při mé úplně první účasti na Slavnosti 19. dne jsem se i účastníků cíleně zeptala, jestli jsem se „nechovala nevhodně“. Byla jsem ujištěna, že ne. Dále mě zajímalo i například oblečení účastníků – jestli se na Slavnost 19. dne oblékají nějak výjimečně než při jiných situacích, kterých jsem se osobně také účastnila. Zásadním přínosem byl tedy bezprostřední kontakt výzkumnice s informátory a pozorovaným subjektem (s aktivitami a činnostmi). Práce v terénu umožňuje badatelce větší flexibilitu a existuje zde vyšší pravděpodobnost nepředpokládaných výsledků než u většiny výzkumných metod. Specifické je, že terénní výzkum umožňuje zkoumat malé skupiny, jakou je právě i pražská Bahá'í komunita. Zúčastněné pozorování se neomezuje jen na pouhé pozorování, ale zahrnuje všechny techniky sběru kvalitativních informací, pokud jsou ovšem aplikovány v kontextu participace.³ Metoda zúčastněného pozorování vyžaduje zvláštní přístup k záznamu získaných dat, která jsou získána i dalšími technikami (rozhovor, dotazník, strukturované pozorování aj.), a která slouží k následné vědecké analýze⁴.

V rámci zúčastněného pozorování bylo využito **neformálního rozhovoru** – interakce mezi badatelkou a respondentem, pro kterou má výzkumník jen obecný plán. Plán nezahrnuje výčet otázek, jejich znění, ani jejich pořadí.⁵ Tento typ rozhovoru se spoléhá na spontánní generování otázek v přirozeném průběhu interakce.⁶ Tyto **neformální rozhovory** probíhaly především během třetí

² HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Portál. Praha 2005. str. 193

³ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. UK. Praha 2000. str. 308

⁴ RUSSEL, B.H. *Handbook of Methods in Cultural Anthropology*. Altamira Press. Oxford 1998. str. 259

⁵ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. UK. Praha 2000. str. 308

⁶ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Portál. Praha 2005. str. 175

(společenské) části zkoumaného rituálu, kdy dochází k rozdrobení přítomné společnosti na menší skupinky, často páry a kdy nastává ideální příležitost k navázání bližšího kontaktu s jednotlivými členy zkoumané komunity, odstraňují se zábrany a postupem času dochází k vytvoření důvěry mezi výzkumníci a zkoumanou skupinou.

Příležitostí k takto definovanému metodologickému postupu bylo dostatečné množství, a to díky charakteru Bahá'í společenství, kdy sami potencionální informátoři oplývají velice ochotným přístupem navázat se mnou jakožto výzkumníci kontakt a podělit se o cenné informace. Tuto metodu sběru dat jsem využívala především při prvních návštěvách Slavnosti 19. dne a při jiných příležitostech než je ústřední téma této práce, jako byla například Oslava narození Bába, Oslava narození Bahá'u'lláha či devocionální setkání.

Informace získané neformálními rozhovory mi posloužily především k přípravě polostrukturovaných a strukturovaných rozhovorů, které jsem použila v dalších fázích výzkumu. Dozvěděla jsem se jakési obecné informace o zkoumaném tématu, které jsem dále hodlala prohlubovat.

Na Slavnosti 19. dne jsem se v rámci zúčastněného pozorování aktivně podílela na průběhu první části, během které se čtou úryvky z Písma. Zpočátku jsem byla oslovena s prosbou, zda bych mohla také přečíst nějaký úryvek z nějaké připravené knihy – tento úryvek byl někdy již předem vybrán nebo jsem si ho mohla zvolit sama, to záviselo na tom, kdo zrovna tu danou Slavnost 19. dne organizoval. Jelikož jsem vždy souhlasila, po několika setkáních se s mou osobou jakožto participátorkou na čtení úryvků Písma počítalo.

V případě, že se v rámci Slavnosti 19. dne konala druhá (administrativní) část, snažila jsem se do ní příliš nezasahovat. Věděla jsem, že právě kvůli této části rituálu byl nutný souhlas místní duchovní rady s mou účastí, proto jsem se chovala obezřetně. Na druhou stranu i sami účastníci věděli o důvodu mé přítomnosti a během administrativní části se neprobírala témata, o kterých bych jako nečlen Bahá'í neměla vědět. Pokládala jsem otázky spíše k organizaci a průběhu této části rituálu, případně k administrativnímu uspořádání Bahá'í společenství a podobně. Někteří účastníci měli potřebu mi vysvětlit některé skutečnosti, abych lépe porozuměla celkovému kontextu. Například při četbě dopisu od Národní duchovní rady mi vysvětlili administrativní uspořádání Bahá'í společenství a důvody, proč tomu tak je.

Měla jsem tak příležitost nechat si vysvětlit jeden z principů Bahá'í víry od jejích členů a porovnat získané informace s literaturou, že které Bahá'í víra vychází (vydávaná Bahá'í nakladatelstvím).

V další fázi výzkumu jsem využívala zejména **polo-strukturovaný rozhovor**, který můžeme chápat jako vymezení základních bodů, ke kterým se výzkumnice snaží v průběhu interakce s respondentem stočit téma, přestože mu dává jistý prostor pro vlastní vyjádření⁷. Získaná data jsem si zapisovala do svých poznámek vždy po skončení daného setkání. Uvědomuji si, že tímto postupem dochází ke ztrátě některých dat, jelikož jsem si zřejmě nebyla schopná zapamatovat všechny informace, které mi byly respondenty sděleny, zároveň však považuji tento postup za správný, vzhledem k tomu, že by mohlo dojít ke značnému znervóznění mých respondentů, kdybych se snažila během neformálního setkání, které společenská část Slavnosti 19. dne představuje, pohybovat se zápisníkem v ruce a dělat si podrobné poznámky. Daleko přirozenější pro mé respondenty i pro mě bylo nenucené oslovování členů zkoumané komunity u připraveného občerstvení a během tohoto neformálního, víceméně přátelského, rozhovoru se snažit stočit téma hovoru na předmět mého zkoumání.

Během prvních tří Slavností 19. dne, které jsem absolvovala, jsem se rozhodla použít metodu **skupinového rozhovoru**⁸, a to na začátku společenské části zkoumaného rituálu. Tyto rozhovory trvaly přibližně 20 minut, účastnili se jich víceméně všichni přítomní – někteří respondenti byli výřečnější a byli schopni se o některých aspektech rozhovořit více (např. jak probíhá Slavnost 19. dne v zemi respondentova původu), zatímco někteří se zapojili například pouze souhlasným přikyvováním. Během jednoho skupinového rozhovoru hostitelka Slavnosti 19. dne odběhla připravit občerstvení, které posléze podávala. Poznámky jsem si psala až po skočení Slavnosti 19. dne v soukromí, bez přítomnosti respondentů.

Dalo by se říci, že mi tato metoda posloužila jako předběžný nástin postojů a názorů účastníků, ze kterých jsem dále vycházela při přípravě polostrukturovaných, potažmo strukturovaných rozhovorů. Velmi dobře jsem si uvědomovala, že data získaná ze skupinového rozhovoru nemusí vyjadřovat skutečné názory všech

⁷ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. UK. Praha 2000. str. 308

⁸ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Portál. Praha 2005. str. 182

jednotlivých účastníků, ale spíše interakci mezi informátory.⁹ Proto jsem jako další metodu získávání informací zvolila rozhovory s jednotlivými členy pražské Bahá'í komunity.

Metodu **strukturovaného rozhovoru**¹⁰ jsem použila během závěrečné fáze mého výzkumu. Byla jsem již v situaci, kdy jsem měla jasnější představu o tom, jak Slavnost 19. dne probíhá, jak je popsána v literatuře, která by měla Bahá'í věřícím sloužit jako určitý návod, a byla jsem schopna formulovat přesné otázky o názorech a postojích svých respondentů, na které jsem hledala odpověď touto metodou.

Celkem jsem provedla 7 strukturovaných rozhovorů, které trvaly 45, 30, 70, 90 a ve třech případech 60 minut. Vždy záleželo na tom, jak se jednotliví respondenti k mým otázkám rozpořádali. Když bylo potřeba, dala jsem jim dostatečný prostor k zamyšlení nad odpovědí. Nebránila jsem se ani tomu, když se někdo rozpořádal i o věcech, na které jsem se přímo neptala. Jeden rozhovor probíhal v pražském Bahá'í centru, tři v různých pražských kavárnách, dva v restauraci a jeden u respondentky doma.

Atmosféra při těchto rozhovorech byla příjemná a rozhovory se nesly v přátelském duchu. Na začátku dvou rozhovorů jsem z respondenta a respondentky cítila trochu nervozity, která ale v průběhu našeho rozhovoru opadla. Všichni respondenti byli, jak mi přiznali, hlavně zvědaví, na co se jich budu ptát. Předem věděli, že se otázky budou týkat Slavnosti 19. dne, ale jejich přesné znění neznali. Během žádného rozhovoru se nestalo, že by někdo z respondentů nechtěl odpovědět na některou z mých otázek nebo se nechtěl o nějakém tématu se mnou bavit. 2. respondentka a 5. a 6. respondent mi sdělili, že o některých otázkách, které jsem jim kladla, nikdy před tím nepřemýšleli. Ostatní respondenti a respondentky se k tomu sami nevyjádřili a já jsem se na to ani neptala.

Konkrétně 6. respondent uvedl, že jsou mé otázky zajímavé a že je sám zvědavý, jak na ně budou odpovídat ostatní respondenti. Myslím si, že i ostatní respondenti jsou zvědaví na totéž, protože mi říkali, že by si moji práci po jejím dokončení rádi přečetli. Slíbila jsem, že jim svou diplomovou práci po její obhajobě věnuji v tištěné podobě.

⁹ RUSSEL, B.H. *Handbook of Methods in Cultural Anthropology*. Altamira Press. Oxford 1998. str. 372

¹⁰ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Portál. Praha 2005. str. 173

Data získaná výše zmíněnými metodami jsem mezi sebou komparovala i s dostupnou literaturou vydávanou v Bahá'í nakladatelství, která mi posloužila už před samotným výzkumem jako zdroj informací o Bahá'í víře, a byla mi inspirací pro výběr tématu mého zkoumání.

3.4 Informátoři

Jak jsem se v průběhu výzkumu dozvěděla, počet vyhlášených Bahá'í věřících je v ČR kolem 300, členů pražské Bahá'í komunity pak asi 30. Z těchto 30 věřících, je „aktivních“ asi 13. Aktivní věřící jsou ti, kteří se více méně pravidelně účastní akcí pořádaných pražskou Bahá'í komunitou. Tito členové komunity se spolu vesměs už několik let znají. Ostatní vyhlášení Bahá'í věřící se na chodu pražské komunity nijak nepodílejí, pouze jsou vedeni v administrativní agendě. Vedoucí pražského Bahá'í centra na ně má kontakt, na Slavnosti 19. dne i na jiných akcích jsou vítáni, ale neúčastní se jich.

Informátoři se logicky generovali z řad vyhlášených „aktivních“ Bahá'í věřících žijících nebo pobývajících v době mého výzkumu v Praze, kteří se účastnili Slavností 19. dne. Z těchto lidí jsem si v průběhu svého výzkumu vybrala respondenty pro strukturované rozhovory s cílem oslovit pestré zastoupení osobních charakteristik (muži, ženy, svobodné, vdané/ženaté, s českou národností i cizince).

Nepovažovala jsem za vhodné požádat vedoucího pražského Bahá'í centra nebo jiného člena pražské Bahá'í komunity o kontakt na „neaktivní“ vyhlášené členy pražské Bahá'í komunity, ačkoliv by data získaná z rozhovorů s těmito Bahá'í věřícími mohla být zajímavá. Nechtěla jsem zneužít vstřícného a přátelského vztahu, který jsem za dobu svého výzkumu se členy pražské Bahá'í komunity dokázala navázat. Předpokládám, že by i věřícím, od kterých bych se snažila zjistit kontakty na „neaktivní“ věřící, bylo nepříjemné bez souhlasu dotyčných poskytnout mi tyto osobní informace.

V následující tabulce nabízím přehled jednotlivých respondentů:

Respondent/ka	Věk	Země původu	Stav	Děti	Vyhlášený/á Bahá'í
1.respondentka	51	ČR	Rozvedená	Ano	6 let
2.respondentka	36	ČR	Vdaná	Ano	17 let
3.respondentka	37	Itálie	Vdaná	Ne	7 let
4.respondent	36	ČR	Svobodný	Ne	18 let
5.respondent	38	ČR	Ženatý	Ano	19 let
6.respondent	37	USA	Svobodný	Ne	14 let¹¹
7.respondent	43	USA	Ženatý	Ano	21 let

Prakticky od začátku výzkumu jsem byla v kontaktu s osobou, kterou považuji za svého **klíčového informátora**. Takový člověk by se dal označit za toho, kdo zná výborně dané prostředí a dokáže své znalosti vyjádřit¹². Díky němu jsem se dostala k informacím, které bych sama těžko získala.

Za klíčového informátora bych označila vedoucího pražského Bahá'í centra, který byl prvním Bahá'í věřícím, se kterým jsem se seznámila. Poskytl mi základní informace o Bahá'í víře a po celou dobu výzkumu mne informoval o dění v komunitě, termínech a místech konání Slavností 19. dne i jiných akcí pořádaných pražskou Bahá'í komunitou.

3.5 Historie výzkumu

Časově je můj výzkum možné vymezit přibližně tak, že první kontakt s pražským Bahá'í společenstvím byl navázán v květnu 2010, první setkání proběhlo během léta 2010 a pravidelně jsem se Slavností 19. dne účastnila od října 2010 do dubna 2011.

První kontakt byl uskutečněn e-mailovou korespondencí s vedoucím pražského Bahá'í centra, který mi přislíbil osobní setkání, ovšem zároveň mě

¹¹ Tento respondent pochází z Bahá'í rodiny, takže by bylo možno uvést, že je Bahá'í už od narození. Na druhé straně děti sami rozhodují o své Víře až v průběhu dospívání. Sám respondent uvedl, že Bahá'í víru začal brát vážně až po tom, co se seznámil s ostatními náboženstvími a zjistil, že Bahá'í víra je pro něj tou pravou. To mu bylo 23 let, proto uvádím 14 let jako dobu, po kterou je respondent vyhlášeným Bahá'í věřícím.

¹² HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Portál. Praha 2005. str. 194

upozornil na skutečnost, že během léta je vzhledem k letním prázdninám činnost tohoto centra značně omezena.

K dalšímu kontaktu proto došlo v srpnu 2010, kdy jsem si na začátek září 2010 sjednala schůzku s vedoucím tohoto centra přímo v jeho prostorách v Praze 3. Během tohoto setkání se mě snažil seznámit se stručnou historií a principy Bahá'í víry, s chodem pražského Bahá'í centra i se situací v celé ČR – kolik členů u nás žije, jak dlouho u nás Bahá'í působí apod. Většinu těchto informací jsem už znala z předchozího studia příslušné literatury – ať už šlo o literaturu použitou pro výše zmíněnou seminární práci nebo o další zdroje informací, které mi posloužily při výběru vhodného výzkumného tématu. Byly mi představeny publikace, které vydalo dnes již oficiálně neexistující Bahá'í nakladatelství a jako dárek jsem obdržela několik knih o Bahá'í víře, společně s příslibem další spolupráce. Toto setkání trvalo něco málo přes dvě hodiny a posloužilo jako velmi dobrý základ pro následnou spolupráci s pražskou Bahá'í komunitou.

V říjnu 2010 jsem byla pozvána na Oslavu narození Bába (20.10.). Toto setkání se konalo v soukromém bytě manželského páru Bahá'í věřících v Praze. Kromě mě se ho účastnilo 15 Bahá'í věřících (z toho 4 jiné národnosti než české, ve věku 25-45) a 8 dětí. Během duchovní části se četly úryvky z textů, které napsal Báb, promítala se prezentace fotografií míst spojených s Bábovým životem a celkovou atmosféru dotvářela tematická hudba. V této části oslavy šlo především o připomenutí významu osobnosti Bába pro Bahá'í víru. Tato část trvala zhruba 30 minut a pro některé děti bylo obtížné udržet pozornost a zůstat v klidu, byly proto odkázány do vedlejší místnosti, kde si mohly hrát a nerušit ostatní. Druhá část by se dala nazvat společenskou – bylo připraveno občerstvení a pro mne se naskytla ideální příležitost začít navazovat kontakty s potenciálními respondenty.

Zde jsem se poprvé setkala s překvapivou reakcí na informaci, že nejsem Bahá'í věřící. Jedna účastnice této oslavy mi dokonce řekla, že „mám typický Bahá'í obličej“, čímž prý chtěla vyjádřit, že jsem jí sympatická. Nejspíš tomu napomohla skutečnost, že se těchto akcí neúčastní příliš mnoho lidí mimo Bahá'í komunitu, proto nepředpokládala, že by tomu mělo být v tento den jinak. Tato informace pochopitelně překvapila většinu přítomných a následný zájem přítomných o mou osobu zesílil. Zajímalo je, kdo jsem, jak jsem se o tomto setkání dozvěděla a co mě

zajímá. Ze všech informací, které jsem jim o sobě sdělila, je nejvíce překvapila skutečnost, že jsem za nimi přijela „až z Pardubic“.

Můj zájem dozvědět se něco více o Bahá'í víře a případně s nimi spolupracovat je evidentně potěšil. Bahá'í věřící si uvědomují, že majoritní společnost často nemá ani povědomí o jejich existenci, a proto vítají každý zájem a snahu o jejich zviditelnění. Už při tomto setkání jsem získala několik kontaktů a nabídku spolupráce od přítomných Bahá'í věřících.

Další setkání s pražskou Bahá'í komunitou se konalo už na Slavnosti 19. dne 3. 11. 2010. Tato slavnost se konala v soukromém bytě jedné Bahá'í věřící v centru Prahy a zúčastnilo se jí kromě mě 5 Bahá'í věřících (z toho 3 členové Místní duchovní rady). Při duchovní části si přítomní připomněli, jaký měsíc právě oslavují, co v Bahá'í víře znamená a jaký význam má v Bahá'í kalendáři. Dále se četly úryvky z Písma, do kterého jsem se také aktivně zapojila. Tato část trvala asi 20 minut. Administrativní část rituálu je přístupná pouze Bahá'í věřícím, proto byla víceméně přeskočena a začala společenská část rituálu. Využila jsem této příležitosti a poprvé použila metodu skupinového rozhovoru, která trvala přibližně 40 minut. Všichni přítomní byli obeznámeni s mou pozicí „zvědavé studentky“ a ochotně mi odpovídali na mé otázky. Protože to byla moje první účast na tomto rituálu, nechtěla jsem „příliš tlačit na pilu“ nadměrným vyptáváním, abych je neodradila od další spolupráce a soustředila se zejména na pozorování průběhu rituálu. Během této společenské části nám bylo nabídnuto občerstvení a její hlavní složkou byly neformální rozhovory nejen o Slavnosti 19. dne a Bahá'í víře, ale i o mém soukromém životě a soukromém životě přítomných Bahá'í věřících. Celá tato Slavnost 19. dne trvala zhruba 90 minut. Myslím, že se mi podařilo navázat dobré vztahy s přítomnými členy komunity a byla jsem pozvána na další Slavnost 19. dne.

Od listopadu 2010 jsem se Slavností 19. dne účastnila víceméně pravidelně, a to až do května 2011. Celkem jsem navštívila 6 Slavností 19. dne, Oslavu narození Bába, Oslavu narození Bahá'u'lláha, oslavu Nového roku a 1 devocionální setkání. V březnu 2011 se stalo, že jsem byla požádána, abych se jedné konkrétní Slavnosti 19. dne neúčastnila, protože členové pražské Bahá'í komunity chtěli, aby byli přítomni pouze členové komunity. Tuto záležitost prý probírali na jednání Místní duchovní rady. Samozřejmě jsem to respektovala.

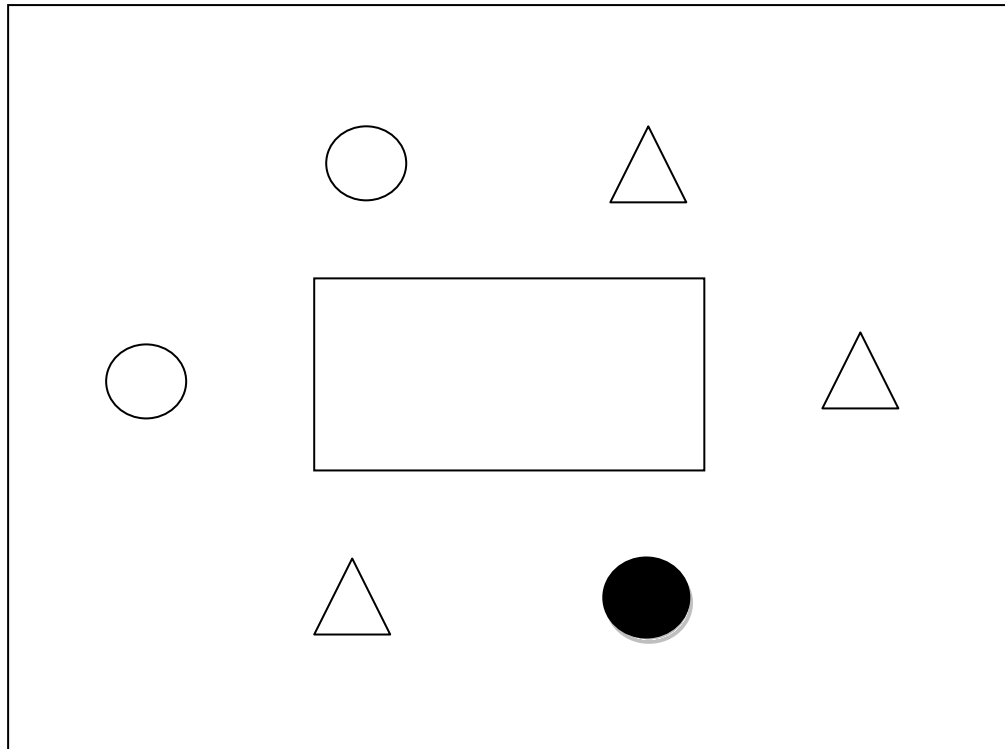
Během výzkumu jsem realizovala 3 sezení vedená metodou skupinového rozhovoru, 7 formálních rozhovorů a nesčítelně neformálních rozhovorů s Bahá'í věřícími. Během celého výzkumu jsem své poznatky doplňovala četbou literatury. V průběhu března 2011 jsem začala sepsat svou diplomovou práci, kterou jsem průběžně konzultovala s vedoucím mé diplomové práce, s Mgr. Petrem Pabianem, Th.D, který mi svými faktickými poznámkami velmi pomohl.

3.6 Role výzkumnice

Během mého výzkumu jsem pociťovala, že se má role uvnitř zkoumané skupiny poněkud pozměnila. Ze začátku jsem byla něčím, co bych mohla označit jako „zvědavá studentka“, která se zajímá o Bahá'í víru všeobecně a navíc také i o pražskou Bahá'í komunitu.

Po odhalení svého výzkumného záměru jsem se soustředila na návštěvy Slavností 19. dne, na kterých jsem sice vystupovala jako výzkumnice, ale postupem času jsem měla pocit, že se stávám víceméně očekávanou součástí skupiny. Zhruba po první třetině výzkumu se dokonce přestala důsledně přeskokovat administrativní část zkoumaného rituálu a já mohla být přítomna při probírání některých interních záležitostí pražské Bahá'í komunity. Jednalo se o informování přítomných účastníků Slavnosti 19. dne o postupu rekonstrukce pražského Bahá'í centra a čtení dopisu, který pražské komunitě zaslala Národní duchovní rada.

Následující nákres ukazuje, jak vypadala jedna ze Slavností 19. dne, kterou jsem navštívila. Kolem jednoho stolu jsou posazeni účastníci včetně mě (tmavě označená), muže označuje symbol Δ , ženy pak symbol \circ . Na stole byly připraveny knihy, ze kterých se četly úryvky, zapálené svíčky a drobná dekorace. Během společenské části se na něm podávalo občerstvení.

Ačkoliv mi nikdy moji respondenti nedali najevo nevoli při mé participaci na svých setkáních a já jsem se při každé návštěvě cítila příjemně, bylo mi jasné, že jsem „jiná“. Sice jsem se časem stala více méně očekávanou součástí Slavnosti 19. dne, během rozhovorů však vyšlo najevo, že se mě přeci jen některé věci netýkaly nebo je respondenti v souvislosti se mnou nevnímali jako nějaký prohřešek proti konvencím, ačkoliv „svým členům“ by je tak snadno neodpouštěli. Jako příklad uvádím způsob oblékání na Slavnost, který popisuji v 5. části této práce. Všichni respondenti byli velmi shovívaví a snažili se mi vysvětlit, co jsem potřebovala a maximálně mi vyšli během mého výzkumu vstříc.

3.7. Etika výzkumu

S každým antropologickým výzkumem je neodmyslitelně spjatá otázka etiky výzkumu. Každý výzkumník si musí velmi dobře rozmyslet téma a způsob svého budoucího výzkumu zejména z etického hlediska. Jde o to, aby si výzkumník uvědomil možné dopady svého výzkumu i svého chování při jeho realizaci na zkoumanou skupinu.

Při prvních setkáních se zkoumanou skupinou či jejími jednotlivými členy jsem se představila jako studentka Univerzity Pardubice se zájmem dozvědět se něco více o pražském Bahá'í společenství. Samozřejmě jsem už ze začátku přibližně

věděla, jaké téma bych ráda zkoumala, nevěděla jsem ovšem, zda mi bude výzkum umožněn. Zvolila jsem proto taktiku postupného seznamování obou stran. To znamená, že jsem se pomalu seznamovala s jednotlivými členy pražského Bahá'í společenství a zároveň jim umožnila, aby i oni měli možnost poznat mě. Upřímně jsem jim odpovídala na jejich dotazy ohledně mé osoby, mého studia a při tom se snažila zjistit, zda můj případný výzkum bude možné zrealizovat.

Na druhém setkání s pražskou Bahá'í komunitou, konkrétně šlo o Oslavu narození Bába, jsem navázala kontakty se členy Místní duchovní rady, kteří mě v mém zájmu o Bahá'í komunitu nadšeně podporovali, a stočila téma hovoru na Slavnost 19. dne a projevila zájem o účasti na ní nejen z osobních pohnutek, ale i se studijním zájmem. V tuto chvíli mi bylo sděleno, že na tento rituál mají přístup pouze vyhlášení členové Bahá'í (o tom, z jakého důvodu uvádím v následující části této práce). Naštěstí jsem zřejmě udělala dobrý dojem, protože, jak mi bylo naznačeno, „by neměl být problém vyjednat pro mne výjimku. Pouze s tím musí souhlasit Místní duchovní rada“. Duchovní rada neměla proti mé přítomnosti na Slavnosti 19. dne námítky, a proto jsem se mohla zúčastnit hned té následující, konané 3. 11. 2010.

Všichni přítomní na každé Slavnosti 19. dne byli obeznámeni s tím, kdo jsem, a s jakým zájmem se tohoto rituálu účastním. Považovala jsem za důležité, aby všichni účastníci Slavnosti 19. dne, souhlasili s mou přítomností a nevadila jim skutečnost, že budou součástí mého výzkumu¹³. Nikdy jsem se nesetkala s negativní reakcí na mou přítomnost, naopak většina účastníků dávala výrazně najevo své nadšení ze skutečnosti, že se o Bahá'í společenství zajímá někdo „zvenku“, tedy mimo jejich komunitu. Dokonce uvítali i můj zájem, napsat o Slavnosti 19. dne diplomovou práci. Několik členů ovšem zapochybovalo o tom, zda vůbec budu mít o čem psát. Měli dojem, že toto téma není moc obsáhlé, aby naplnilo požadavky rozsahu diplomové práce.

Při sepisování mé práce vyšlo najevo, že v případě, že ji budou číst členové pražské Bahá'í komunity, nebude zachována anonymita mých respondentů. Oslovila jsem proto své respondenty ještě jednou, abych jim tuto skutečnost sdělila a zjistila, zda i nadále chtějí být součástí mého výzkumu a zda mohu informace od nich

¹³ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Portál. Praha 2005. str. 156

získané použít – včetně jejich osobních údajů, které uvádím v tabulce respondentů, na základě kterých jsou v rámci pražské Bahá'í komunity snadno identifikovatelní, a tím je do určité míry narušeno jejich soukromí¹⁴. Naštěstí s tím žádný respondent neměl problém.

Dále bylo důležité věnovat dostatek času tomu, abych se seznámila se zkoumaným prostředím a lidmi ze zkoumané komunity. To znamená, že bylo nutné Slavnosti 19. dne navštěvovat pravidelně, což způsobilo, že většina pravidelných návštěvníků během realizace výzkumu brala mou přítomnost za samozřejmou a domnívám se, že postupem času ztratili případné zábrany, které ze začátku výzkumu ke mně mohli mít. Myslím, že mou aktivní participací na tomto rituálu došlo k navázání velmi otevřeného vztahu mezi jednotlivými členy Bahá'í komunity a mnou, jakožto výzkumníci. Jako příklad mohu uvést skutečnost, že mi několikrát byla nabídnuta možnost přenocování u některých respondentů, protože věděli, že dojíždím z Pardubic a v noci jsem se většinou nevracela zpět, ale zůstávala v Praze do druhého dne. Tuto nabídku jsem však nikdy nevyužila.

Mým cílem nebylo a není zkoumanou skupinu nikterak poškodit nebo hanit, na druhé straně moje diplomová práce nemá sloužit ani k její propagaci. Snažila jsem se navázat se zkoumanou skupinou a jednotlivými respondenty přátelský otevřený vztah, ale zároveň bylo nutné zachovat si určitý odstup. Uvědomuji si, že zkoumané téma nahlížím z pozice nevěřící výzkumnice, a stejně jako každý jiný výzkum je i ten můj ovlivněn mými hodnotami a postoji. David Silvermann odkazuje na dílo Maxe Webera (1946), který už na začátku 20. století zdůrazňoval, že:

„každý výzkum je do určité míry kontaminovaný hodnotami výzkumníka.“¹⁵

Proto se snažím o podrobný popis zkoumaného jevu a jeho následná analýza je nahlížena z mé vlastní perspektivy. Nevylučuji, že by jiný výzkumník nemohl dojít k jiným výsledkům. Naopak je to velmi pravděpodobné.

¹⁴ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Portál. Praha 2005. str. 155

¹⁵ SILVERMAN, D. *Ako robiť kvalitatívny výzkum*. Ikar. Bratislava 2005. str. 215

4. Bahá'í víra

Bahá'í víra, která byla založena před půldruhým stoletím, dnes patří k nejrychleji rostoucím světovým náboženstvím. S více než šesti miliony věřících, kteří obývají prakticky každou zemi naší planety, jde o druhou územně nejrozšířenější víru¹⁶. Svým zeměpisným rozšířením tak překonává každé náboženství kromě křesťanství. Bahá'í žijí ve více než 100 000 lokalitách po celém světě, což představuje expanzi, která odráží jejich oddanost ideálu světoobčanství¹⁷.

Ti, kteří neznají Bahá'í víru, nikdy o ní neslyšeli a nemají prostudovány její principy a cíle, se mohou domnívat, že jde o např. sektu, kult nebo minoritní odnož jiné církve. Tyto pojmy bývají laiky často užívány v souvislosti s náboženskou skupinou, o které nemají žádné, v lepším případě jen malé povědomí. Představy o jejich uspořádání a fungování bývají často velmi zkreslené a neopodstatněné. Označení sekta přináší hlavně negativní reakce ze strany jejích „nečlenů“.¹⁸ Domnívám se, že na tomto stavu se velkou měrou podílí média, která upozorňují pouze na negativní činy některých skupin, které vedou ke stereotypizaci všech ostatních.

Každé z těchto označení jsou pro Bahá'í víru zcela mylná. Sekta charakterizována jako vysoce autoritativní a totalitně fungující skupina, v jejímž čele stojí vůdce s neomezenou pravomocí¹⁹, se charakteru Bahá'í víry ani trochu nepodobá. Bahá'í víra nemá žádného vůdce, který by stál v čele celé organizace a vyžadoval poslušnost všech ostatních členů. Toto uspořádání naopak Bahá'í víra svým učením popírá a jeho realizaci striktně odmítá.²⁰

Stejně jako kult, který je podle Eliho Shapira především destruktivní forma náboženství, pro niž jsou typické takové jevy jako naprostá poslušnost, separace od okolní společnosti, popírání konvenčního vzdělání, pomlouvání rodičů a ostatních autorit a samozřejmě brainwashing.²¹ E. Shapiro sice používá i označení vlídný kult,

¹⁶ *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*. str. 5

¹⁷ *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*. str. 5

¹⁸ Vojtíšek, Z. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. Alfa Publishing. Praha 2007. str. 15

¹⁹ Remeš, P. *Mentální programování jako průvodní jev nového sektářství*. In: *Religio: Revue pro religionistiku*, 2/1, 1994, s. 31

²⁰ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 82-85

²¹ Shapiro, E.: *Destructive Cultism*. In: *American Family Physician*, vol. 15/2, 1977. str. 83

ale není vůbec jasné, co tímto označením myslí a zda je vůbec vztahuje na fenomén nových náboženských hnutí.²²

Bahá'í víře je daleko bližší definice kultu podle Émila Durkheima, který ho pojímá jako součást náboženství, nikoliv jako jeho formu, když tvrdí:

„Kult sestává ze souboru pravidelně opakovaných rituálů. Kult je tím, co probouzí pocity radosti, vnitřního míru, klidu, nadšení, tedy pocity, které jsou pro věřícího důkazem jeho víry. Kult není pouhým znakovým systémem, jímž se víra projevuje navenek, ale je souborem prostředků, které ji vytvářejí a periodicky obnovují. Působí vždy a nezáleží na tom, zda sestává z materiální činnosti nebo duševních pochodů.“²³

Církev chápána jako určité celkové uspořádání věřících je možné aplikovat i na Bahá'í víru, ovšem nezahrnuje žádné církevní hodnostáře či jiné prostředníky, díky nimž může být věřící v kontaktu s Bohem. Navíc je pojem církve podvědomě spjat s křesťanskou vírou²⁴, proto ani toto označení není v souvislosti s Bahá'í vírou vhodné.

Pokud bychom chtěli Bahá'í víru někam „zařadit“, nejvhodnějším termínem pro její označení by mohlo být nové náboženské hnutí. Zdeněk Vojtíšek, zabývající se novými náboženskými hnutími uvádí:

„Nová náboženská hnutí jsou ta, která nedosáhla ještě plného respektu, jsou považována za odchylná od normy („nenormální“), podivná, a tím pádem podezřelá.“²⁵

Bahá'í víra je (alespoň v našem prostředí) spíše neznámá, nepřilíš etablovaná, a tím pro své okolí snad i podezřelá. Vše to plyne z neznalosti a neinformovanosti. Vojtíšek navíc uvádí, že tento stav rozhodně není trvalý. Všechna světová náboženství byla ve svých počátcích v postavení nového náboženského hnutí, takže se dá očekávat, že i ta současná „nová náboženská hnutí“ se z této „škatulky“ vymaní. Jak píše:

²² Václavík, D. *Náboženství a moderní česká společnost*. Grada Publishing, a.s.. 2010. str. 175

²³ DURKHEIM, É. *Elementární formy náboženského života: systém totemismu v Austrálii*. Praha: Oikoymenh, 2002. str. 451

²⁴ VÁCLAVÍK, D. *Náboženství a moderní česká společnost*. Grada Publishing, a.s.. 2010. str. 176

²⁵ VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. Alfa Publishing. Praha 2007. str. 18

„Nemění se ovšem pouze nová náboženská hnutí, ale i společnost, která je obklopuje. Někdy je tato změna v přístupu společnosti k některému novému náboženskému hnutí způsobena vnějšími okolnostmi, někdy pouze tím, že si společnost na hnutí prostě po čase zvykne, někdy též úspěšnou strategií hnutí v práci s médii a s veřejností. Každopádně se na těchto změnách podílejí obě strany – nové náboženské hnutí i většinová společnost -, byť jistě ne ve stejné míře a v případě každého hnutí zcela odlišné.“²⁶

David Václavík uvádí jeden z možných modelů klasifikace, tzv. integrovaný model nových náboženských hnutí, podle kterého Bahá'í víra patří mezi **neintegrované konformní náboženské skupiny**²⁷, jejichž cílem není radikální společenská a politická změna spojená s přijetím nové formy náboženství, ale spíše vylepšení stávajícího společenského systému, který je vnímán jako nedostatečně rozvinutý. Rozvoj může být chápán jako rozvoj jednotlivců (v pojetí např. Scientologie, Transcendentální meditace) nebo celé společnosti daný implementací některých nových přístupů či pravidel. Bahá'í a jiné skupiny si podle Václavíka:

„uvědomují svůj cizí původ, ale zároveň se považují za skupiny, které nejsou v přímém rozporu s hlavními společenskými normami; případná společenská změna je spojována s přijetím nových pohledů (př. holismus) či principů (př. integrace vědy a náboženství).“²⁸

Sama Bahá'í víra se profiluje jako:

„Bahá'u'lláhem založené nejmladší světové nezávislé náboženství“.²⁹

4.1 Stručná historie Bahá'í víry

Počátek Historie Bahá'í víry se datuje rokem 1844, kdy mladý kupec z perského města Širázu, který přijal titul Báb, vyhlásil začátek nové Víry. Cílem nové Víry bylo připravit lidstvo na příchod dalšího Božího Projevu, jehož zjevení bylo přislíbeno všemi Písmy minulosti. „Báb“ znamená Brána, skrze niž měl přislíbený Projev Boží vstoupit. Za Svoje učení byl Báb, občanským jménem Siyyid 'Alí-

²⁶ VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. Alfa Publishing. Praha 2007. str. 121

²⁷ VÁCLAVÍK, D. *Náboženství a moderní česká společnost*. Grada Publishing, a.s.. 2010. str. 185

²⁸ VÁCLAVÍK, D. *Náboženství a moderní česká společnost*. Grada Publishing, a.s.. 2010. str. 185

²⁹ *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*. str. 6

Muhammad, narozen 20. 10. 1819 v Šírázu³⁰, nejprve vězněn a posléze 9. 7. 1850 veřejně popraven.

Tisíce Jeho následovníků položilo za novou Víru život. Oním Přislíbeným byl *Bahá'u'lláh*, zakladatel Bahá'í víry, který ve vyhnanství v iráckém Bagdádu v roce 1863 veřejně prohlásil, že Jeho příchodem byla naplněna proroctví všech předchozích náboženství a že Jeho poslání jako Božího Projevu spočívá především v ustanovení jednoty všech ras, národů a etnik na zemi³¹. Základním učení Bahá'u'lláha je poselství jednoty. Učil, že je jen jeden Bůh, jeden lidský rod a že všechna světová náboženství představují etapy zjevování Boží vůle a záměru Boha pro lidstvo³². Po Bahá'u'lláhově odchodu v roce 1892, Jeho nejstarší syn 'Abdu'l-Bahá (1844 - 1921), kterého Bahá'u'lláh jmenoval Svým nástupcem, rozšířil Bahá'í učení do Severní Ameriky a Evropy. 'Abdu'l-Bahá mimo jiné proslul Svou nezištnou dobročinností, kterou prokazoval všem potřebným po celý Svůj život a představuje pro všechny věřící vzor Bahá'í ctností³³.

Bahá'u'lláh určil 'Abdu'l-Baháa za jediného vykladače Jeho slov a za Střed Jeho *Smlouvy*, čímž ochránil svou víru před rozštěpením. Podle této Smlouvy se po odchodu Bahá'u'lláha mají všichni Bahá'í obrátit k 'Abdu'l-Baháovi. 'Abdu'l-Bahá pracoval dnem i nocí, aby se Víra rozšířila na východ i západ; napsal tisíce dopisů a Desek, v nichž objasňoval Bahá'í učení. Jeho výklady jsou nyní nedílnou součástí Písem Bahá'í víry.

V 'Abdu'l-Baháově poslání pak pokračoval *Shoghi Effendi*, Jeho vnuk a pravnuke Bahá'u'lláha, jehož hlavní mise spočívala ve vybudování jedinečného systému *Bahá'í správy*, která je založena na pravidelných a demokratických volbách Bahá'í institucí, díky kterým z náboženského života byly odstraněny dvě největší překážky duchovního vývoje jednotlivých věřících i společenství: interpretaci Písma a vůdčí roli jednotlivce. V současné době je Bahá'í víra rozšířena do 232 zemí světa a společenství existují ve více než 100 000 lokalitách. Mezi více než 5 miliónů Bahá'í věřících je zastoupeno téměř 2 100 různých národů a etnických skupin³⁴.

³⁰ *Bahá'u'lláh*. Nakladatelství Bahá'í spol. s.r.o. Brno 1992

³¹ www.bahai.cz

³² *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*. str. 5-6

³³ www.bahai.cz

³⁴ *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*. str. 5

Worldmak Encyclopedia of Religious Practices uvádí jako přibližný počet Bahá'í věřících 6,5 milionu.³⁵

4.2 Smlouva

Bahá'í věří, že příčinou naší existence je láska Boha k nám. Lidstvo je neustále zahrnováno touto láskou, která nás ochraňuje a naplňuje nás duchem života. Projevem lásky Boha k nám je také Věčná Smlouva, kterou s námi uzavřel. Slovo "smlouva" znamená dohodu nebo slib mezi dvěma stranami, které se zavazují, že budou konat určitým způsobem. Bůh nás nikdy neopustí a čas od času nám dá najevo Svou Vůli a Záměr prostřednictvím jednoho ze Svých Projevů³⁶. Ve Věčné Smlouvě Boha je Jeho část vždy dodržena. Naše, lidská část Smlouvy, nás nabádá k tomu, abychom rozpoznali Projev Boží pro náš věk a následovali Jeho učení. Z minulosti známe několik Projevů Božích, kteří zjevovali Boží Vůli a Záměr lidstvu prostřednictvím Božího Slova: Krišna, Mojžíš, Zoroaster, Budha, Kristus, Mohamed, Báb. Bahá'í věří, že Projevem Božím pro tuto dobu je Bahá'u'lláh.

Boží Projev uzavírá Smlouvu se svými následovníky. Součástí Bahá'u'lláhovy Smlouvy je, vedle Jeho rozpoznání, také pevnost v Jeho víře. Bůh zkouší každým dnem pevnost víry Svých milovaných. Velkou zkouškou byl vždy okamžik, kdy Projev Boží odešel z tohoto hmotného světa a zanechal Své následovníky zdánlivě bez vedení. Pro Bahá'í věřící tím okamžikem byl skon Bahá'u'lláha v roce 1892.

Bahá'u'lláh zcela jasně písemně prohlásil, že po Jeho odchodu se všichni Bahá'í mají obrátit k Jeho nejstaršímu synovi 'Abdu'l-Baháovi (1844-1921), který byl jmenován Vykladačem Jeho Slova a Středem Jeho Smlouvy. Tím bylo zabráněno sporům a hádkám o smyslu a významu Božího Slova a nové náboženství tak bylo uchráněno rozštěpení a rozpadu na sekty³⁷. Bahá'í na celém světě se obracejí k 'Abdu'l-Baháovi jako Středu Smlouvy a zůstávají tak jednotní ve svém úsilí žít Bahá'í život a budovat novou civilizaci.

Ve své Poslední vůli jmenoval 'Abdu'l-Bahá svého vnuka Shoghi Efendiho tzv. Strážcem Víry a po Jeho smrti se tedy pověřeným vykladačem Učení stal Shoghi

³⁵ *Worldmak Encyclopedia of Religious Practices*

³⁶ www.bahai.cz

³⁷ www.bahai.cz

Effendi (1897-1957)³⁸. 36 let pokračoval v práci svého dědečka, objasňoval Slova Projevu Božího a pevně ustanovil Bahá'í víru po celé planetě. Roku 1963, 6 let po smrti Shoghi Efendiho, zvolili Bahá'í věřící Světový dům spravedlnosti, přesně podle plánů Bahá'u'lláha a jasného vysvětlení 'Abdu'l-Baháa a Shoghi Effendiho. Světový dům spravedlnosti je nejvyšší institucí Víry, ke které se nyní obrací všichni Bahá'í věřící. Bahá'u'lláh ve Svém Písmu přislíbil této instituci neomylnost ve všech rozhodnutích. Světový dům spravedlnosti sídlí v Bahá'í světovém centru, které je na hoře Karmel v Izraeli v těsné blízkosti Bábovy Svatyně³⁹.

4.3 Bahá'í víra v ČR

První zprávy o předchůdci Bahá'u'lláha, Bábovi, se v tehdejším Českém království objevily v německy psaných novinách Prager Zeitung už v roce 1852. V roce 1909 založil Karl Krüttner první Bahá'í společenství v Žatci. První českou publikací o Bahá'í víře byla brožura „Zjev hnutí mírového na východě“, kterou přeložil a připravil Miloš Wurm v Brně roku 1913⁴⁰. Na českých oficiálních webových stránkách ovšem najdeme trochu jiný údaj. Podle tohoto zdroje Miloš Svatopluk Wurm vydává v roce 1910 knihu „Mírové hnutí na Východě“⁴¹.

V roce 1928 navštívila Československo významná americká Bahá'í esperantistka a novinářka Martha Root. V té době ji na Pražském hradě přijal prezident Masaryk a roku 1936 i prezident Beneš. T. G. Masaryk na poselství Bahá'í víry, které mu Martha Root přinesla, reagoval kladně:

„Pokračujte v tom, co děláte, rozšiřujte tyto zásady humanity a nečekejte na diplomaty. Samotní diplomaté nemohou přinést mír, ale je to veliká věc, že lidé na vlivných místech začínají mluvit o těchto univerzálních mírových principech. Jděte s těmito principy mezi diplomaty, do univerzit, vysokých škol a dalších škol, a také o nich pište. Světový mír mohou přinést jen a jen lidé.“⁴²

Prezident Beneš se vyjádřil následovně:

³⁸ Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství; str.63

³⁹ www.bahai.cz

⁴⁰ Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství; str.88

⁴¹ www.bahai.cz

⁴² Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství; str.88

„Bahá'í víra je jednou z velikých morálních a společenských sil na celém dnešním světě. Jsem více přesvědčen než kdy jindy, že s rostoucími morálními a politickými krizemi ve světě musíme mít větší mezinárodní koordinaci. Hnutí jako Bahá'í víra, které razí cestu pro univerzální mírové uspořádání, je nutností.“⁴³ Jinde se prezident Beneš o Bahá'í víře vyjádřil následovně: „Bahá'í učení je jedním z velkých nástrojů pro konečné vítězství ducha a humanity“.⁴⁴

Ve 20. a 30. letech 20. století nastal rozvoj pražského Bahá'í společenství. Docházelo k překladům Bahá'í literatury do češtiny, pořádání přednášek a šíření Víry mimo Prahu.

Za nacistické okupace byla veškerá Bahá'í činnost přerušena. Bahá'í společenství začalo aktivně žít v období po roce 1945. V polovině 50. let se v Praze uskutečňovala pravidelná setkání určená k modlitbám, meditacím a studiu jejichž iniciátory byli hlavně Vuk Echtner a Juliana Bendová. Výbor, jenž byl zodpovědný za tyto schůzky, se snažil získat do pronájmu místnost a požádal o svou registraci jako duchovní rada. Na tuto žádost jim bylo odpovězeno zatýkáním a 9. července 1958 také uvězněním několika z nich. Většina z nich musela být pro nedostatek důkazů propuštěna, avšak Vuk Echtner byl odsouzen na 3,5 roku nepodmíněně, ke ztrátě občanských práv a propadnutí zabavených věcí.⁴⁵ Veškeré Bahá'í aktivity se nesměly pořádat až do sklonku roku 1989, kdy došlo k obnovení Bahá'í společenství.

V první polovině 90. let vznikla za pomoci Bahá'í věřících ze zahraničí Bahá'í společenství v Praze, Brně, Ostravě, Olomouci, Liberci, Českých Budějovicích, Frenštátě pod Radhoštěm, Hluboké nad Vltavou a dalších městech. Už v dubnu 1991 byla poprvé zvolena Národní duchovní rada Bahá'í Československa. Bahá'í společenství se v této době zaměřuje především na šíření Víry prostřednictvím veřejných přednášek nebo celých projektů v jednotlivých městech. Je také založeno Bahá'í nakladatelství s.r.o., které vydává Bahá'í literaturu. V roce 1993 začíná sloužit byt na Lucemburské ulici v Praze 3 jako národní Bahá'í centrum⁴⁶. Do roku 1998 fungovalo administrativně jednotné československé

⁴³ *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*; str.88

⁴⁴ www.bahai.cz

⁴⁵ www.bahai.cz

⁴⁶ www.bahai.cz

společnosti. V roce 1998 byla poprvé zvolena Národní duchovní rada České republiky a obdobně i v SR byla zvolena první Národní duchovní rada Slovenska.⁴⁷

České Bahá'í společnosti kromě šíření důležitých zásad úcty ke všem náboženstvím a oceňování rozmanitosti různých kultur veřejnosti zdarma nabízí program morální výchovy dětí a mládeže, studijní kurzy pro dospělé a duchovní setkání určená pro lidi všech věrovyznání i lidi bez vyznání. Kromě toho pořádá společenské aktivity a pravidelné Bahá'í školy – např. Townshendova mezinárodní škola v Hluboké nad Vltavou. Snaží se vytvářet prostor k tomu, aby se lidé mohli zamýšlet nad nadčasovými pravdami a nad tím, jak je mohou ve svém životě prakticky uplatňovat. Na aktivitách Bahá'í společnosti jsou všichni zájemci vítáni.

4.4 Základní principy Bahá'í víry

Hlavní myšlenkou Bahá'í víry je **jednota lidstva**, která je zároveň hlavním cílem Bahá'í víry. Všechny další myšlenky směřují k podpoře tohoto konceptu. Celé učení Bahá'í víry předkládá novou vizi „lepšího“ uspořádání světa a navrhuje možnost toho, jak jej lze dosáhnout.

Bahá'u'lláh identifikoval jednotu, a její nedostatek v moderní společnosti jako hlavní věc, kterou je třeba, aby se národy světa zabývaly. Je třeba přesvědčit několik lidí o tom, že jedním z našich hlavních problémů je způsob, jakým byla narušena sociální soudržnost a společenský duch v průběhu posledního století. Počet lidí, kteří cítí odcizení od společnosti, narůstá. To může být způsobeno jejich chudobou, nedostatkem důvěry ve fungování společnosti, jejich nedostatečným vzděláním nebo intelektuální schopností zabývat se složitou moderní společností, nebo předsudky vůči těmto lidem kvůli barvě jejich pleti, etnicitě nebo náboženství⁴⁸. Každý z těchto problémů je řešen v písmech Bahá'í víry.

- **Jednota lidstva**

Bahá'í víra hlásá, že každý jednotlivý člověk na této planetě má své jedinečné fyzické a duchovní vlastnosti, schopnosti a nadání, a přesto patříme všichni k jednomu lidskému rodu, k jedné velké rodině.

Jak vyjádřil Bahá'u'lláh:

⁴⁷ *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*; str.88

⁴⁸ MOMEN. str. 36

„Jste plody jednoho stromu a listy jedné větve.“⁴⁹

A dále praví:

„Blahobytu lidstva, jeho míru a bezpečnosti nelze dosáhnout, dokud a pokud nebude pevně ustavena jeho jednota.“⁵⁰

Neznamená to však, že by za nějaký čas měla vzniknout jednolitá společnost. Další důležitou součástí tohoto konceptu je „jednota v rozmanitosti“, která se stala určitým heslem Bahá'í víry. Podrobně je tento princip rozpracován ve knize Johna Huddlestona⁵¹. Je vítán rozdílný názor i charakter věřících, protože tím obohacují svou komunitu i celou společnost.

- **Jednota Boha**

Bahá'í víra patří mezi monoteistická náboženství, což znamená, že Bahá'í věřící věří, že vesmír a všechny bytosti a síly v něm byly vytvořeny pomocí jediné nadpřirozené bytosti. Takové označení jako Bůh, Alláh, Hospodin a Brahma - všichni se odkazují na jednu božskou bytost, jejíž podstata je nepoznatelná a nepřístupná pro lidstvo. Dozvídáme se o Bohu skrze Jeho posly, kteří učí a provádí lidstvo⁵².

Učení Bahá'í víry praví, že každé světové náboženství bylo součástí určité nekonečné náboženské evoluce. Bahá'í víra je proto vnímána jako určitá forma náboženství seslána pro toto časové období, přičemž nikdo nemůže vědět, jak dlouho bude trvat a kdy a čím (jakou formou) bude v budoucnu nahrazena.⁵³

- **Jednota náboženství**

Bahá'í věří, že se Bůh zjevil skrze posloupnost Božích poslů, jejichž účelem je vést a vychovávat lidstvo.

Bahá'u'lláh pravil:

„Jistojistě věz, že podstata všech Proroků Boha je jedna a tatáž.“⁵⁴

⁴⁹ www.bahai.cz

⁵⁰ Bahá'í, *Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*; str. 30

⁵¹ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 54-64

⁵² www.bahai.org

⁵³ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. Str. 35

⁵⁴ Bahá'í, *Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*; str. 38

Když Bahá'í věřící tvrdí, že existuje jediné náboženství, nemyslí tím, že všechna náboženská vyznání a organizace jsou stejné. Přesněji řečeno prostě a jednoduše věří tomu, že existuje jediné náboženství a že všichni Boží Poslové postupně zjevovali jeho povahu. Velká světová náboženství jsou společně vyjádřením jediného rozvíjejícího se Božího plánu, „*té neměnné Víry Boha, věčné v minulosti, věčné v budoucnosti*“.⁵⁵

- **Odstranění všech forem předsudků**

Bahá'u'lláh věnoval zvláštní pozornost problému předsudků. V srdci Jeho poselství je výzva ke vzájemnému porozumění a přátelství mezi národy, kulturami a lidmi.

Bahá'u'lláh trvá na tom, že existuje jen jedna lidská rasa a že lidstvo tvoří jednu rodinu⁵⁶. Předsudky - ať už na základě rasy, etnického původu, národnosti, náboženství nebo sociálního původu - musí být překonány, pokud lidstvo chce vytvořit mírumilovnou a spravedlivou globální společnost.

Předsudky založené na pohlaví, barvě kůže, náboženství, sociálním postavení či etnicitě určitého jedince či jedinců, jak píše Moojan Momen:

„jsou zhoubné v tom, že jsou často zabudovány do samotné struktury společnosti tak, že nemohou být ani viděny ani uznány jejími členy, kromě těch, kteří jimi jsou negativně ovlivněni.“

Předsudky vůči druhým mohou být pozitivní, ovšem častěji mají negativní náplň⁵⁷. Tím vedou jedince k různým diskriminačním projevům.⁵⁸ Jejich předmětem mohou být etnické menšiny, náboženská, politická a jiná témata, sociální i další problémy. Jsou obvykle živeny politickými a náboženskými demagogiemi (neodůvodněnými, emoce podněcujícími tvrzeními). Jako takové jsou pak těžko přístupné racionální protiargumentaci.⁵⁹

Předsudky způsobují negativní smýšlení o jiných skupinách i o jejich jednotlivých členech bez zvláštního opodstatnění. Jednotlivcům jsou pro jejich

⁵⁵ Bahá'í, *Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*; str. 39

⁵⁶ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 54

⁵⁷ ALLPORT, G. W. *O povaze předsudků*. Praha: Prostor. 2004. str. 38

⁵⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum. 2005. str. 295

⁵⁹ NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia. 1995. str. 122

členství ve skupině automaticky přisuzovány nežádoucí vlastnosti připisované této skupině⁶⁰.

Zdrojem předsudků jsou stereotypy, které jsou nevyhnutelnou součástí každodenní sociální konstrukce reality. Jsou to zafixované zjednodušené a zkreslené názory, obvykle na určitou, specificky vymezenou skupinu lidí.⁶¹

Stereotypy jsou v podstatě univerzální, setkáváme se s nimi ve všech společnostech.⁶² Pojem stereotyp uvedl do literatury poprvé v roce 1922 americký spisovatel a zpravodaj Walter Lippmann. Jako stereotypy označil „obrazy v našich hlavách“, které mají vztah k ostatním lidem v našem okolí. Podle Lippmanna nejsou lidé schopni poznat reálný svět v jeho komplexnosti a potřebují si jej zjednodušit⁶³. Zjednodušení informací, byť za cenu jejich zkreslení, umožňují právě stereotypy. Člověk však pak má tendenci připisovat určité, dle jeho mínění typické, vlastnosti všem členům dané skupiny⁶⁴.

Bahá'í víra učí, že je potřeba odstranit veškeré předsudky, které jsou ve své podstatě neopodstatněné, jelikož lidstvo je jedna rodina rovnocenných lidí a země jejím jediným domovem.⁶⁵

- **Odstranění extrémů bohatství a chudoby**

V učení Bahá'í víry najdeme také koncept spravedlivého rozdělení zdrojů mezi co možná největší počet lidí (v ideálním případě mezi všechny) a dále změny ve způsobech hospodaření, které jsou podle tohoto konceptu nutné pro stírání materiálních rozdílů a nastolení jednoty lidstva i z tohoto hlediska.⁶⁶

Princip sociální spravedlnosti a odstranění extrémů bohatství a chudoby by neměl být naplněn žádným komunistickým programem násilného přerozdělování majetku, ale řízeným nakládáním se zdroji. Dnes již máme prostředky pro řešení většiny těchto problémů díky rozvoji vědy a technologií. V současné době jsou používány k produkování věcí pro malou část populace a tato produkce generuje zisky úzké elitě. Výzvou pro lidstvo je tento potenciál využít podporovat ty, kteří to

⁶⁰ ALLPORT, G. W. *O povaze předsudků*. Praha: Prostor. 2004. str. 38

⁶¹ VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum. 2005. str. 295

⁶² GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. str. 235

⁶³ LIPPMANN, W. *Public opinion. Part III. - Stereotypes*, zdroj:
<http://xroads.virginia.edu/~Hyper2/CDFinal/Lippman/contents.html>

⁶⁴ NOVÁK, T. *O předsudcích*. Brno: Doplněk. 2002. str. 11

⁶⁵ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 54

⁶⁶ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 121

skutečně potřebují. Pořadí priorit a reformaci ekonomické struktury světa jsou potřebné. Je potřeba reorganizovat priority a reformovat ekonomické struktury světa. Základem toho ale je potřeba postavit novou morálku na jiném, duchovnějším přístupu k lidské bytosti.⁶⁷

Jedním z příkladů takového opatření, které charakterizuje Bahá'í úsilí o dosažení tohoto cíle sociálního a ekonomického rozvoje, je dobrovolná daň z bohatství (majetku), tzv. Huqúqu'lláh⁶⁸. Každý Bahá'í věřící, který dokáže naakumulovat nějaký majetek (díky tomu, že jeho příjmy přesahují výdaje), dobrovolně z něho odvádí 19% Světovému centru spravedlnosti, který s ním nakládá podle potřeb jednotlivých Bahá'í komunit po celém světě. Obvykle jsou tyto prostředky použity k podpoře Bahá'í věřících v chudších zemích. Tento převod je prováděn bez dalších prostředníků, takže se minimalizuje riziko zneužití těchto peněz.

- **Rovnost mužů a žen**

Bahá'u'lláh pravil:

„Muži a ženy si byli a vždy budou v očích Boha rovni.“⁶⁹

Toto je základní citát, od kterého se odvíjí koncept rovnosti pohlaví v Bahá'í víře. Muž i ženy mají v očích Boha stejnou hodnotu a význam pro společnost i pro něj. Proto byla emancipace žen v minulém století nevyhnutelná a Bahá'í vírou plně podporovaná.⁷⁰ Základem pro nastolení rovnoprávnosti mužů a žen ve společnosti vidí Bahá'í víra především v nutnosti zajistit stejný přístup ke vzdělání, jak řekl 'Abdu'l-Bahá a šel ještě dále a prohlásil, že vzhledem k tomu, že ženy hrají při výchově dětí, to znamená budoucí generace, tak velkou roli, mělo by se i jejich vzdělání považovat za prioritní.⁷¹

I když jsou ženy i muži způsobilí sloužit ve volených nebo jmenovaných institucích Bahá'í víry na všech ostatních úrovních, členství ve Světovém domu spravedlnosti, mezinárodním výkonném orgánu Bahá'í víry, je omezeno pouze na muže. Toto ustanovení určil Sám Bahá'u'lláh, a je tedy nezměnitelné. Nadto

⁶⁷ MOMEN, M. *The Bahá'í Faith; A Beginner's Guide*. Oneworld Publications Oxford. 1997. str. 74-75

⁶⁸ MOMEN, M. *The Bahá'í Faith; A Beginner's Guide*. Oneworld Publications Oxford. 1997. str. 75

⁶⁹ *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*; str. 28

⁷⁰ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 65

⁷¹ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 66

nezanechal žádné vysvětlení tohoto aspektu Bahá'í práva. I když v důsledku toho mohou jednotliví Bahá'í o důvodech tohoto ustanovení spekulovat, žádné oficiální vysvětlení neexistuje. Tato věc jednoduše zůstává záležitostí víry.⁷²

- **Harmonie vědy a náboženství**

Bahá'í učení zdůrazňuje základní soulad vědy a náboženství. Bahá'í věřící se domnívají, že je to stejný Bůh, který je unikátním Autorem zjevení a tvůrcem reality, kterou věda zkoumá. Pokud opravdu existuje pouze jedna pravda (realita), není možné, aby něco bylo z vědeckého hlediska falešné a z náboženského hlediska pravdou. Jak se dočteme na českých oficiálních webových stránkách Bahá'í víry:

„Opravdová věda, která odkrývá zákony přírody a vesmíru a pomáhá nám v materiálním a duchovním pokroku, neodporuje náboženství, které zase odhaluje duchovní pravdy. Obě tyto síly jsou v harmonii a jsou hlavními silami pokroku ve světě. Kdyby ve světě převládala pouze věda, lidstvo by zapadlo do materialismu, a naopak, kdyby vládlo pouze náboženství, výsledkem by byl svět fanatismu a pověr.“⁷³

- **Nezávislé hledání pravdy**

Jedním z hlavních zdrojů konfliktů v dnešním světě, je skutečnost, že mnoho lidí slepě a nekriticky následuje různé tradice, hnutí a názory. Bahá'u'lláh zdůrazňuje základní povinnosti lidské bytosti k získání znalostí s jejich "vlastními očima, a nikoli očima druhých."⁷⁴ Člověk by se měl snažit sám poznat pravdu tím, že se bude zajímat o věci v jeho okolí pomocí vědeckých i náboženských metod (např. modlitba) a kriticky je bude analyzovat.

Myšlenka nezávislého hledání pravdy souvisí i s náboženstvím. Nikdo nesmí nikoho nutit přistoupit či přestoupit na myšlenku jakéhokoliv víry. K objevení Boží pravdy musí dojít samostatně.⁷⁵ Děti Bahá'í věřících by se měly dozvědět o všech světových náboženstvích a sami si pak vybrat, ke kterému se budou hlásit.⁷⁶

- **Světový mír**

⁷² Bahá'í, *Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*; str. 29

⁷³ www.bahai.cz

⁷⁴ www.bahai.org

⁷⁵ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 40

⁷⁶ Bahá'í, *Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*. str. 38

Trvalý mír je odvěkou touhou všech lidí a v dnešní době se stává nutností, neboť lidstvo dosáhlo takového stavu, kdy je schopno zničit samo sebe. Bahá'í společenství je jednou z mírotvorných sil, jež prosazuje ustanovení celosvětového míru zajištěného mezinárodními smlouvami a kontrolovaného nadnárodním orgánem.⁷⁷

- **Potřeba světového pomocného jazyka**

Ustanovení nebo vytvoření jazyka a písma, který by se vyučoval vedle národního jazyka po celém světě, což by vedlo k většímu porozumění a přátelství mezi lidmi. Kdyby pak člověk cestoval do jakékoli části zeměkoule, cítil by se jako by byl ve své domovině.⁷⁸ Pro Bahá'í je takovým jazykem v současné době angličtina.

- **Potřeba všeobecného povinného vzdělání**

Cílem učení Bahá'í víry je také:

„Dosáhnout toho, aby všechny lidské bytosti měly přístup k základnímu vzdělání, je důležitým krokem k jednotě lidstva. Zvláštní důraz je kladen na vzdělávání dívek, neboť ony, jako budoucí matky, budou mít největší vliv na výchovu svých dětí.“⁷⁹

4.5 Organizace Bahá'í společenství

Základy Bahá'í Správy, které položil Bahá'u'lláh v Nejsvětější Knize, dále vysvětloval 'Abdu'-Bahá a do praktické roviny zavedl Shoghi Efendi. Bahá'u'lláh vyzval své následovníky, aby ustanovili demokraticky volené správní orgány na místní, národní a světové úrovni. V každém městě či vesnici, kde žije devět a více Bahá'í, je jednou za rok zvolena Místní duchovní rada, která spravuje záležitosti místního společenství. Volby probíhají na duchovním základě bez předvolební kampaně a nominací. V každé zemi je ve stejném duchu jednou za rok (bývá to 26. 11.) zvolena Národní duchovní rada, která spravuje záležitosti národního společenství.⁸⁰

⁷⁷ www.bahai.cz

⁷⁸ *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství.* str. 85

⁷⁹ www.bahai.cz

⁸⁰ *Worldmak Encyclopedia of Religious Practices.* str. 37

Hlavou Bahá'í víry je Světový dům spravedlnosti, devítičlenný správní orgán, který je jednou za pět let volen členy všech národních Bahá'í správních orgánů - tzv. národních duchovních rad, který sídlí v Bahá'í světovém centru v Izraeli. Členství v těchto volených institucích nedává zvoleným věřícím žádné postavení v Bahá'í společenství - účastní se práce v institucích v duchu služby a lásky k Bohu. Bahá'í by měli tyto orgány podporovat svými modlitbami a následovat jejich vedení a měli by se k nim obracet, když mají nějaký problém.

Působnost místních duchovních rad je většinou vymezena hranicemi obce stanovenými vládou. Jinými slovy, všichni Bahá'í, kteří žijí uvnitř konkrétní vesnice, města či městské části, spadají pod pravomoc místní duchovní rady dané oblasti. Místní duchovní rada může být ustanovena v místě, kde žije minimálně 9 Bahá'í věřících, neboť Místní duchovní rada musí mít, stejně jako Národní duchovní rada a Světový dům spravedlnosti, 9 členů.

Stejně jako ostatní Bahá'í volené instituce jednají místní duchovní rady pouze jako orgán, který všechna rozhodnutí přijímá společně jako skupina a při přijímání těchto rozhodnutí užívá procesu konzultace. Jednotliví členové duchovních rad nemají mimo zasedání duchovní rady žádnou zvláštní pravomoc, postavení ani moc.

Místní duchovní rady jsou také zodpovědné za Slavnost 19. dne, která je základem činnosti společenství a prostředkem, jehož pomocí místní duchovní rada získává názory přímo ze společenství. A ačkoli má duchovní rada konečné slovo v rozhodovacím procesu, je Slavnost 19. dne důležitou součástí správy na té nejzákladnější úrovni.⁸¹

4.6 Setkání Bahá'í věřících

V Bahá'í společenství se věřící často setkávají mezi sebou i s jinými lidmi z několika různých důvodů – aby se modlili, studovali Víru, učili Víru, oslavovali zvláštní příležitosti, konzultovali o záležitostech společenství, vytvářeli plány a projekty, uskutečňovali své plány a konzultovali o tom, co se naučili ze společné činnosti a jak ji mohou vylepšit. A někdy se samozřejmě Bahá'í setkávají jen proto, aby byli spolu, v atmosféře přátelství a souladu, a radovali se ze společnosti jeden

⁸¹ *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství.* str. 46

druhého.⁸² Je důležité mít vždy na paměti, že Bahá'í setkání jsou ve své podstatě duchovní, a proto jsou obdařeny duchovní silou. Bahá'u'lláh říká:

„Při mém životě a Mé Věci! Kolem jakéhokoliv obydlí, do kterého vstoupí přátelé Boha, a ze kterého povstane jejich volání, jež chválí a oslavuje Pána, budou kroužit duše pravých věřících a všichni oblíbení andělé.“⁸³

‘Abdu’l-Bahá říká:

„Každé setkání, které se koná za účelem jednoty a shody, povede ke změně cizinců na přátele, nepřátele na společníky, a ‘Abdu’l-Bahá bude ve svém srdci a duši na takovém setkání přítomen.“⁸⁴

Pořádání takových duchovních setkání, bez ohledu na to, jak jsou malá, přináší do Bahá'í domácností nevýslovná požehnání. ‘Abdu’l-Bahá jednou napsal jednomu věřícímu:

„Doslechli jsme se, že máš v úmyslu čas od času ozdobit váš dům Bahá'í setkáním, na kterém budou někteří Bahá'í oslavovat Vseslavného Pána... Věz, že pokud tak učiníš, onen pozemský dům se stane domem nebeským a ta stavba z kamene se stane shromážděním ducha.“⁸⁵

Čtení úryvků z Bahá'í Písem na setkáních přátel by mělo být zdrojem největší radosti a je považováno za nepostradatelné pro pokrok Věci (šíření Víry). Bahá'u'lláh Bahá'í věřícím uložil:

„Náleží přátelům, ať se nachází v jakékoli zemi, aby se společně shromažďovali na setkáních a na nich hovořili moudře a výmluvně a četli verše Boží; neboť to jsou Slova Boží, která zapalují oheň lásky a rozněcují ho.“⁸⁶

‘Abdu’l-Bahá napsal:

„Pořádejte setkání a čtěte a zpívejte nebeská učení, aby toto město mohlo být osvětleno světlem skutečnosti a tato země se stala silou Ducha Svatého skutečným

⁸² HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 88

⁸³ Bahá'u'lláh, citován v *Bahá'í Meetings, kompilace Světového domu spravedlnosti*. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust. 1980. str. 3

⁸⁴ *Tablets of ‘Abdu’l-Bahá Abbas*. Chicago: Bahá'í Publishing Committee. 1930. str. 553

⁸⁵ *Selections from Writings of ‘Abdu’l-Bahá*. Haifa: Bahá'í World Centre. 1982. č. 57. str. 94

⁸⁶ Bahá'u'lláh, citován v *Bahá'í Meetings, kompilace Světového domu spravedlnosti*. Wilmette: Bahá'í Publishing Trust. 1980. str. 3

rájem, neboť tento cyklus je cyklem Slavného Pána a melodie jednoty a solidárnosti lidského světa musí doletět k uším Východu a Západu.“⁸⁷

Rozhovory přátel na Bahá'í setkáních musí být zaměřeny výhradně na duchovní záležitosti a na pokrok Věci. ‘Abdu’l-Bahá řekl:

„Dnes náleží všem, aby se zřekli zmínky o všem ostatním a nevěnovali pozornost žádným věcem ... nechť soustředí všechny své myšlenky, všechna svá slova, na učení Věci Boží a šíření Víry Boží a na inspirování všech, aby se přizdobili vlastnostmi Boha; na lásku k lidstvu; na to, aby byli čistí a svatí ve všech věcech a neposkrvnění ve svém veřejném i soukromém životě; na to, aby byli spravedliví a odpoutaní, horliví a zapálení.“⁸⁸

4.7 Duchovní život

Důležitou součástí náboženství jsou zákony a nařízení, která přináší Boží Projev. Bahá'í chápou zákony Bahá'u'lláha jako něco, co jim bylo sesláno jako dar, vedení a co slouží k jejich rozvoji a ochraně před vlastními lidskými slabostmi.

„Ó národy světa! Bud'te si jisty, že Má přikázání jsou mezi mými služebníky lampami Mé milující prozřetelnosti a klíči Mé milosti k Mým tvorům.“
(Bahá'u'lláh, Bahá'u'lláhovy vybrané spisy CLV)

Hlavním motivem k dodržování přikázání není strach z Božího trestu, ale vztah lásky ke Zdroji zákonů.

„Následujte Má přikázání pro lásku k Mé kráse.“ (Bahá'u'lláh, Bahá'u'lláhovy vybrané spisy CLV)

Platnost duchovních zákonů je podobná jako platnost zákonů fyzikálních. Například nebudeme-li přijímat potravu, brzy zeslábneme a zemřeme, a stejně, nebudeme-li naši duši živit duchovní potravou, kterou představuje modlitba a čtení Božího slova, náš duchovní růst se zastaví.⁸⁹

Bahá'u'lláh zjevil obrovské množství Písem, které obsahují mnoho Jeho rad, doporučení a přání určených lidstvu. Mezi nimi zaujímá výjimečné postavení

⁸⁷ *Tablets of ‘Abdu’l-Bahá Abbas.* Chicago: Bahá'í Publishing Committee. 1930. str. 631

⁸⁸ *Selections from Writings of ‘Abdu’l-Bahá.* Haifa: Bahá'í World Centre. 1982. č. 54. str. 90

⁸⁹ www.bahai.cz

Nejsvětější kniha (*Kitáb-i-Aqdas*), která je pramenem zákonů a nařízení, na nichž bude stát budoucí Světový řád. Kniha obsahuje zákony a nařízení, které se týkají osobního života jednotlivce jako například modlitba, půst, pouť, dědictví, sňatek, výchova dětí atd. Dále obsahuje taková ustanovení, která se vztahují na společnost a instituce. Mezi ně patří například Slavnost 19. dne, kalendář, Bahá'í domy uctívání, způsob voleb do Bahá'í institucí, princip konzultace a mnoho dalších⁹⁰. Nejvyšší instituce Bahá'í víry, Světový dům spravedlnosti, postupně uvádí zákony v platnost, a také má právo ustanovit nový zákon, nebyla-li nějaká záležitost v Knize zmíněna.

Většina zákonů je osobní povahy - pouze Bůh ví, jestli je někdo dodržuje nebo ne, a nikdo nemá právo se na to ptát. Avšak některé zákony, např. zákony o manželství, se očividně týkají i jiných lidí.

4.7.1 Modlitba a meditace

Bahá'u'lláh napsal tři zvláštní modlitby, které známe jako povinné modlitby. Bahá'í věřící by měl každý den pronést jednu z těchto modliteb. Existuje dlouhá povinná modlitba, kterou lze pronášet v jakoukoli denní dobu, střední modlitba, která by se měla pronášet třikrát denně a krátká modlitba, která se má říkat jednou, v polovině dne. Existuje mnoho dalších Bahá'í modliteb, které se Bahá'í užívají při různých příležitostech. Každé ráno a večer by Bahá'í měli číst nějakou pasáž z Bahá'í písma a rozjímat a hluboce o ní přemýšlet, aby se mohli snažit uvést její myšlenky do praxe.⁹¹

4.7.2 Půst

Bahá'í se postí jeden Bahá'í měsíc v roce. To znamená, že každý den nejedí a nepijí od východu do západu slunce. Děti mladší 15 let jsou půstu zproštěni, stejně jako těhotné a kojící ženy, nemocní lidé, lidé, kteří cestují na delší vzdálenost a lidé starší 70 let. Půst je obdobím, kdy se věřící soustředí na duchovní věci spíše než na materiální věci. Půst připadá na poslední měsíc v Bahá'í roce, což odpovídá období od 2. do 20. března.

Jak píše Catherine Bellová:

⁹⁰ *Kitáb-i-Aqdas*. Bahá'í nakladatelství. 2004

⁹¹ *Worldmak Encyclopedia of Religious Practices*. str. 40

„Většina náboženskokulturních tradic také uznává hodnotu pravidelného půstu, a to buď soukromě, nebo v jednotlivých větších komunálních společnostech. Zatímco hoštění, jak se zdá, oslavuje jednotu stvoření, půst se zdá vychvalovat základní rozdíly, chválí moc duchovní říše se zřetelem k podřízenosti a hříšnosti fyzické říše“.⁹²

Bahá'í věřící vnímají půst jako možnost bližšího spojení s duchovním světem. Na vlastní kůži si vyzkouší, jaké útrapy zakusil Bahá'u'lláh během několika dlouhých pobytů ve vězení kvůli šíření nové Víry. Třetí respondentka se mi svěřila se svou vlastní zkušeností s půstem a uvedla, že období půstu má ze všech měsíců vůbec nejraději. Pociťuje prý „největší spojení s tím, co nás přesahuje“.

V antropologii či etnografii byla popsána spousta příkladů různých kultur, které užívají dlouhodobou deprivaci základních biologických potřeb, jako je nedostatek spánku či půst, k navození tzv. změněného stavu vědomí. Zdeněk R. Nešpor píše:

„Prostřednictvím navození změněných stavů vědomí se subjekt dostává do komunikační či ontologické blízkosti k transcendentnu, světu a veškerenstvu nebo naopak (či současně) k hlubinným dimenzím svého vlastního Já.“⁹³

Tyto prožitky mohou být vnímány buď pozitivně – oddání se transcendentnu nebo splynutím s ním, nebo negativně – v podobě trýznivých prožitků. Bahá'í víra je podle mého názoru pozitivním náboženstvím, které svým stoupencům nemá škodit nebo jim přinášet neblahé pocity. Naopak, náboženství je vnímáno jako prostředek, díky kterému se jedinec může přiblížit Bohu a je jenom na jedinci, jak moc bude ve svém úsilí důsledný a nakolik bude ve svém snažení úspěšný. To se Bahá'í věřící dozví až po své smrti, kdy se jeho duše, jak učí Bahá'í víra, setká s Bohem.

4.7.3 Učení víry

Bahá'í se domnívají, že každý má právo vědět o Bahá'í víře a že je povinností Bahá'í věřících jim o ní povědět. Bahá'í však své učení nevnucují nikomu, kdo o ně nemá zájem.⁹⁴ Pokud se člověk co nejvíce snaží žít co nejlépe dle Bahá'u'lláhova učení, dozvedí se tak lidé skrze jeho osobní příklad spoustu věcí o tom, čemu Bahá'í

⁹² BELL, C. *Ritual, Perspectives and Dimensions*. Oxford University Press. 1997. str. 123

⁹³ NEŠPOR, Z., VÁCLAVÍK, D. a kol.: *Příručka sociologie náboženství*. SLON. Praha 2008. str. 134

⁹⁴ www.bahai.cz

věří. Prozkoumání Bahá'í víry závisí v konečném důsledku na každém člověku samotném v rámci nezávislého hledání pravdy⁹⁵.

4.7.4 Vlastnosti Bahá'í věřících

Bahá'í by měl být poctivý, důvěryhodný a spravedlivý. Neměl by soudit druhé lidi, ani o nich šířit pomluvy. Bahá'í by se měli vždy snažit být milující, laskaví a štědrí, přemýšliví a ohleduplní k ostatní, trpěliví, pohostinní a pokorní. Bahá'í by se neměli zapojovat do hazardních her či žebrot⁹⁶.

Moojan Momen⁹⁷ uvádí následující výčet vlastností, které by měl Bahá'í věřící mít. Bahá'í věřící by tedy měl:

Být velkorysý v prosperitě a vděčný v protivenství.

Být hoden důvěry svého bližního, a podívejte se na něj s jasným a přátelským obličejem.

Být pokladem chudým, napomínajícím bohatým, odpovědným ke křiku potřebných, uchovatelem svatosti svého slibu.

Být korektní ve svém úsudku a obezřetný ve své řeči.

Být spravedlivý ke každému člověku, a ukázat pokoru všem lidem.

Bud'te jako svítilna těm, kteří chodí ve tmě, radost smutným, moři pro žíznivé, útočiště v nouzi, zastávce a ochránce obětí útlaku.

Nechť bezúhonnost a čestnost rozliší všechny tvé činy.

Být domovem pro cizince, balzámem na utrpení, věží síly pro uprchlíka.

Být očima slepých a vůdčím světlem u nohou chybujících.

Být ornamentem na tváři pravdy, korunou na čele věrnosti, pilířem chrámu spravedlnosti, dechem života v těle lidstva, praporem hostí spravedlnosti, světlem nad obzorem ctnosti, rosou na půdě lidského srdce, archou na oceáne znalostí, sluncem v nebi odměny, klenotem na diadému moudrosti, zářícím světlem na obloze svého vzniku, ovocem na stromě pokory.

Bahá'u'lláh, Gleanings, ne. 130, s. 285

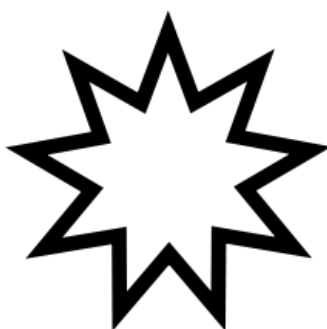
⁹⁵ Viz výše

⁹⁶ www.bahai.cz

⁹⁷ MOMEN, M. *The Bahá'í Faith; A Beginner's Guide*. Oneworld Publications Oxford. 1997. str. 18

4.8 Bahá'í symboly

Jednoduchou devíticípou hvězdu Bahá'í věřící obvykle používají za symbol své Víry.⁹⁸ Číslo devět má v Bahá'í zjevení velký význam. Devět roků po prohlášení Bába v Šírázu obdržel Bahá'u'lláh vyrozumění o Svém poslání v teheránské podzemní kobce. Devítka jako nejvyšší jednociferné číslo symbolizuje úplnost. Protože Bahá'í víra vznáší nárok, že je naplněním prorockých očekávání všech předchozích náboženství, používá se tohoto symbolu například v devítistranných Bahá'í Domech uctívání, což zračí tento smysl naplnění a úplnosti.⁹⁹ 9 je i členů Místní duchovní rady a dalších správních institucí.

Devíticípá hvězda

V obzvláštní lásce jsou uchovávány kaligrafické formy slova Bahá (arabsky sláva), které jsou známy jako Největší Jméno, což je odkaz na Bahá'u'lláha. Do této kategorie spadá i níže uvedený symbol, který je vyryt na osobních prstenech a zobrazen na budovách, aby poukazoval na jejich Bahá'í identitu.

The Ringstone Symbol

Další kaligrafická forma Největšího Jména obsahuje arabské zvolání „Yá Bahá'u'l-Abhá“, což znamená: „Ó Slávo Nadevše Slavného“. Vyobrazuje se na Bahá'í domech a na místech, kde probíhají Bahá'í aktivity.

⁹⁸ *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství.* str. 65

⁹⁹ *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství.* str. 65

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Největší jméno

5. Slavnost 19. dne

Slavnost 19. dne je základem fungování každé lokální Bahá'í komunity¹⁰⁰ a také jedinečným znakem Administrativního Řádu Bahá'í Víry¹⁰¹. Spojuje duchovní, administrativní a společenské aspekty života společenství. Na všechny tyto aspekty by měl být kladen stejný důraz, neboť úspěch Slavnosti závisí na správné rovnováze těchto tří složek. V poselství ze srpna 1989 vyhlásil Světový dům spravedlnosti následovníkům Bahá'u'lláha na celém světě:

„Světový řád Bahá'u'lláha zahrnuje všechny části lidské společnosti; spojuje duchovní, administrativní a společenské procesy života a směřuje lidské projevy v jejich různorodých formách k vytvoření nové civilizace. Slavnost devatenáctého dne obsahuje všechny tyto aspekty na samém základě společnosti. Funguje na vesnici, ve městě, ve velkoměstě a je to instituce, jejímiž členy jsou všichni lidé Bahá. Má za cíl šířit jednotu, zajišťovat pokrok a podporovat radost.“¹⁰²

První den v každém Bahá'í měsíci se Bahá'í společně setkávají na Slavnosti 19. dne. Tato událost má 3 části. V první duchovní části se čtou modlitby a Svaté Písmo. Ve druhé - administrativní části věřící konzultují o organizačních záležitostech společenství. Následuje společenská část, během které se podává občerstvení, a účastníci vedou přátelské rozhovory. Bahá'í by se měli snažit Slavnosti navštěvovat, protože jejich hlavním cílem je prohloubit pouta přátelství a jednoty, která je základem Bahá'í společenství. Jak pravil Bahá'u'lláh:

„Byl vystavěn svatostánek jednoty – nepovažujte se vzájemně za cizince. Jste plody jednoho stromu a listy jedné větve.“¹⁰³

Jak už bylo zmíněno v předchozí kapitole, Bahá'í víra je vystavěna na konceptu jednoty, který považuje za základ fungující společnosti. V nejednotné a roztržité společnosti je možný rozvoj jedince (i společnosti jako celku) velmi malý a veškerá energie je spotřebována rozdělením společnosti a konflikty, které z nich

¹⁰⁰ MOMEN, M. *The Bahá'í Faith; A Beginner's Guide*. Oneworld Publications Oxford. 1997. str. 76

¹⁰¹ Viz Organizace Bahá'í společenství

¹⁰² Dopis Světového domu spravedlnosti následovníkům Bahá'u'lláha z 27.8.1989, publikován v *The Nineteen Day Feast*, kompilace Výzkumného oddělení Světového domu spravedlnosti. Londýn. 1989. str. 3

¹⁰³ *Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*. str. 8

plynou, a jejich následným řešením. Proto se učení Bahá'í víry tolik zabývá pojmem jednoty a tím, jak ji ve společnosti vytvořit¹⁰⁴.

Slavnosti 19. dne se vždy účastní jeden hostitel nebo hostitelka a ostatní účastníci, které můžeme rozdělit do několika kategorií. Jedná se o další členy Bahá'í komunity, děti a hosty, kteří nejsou vyhlášenými Bahá'í věřícími. Toto je velice stručný popis tohoto rituálu, který budu na následujících stránkách podrobně popisovat a analyzovat.

Ačkoliv se Bahá'í víra vyznačuje tím, že svým stoupencům umožňuje individuální prožívání a praktikování Víry, Slavnost 19. dne patří k povinnostem, které by měl každý Bahá'í věřící dodržovat. Bahá'u'lláh v Nejsvětější knize říká:

*„Vpravdě, je vám **uloženo** uspořádat slavnost jedenkrát za měsíc, i kdyby byla podávána pouze voda; neboť Bůh se rozhodl spojit srdce prostřednictvím pozemských i nebeských prostředků.“¹⁰⁵*

Bahá'í víra má pro pořádání tohoto rituálu určitá pravidla, která si však jednotlivá společenství mohou upravit podle svých potřeb. Stejně tak každý, kdo Slavnost 19. dne pořádá, má do jisté míry volnou ruku pro organizaci a přípravu. Proto každá Slavnost 19. dne může vypadat trochu jinak. Jak vystihuje Clifford Geertz:

„Jsme svědky nového paradigmatu ritualizace. Víra v rituál jako ústřední dynamiku lidských záležitostí - v protikladu k víře v především křesťanské liturgické tradici, nebo historické praxi židovského práva - dává účastníkům rituálu možnost představit či provést rituál tvůrčím a dokonce i osobitým způsobem. Rituál je vnímán jako prostředek k vytváření a obnovování komunity, transformování lidské identity, a přetváření našeho největšího existenciálního pocitu bytí součástí vesmíru.“¹⁰⁶

Jako každý rituál, má i Slavnost 19. dne svůj čas konání i místo svého konání. Tyto aspekty rituálu sice mohou být přizpůsobené potřebám jednotlivých komunit, přesto mají svá pravidla.

¹⁰⁴ MOMEN, M. *The Bahá'í Faith; A Beginner's Guide*. Oneworld Publications Oxford. 1997. str. 36

¹⁰⁵ Bahá'u'lláh in *The Kitáb-i-Aqdas: The Most Holy Book*. Haifa: Bahá'í World Centre. 1992. str. 40

¹⁰⁶ Bell, C.: *Ritual, Perspectives and Dimensions*. Oxford University Press. 1997. str. 264

5.1 Popis Slavnosti 19. dne

Pro snadnější představu o tom, jak probíhá Slavnost 19. dne, jsem se rozhodla v následující části popsat jednu konkrétní Slavnost. Byla to poslední Slavnost 19. dne, kterou jsem během svého výzkumu absolvovala, konala se v sobotu 9. 4. 2011, v soukromém bytě jedné členky pražské Bahá'í komunity.

Protože jsem věděla, kdy přibližně by se měla tato Slavnost konat, kontaktovala jsem asi týden před tímto datem svého klíčového informátora prostřednictvím e-mailové komunikace, abych zjistila, kdy a kde se bude Slavnost 19. dne konat, a zda se jí mohu zúčastnit. Dějala jsem to tak před svou každou návštěvou.

Druhý den mi přišla odpověď s adresou a časem konání Slavnosti. Jelikož se tato Slavnost konala v bytě hostitelky, kterou jsem dosud neznala, tento klíčový respondent mi nabídl, abychom se sešli někde poblíž a na Slavnost dorazili spolu. Souhlasila jsem. Slavnost měla začínat v 18 hodin a my jsme dorazili o 15 minut dříve.

Hostitelka nám otevřela dveře, odložili jsme si svrchníky a boty a uvedla nás do pokoje, kde se Slavnost měla odehrávat. Byl to velký prostorný obývací pokoj se starožitným nábytkem, nízkým stolem uprostřed, na kterém byly připraveny knihy motliteb a úryvků z Písma. Zde už bylo přítomno několik hostů. Kromě manžela hostitelky a jejich dvou dcer, to byla Bahá'í rodina (manželé a jejich syn a dcera) z USA – přátelé hostitelky, kteří v této době byli v Praze na dovolené, příbuzní hostitelky pocházející z Německa (tři dospělí a synovec hostitelky) a chůva od dětí hostitelky. Pozdravili jsme se se všemi přítomnými a představili se. Já jsem osobně neznala nikoho z přítomných.

Zatímco jsme čekali na další účastníky Slavnosti, přátelsky jsme si povídali s již přítomnými hosty. Vyprávěli nám o své návštěvě Prahy, jak se jim tady líbí, a odkud vlastně pocházejí. Během této společné přátelské konverzace došlo i na mě. Seznámila jsem je s tím, kdo jsem a s důvodem mé přítomnosti. Měla jsem pocit, že je to zaujalo, protože se mě ptali na podrobnosti o mé práci a o studiu na vysoké škole. Zajímalo to především toho amerického přítele naší hostitelky. Jelikož byli přítomni cizinci, povídali jsme si anglicky.

Postupně přicházeli další účastníci Slavnosti, se kterými se ti již přítomní vždy pozdravili (slovně i podáním ruky). Další dorazivší rodinu jsem znala už

z dřívějších, jednu účastnici z Finska nikoliv. V tuto chvíli bylo přítomno 12 dospělých a 7 dětí. Z tohoto počtu já a chůva od dětí nejsme Bahá'í věřící, u německých příbuzných hostitelky se mi nepodařilo zjistit, zda jsou nebo nejsou, ale vzhledem k tomu, že se během duchovní části aktivně nezapojili, předpokládám, že nejsou vyhlášení Bahá'í věřící. Ostatní přítomní jsou vyhlášení Bahá'í věřící.

V 18:10 jsme předpokládali, že už nikdo jiný nedorazí a Slavnost 19. dne mohla začít. Hostitelka pustila hudbu z CD přehrávače, oficiálně nás uvítala na Slavnosti, ještě jednou představila své hosty ze zahraničí a poprosila všechny přítomné, aby během duchovní části Slavnosti přednesli nějakou modlitbu nebo přečetli úryvek z Písma z předem připravených knih. Sama hostitelka začala modlitbou a poprosila nás, abychom pokračovali po směru hodinových ručiček. Skoro všichni přednášející svůj příspěvek podali ve svém mateřském jazyce. Pouze já jsem přečetla úryvek v angličtině, jelikož si žádnou Bahá'í modlitbu ani úryvek z Bahá'í Písma nepamatuji. Se svými naučenými modlitbami se zapojily i přítomné děti. Jeden účastník se svým synem zazpívali oblíbenou náboženskou píseň, kterou znali z paměti. Chůva se účastnila pouze pasivně.

Všichni přítomní se chovali klidně, 4 účastníci měli zavřené oči a ani děti nebyly neklidné. Během duchovní části Slavnosti 19. dne dorazili ještě další dva účastníci (jeden muž a jedna žena), kteří se klidně usadili a stihli se i aktivně zapojit. Vzhledem k tomu, že na této Slavnosti bylo hodně účastníků – celkem 14 dospělých a 7 dětí, trvala tato část asi 30 minut, což byla nejdelší duchovní část Slavnosti 19. dne, kterou jsem osobně absolvovala.

Protože byli přítomni i hosté, kteří nejsou vyhlášení Bahá'í věřící, administrativní část Slavnosti 19. dne se nekonala. Přítomná americká rodina, která patří k jiné Bahá'í komunitě, vyprávěla, jaký průběh má Slavnost 19. dne u nich v komunitě a členové pražské Bahá'í komunity si povídali o probíhající rekonstrukci pražského Bahá'í centra. Největším rozdílem oproti pražské komunitě je mnohem větší počet členů jejich komunity. Přesné číslo si nepamatuji, ale všeobecně je situace v USA daleko lepší než v Evropě. Členové různých komunit si tímto způsobem vyměnili i zkušenosti ze Slavností 19. dne, které v minulosti absolvovali i v dalších Bahá'í komunitách.

Tyto rozhovory volně přešly ve společenskou část Slavnosti. Hostitelka všechny přítomné pozvala k občerstvení, které připravila ve vedlejší místnosti, v jídelně. Děti byly s jídlem poslány do kuchyně ke stolu, aby se jim lépe jedlo a kde

se o ně starala chůva. Bylo připraveno několik druhů jídel indické kuchyně a jeden z hostů přinesl vlastnoručně upečené muffiny jako dezert. Během občerstvení se jednotliví účastníci bavili s dalšími o různých věcech. Já jsem mluvila o tom, jak pokračuje moje práce, o škole a o mých plánech do budoucna. Společenská část Slavnosti 19. dne obvykle trvá do doby, než všichni hosté odejdou. V tomto případě to bylo 50 minut.

Celá tato Slavnost 19. dne trvala 90 minut, respektive já jsem se tak dlouho zdržela. Většina ostatních účastníků odešla ve stejnou dobu. Obvykle se stává, že jeden účastník ohlásí svůj odchod a ostatní se přidají. Na Této Slavnosti ještě zůstali příbuzní hostitelky, kteří u nich přespávali a americká rodina, která čekala na noční let, kterým se vracela do USA. Rozloučila jsem se se všemi účastníky, poděkovala za pozvání a odešla na vlak, kterým jsem se večer vracela do Pardubic. Ve vlaku jsem si pak dělala poznámky o absolvované Slavnosti 19. dne.

5.2 Bahá'í kalendář

Každé z hlavních světových náboženství, jako křesťanství, judaismus, islám, buddhismus, hinduismus i jiné kultury mají své kalendáře, které ovlivňují život a myšlení dané společnosti. Bahá'í kalendář se datuje od prohlášení Bába roku 1844, které se stalo znamením epochy Bahá'í. Tento kalendář se odvíjí od solárního roku, začíná jarní rovnodenností v březnu, je rozdělen do devatenácti měsíců po devatenácti dnech, které jsou doplněny čtyřmi (v přestupném roce pěti) mezikalendářními dny¹⁰⁷. Každý den začíná západem Slunce. Jednotlivé kalendářní měsíce nesou názvy podle vlastností Boha:

¹⁰⁷ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 95

Měsíc	Arabský název	Překlad	První den
1.	Bahá	Skvělost	21. března
2.	Jalál	Sláva	9. dubna
3.	Jamál	Krása	28. dubna
4.	´Azamat	Vznešenost	17. května
5.	Núr	Světlo	5. června
6.	Rahmat	Milosrdenství	24. června
7.	Kalimat	Slovo	13. července
8.	Kamál	Dokonalost	1. srpna
9.	Asmá´	Jména	20. srpna
10.	´Izzat	Moc	8. září
11.	Mashíyyat	Vůle	27. září
12.	´Ilm	Vědění	16. října
13.	Qudrat	Síla	4. listopadu
14.	Qawl	Řeč	23. listopadu
15.	Masá´il	Otázky	12. prosince
16.	Sharaf	Čest	31. prosince
17.	Sultán	Svrchovanost	19. ledna
18.	Mulk	Vláda	7. února
19.	´Alá´	Vznešenost	2. března

Od 26. února do 1. března jsou v Bahá'í kalendář tzv. mezikalendářní dny, které předcházejí půstu. Tyto dny, známé jako Ayyám-i-Há, jsou dny radosti, jsou zasvěceny pohostinství, rozdávání dárků a skutkům milosrdné lásky¹⁰⁸.

Během každého roku se vyskytuje devět dnů, kdy se Bahá'í zdržují práce (pokud to jde). Sedm z těchto Svatých dnů jsou dny radosti a oslav a ve zbylých dvou dnech se připomíná skonání Bába a Bahá'u'lláha. Jsou to:

21. března (Naw-Rúz)	První den roku. Tímto dnem končí půst.
21. dubna (Ridván), 29. dubna, 2. května	Nejdůležitější tři dny v Bahá'í kalendáři – vzpomíná se na vyhlášení Bahá'u'lláha, který v roce 1863, v zahradě Ridvānu v Bagdádu prohlásil Své poslání
23. května	Báb prohlásil Své poslání (1844)
29. května	Smrt Bahá'u'lláha (1892)
9. července	Mučednická smrt Bába (1850)
20. října	Narození Bába (1819)
12. listopadu	Narození Bahá'u'lláha (1817)

V Bahá'í kalendáři jsou další dvě výročí, při nichž věřící normálně pracují:

26. listopadu	Den Úmluvy – vzpomínka na úmluvu Bahá'u'lláha se stoupenci Bahá'í, že po Jeho smrti bude Jeho následníkem 'Abdu'l-Bahá
28. listopadu	Smrt 'Abdu'l-Baháa

¹⁰⁸ Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství. str. 65

Některá Bahá'í společenství dále dodržují Světový den náboženství (třetí neděle v lednu), Den sjednocení lidstva (10. června), Světový den míru (17. září), Den organizace spojených národů (24. října) a Den lidských práv (10. prosince).¹⁰⁹

Období mezi 21. březnem 2011 a 20. březnem 2012 je tedy 168. Bahá'í rokem.

Týden začíná pro Bahá'í sobotou a končí pátkem. Stejně jako v judaismu a islámu začíná den západem Slunce.

Arabský název	Překlad	Den v týdnu
Jalál	Sláva	Sobota
Jamál	Krása	Neděle
Kamál	Dokonalost	Pondělí
Fidál	Laskavost	Úterý
'Idál	Spravedlnost	Středa
Istijlál	Velkolepost	Čtvrtek
Istiqlál	Nezávislost	Pátek

Slavnost 19. dne je odvozena a závisí na Bahá'í kalendáři, dala by se tedy zařadit mezi tzv. kalendářní rituály, které chápu jako rituály, které mají v kalendáři stanovenou dobu svého konání. Po skončení rituálu se jedinec vrací do stavu, který měl před tímto rituálem, jeho sociální status se nemění. Slavnost 19. dne, jak dokládám výše, má přesně stanoveny dny, ve které by se v ideálním případě měla konat. Na rozdíl od pojetí kalendářních rituálů Catherine Bellové¹¹⁰, není Slavnost 19. dne vázána na změny, které nastávají v průběhu roku v přírodě. Daleko lépe by se na Slavnost 19. dne dala aplikovat definice Ivy Doležalové:

„Kalendářní rituály nejsou náhodné, ani nejsou pouhou záležitostí sezónní symboliky. Jsou to momenty, v nichž se komunita obnovuje a koná to, co považuje za nejpodstatnější. Tyto časové body jsou stejně významné v konstrukci světa/řádu

¹⁰⁹ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 96

¹¹⁰ BELL, C. *Ritual, Perspectives and Dimensions*. Oxford Unverzity Press. 1997. str. 102-108

jako mytická vyprávění. ... Pravidelná regenerace znovu vytváří samotné základy kultury. ¹¹¹

Jak mi během mých rozhovorů, které jsem vedla s respondenty, uvedl 5. respondent, Slavnost 19. dne pro něj znamená „určitý restart do dalšího měsíce.“

Rituály mají hned několik funkcí, a to jak z hlediska jednotlivce, tak i celých skupin. Dokážou zprostředkovat a vyjádřit city, řídí a prosazují způsoby chování, podporují nebo naopak narušují status quo, vyvolávají změny nebo obnovují rovnováhu.¹¹² Fiona Bowie uvádí definici rituálu Bobbyho Alexandra, který zdůrazňuje představení a přeměnu jakožto dvě nejdůležitější stránky rituálu:

„Rituál definovaný těmi nejjobecnějšími a nejzákladnějšími pojmy je představení či předvedení, naplánované nebo improvizované, kterým se realizuje přechod od každodenního života k alternativnímu kontextu, v jehož rámci je proměněn všední den. ¹¹³

Ačkoliv jsem já osobně měla pocit, že se Slavnost 19. dne koná poměrně často, a proto může ztrácet pro členy komunity, participanty na rituálu, svou „nevšednost“, kterou rituál představuje, moji respondenti se mnou nesouhlasili. Všichni respondenti se vyjádřili v tom smyslu, že den, ve který se koná Slavnost 19. dne je určitým způsobem slavnostní – rozhodně se nedá označit za „všední“ den.

Nyní se zaměřím na rozbor jednotlivých částí Slavnosti 19. dne:

5.3 Duchovní část

První část Slavnosti 19. dne je věnována duchovnímu prožitku Bahá'í víry. Čtou se úryvky z Bahá'í Písma, předřikávají se modlitby a připomíná se důvod tohoto setkání. Každý účastník Slavnosti se do této části zapojuje buď aktivně (četbou, zpěvem apod.) nebo pasivně (nasloucháním). Většinou se účastník Slavnosti 19. dne zapojuje oběma způsoby.

‘Abdu’l-Baháa připomíná důležitost duchovní části Slavnosti 19. dne:

¹¹¹ NEŠPOR, Z., VÁCLAVÍK, D. a kolektiv: *Příručka sociologie náboženství*; SLON; Praha 2008. str. 140

¹¹² BOWIE, F. *Antropologie náboženství*. Portál. Praha. 2008. str. 147

¹¹³ BOWIE, F. *Antropologie náboženství*. Portál. Praha. 2008. str. 149

„Ó vy věrní služebníci Odvěké Krásky! V každém cyklu a zřízení byla slavnost podporována a milována, a prostírání stolu pro milovníky Boha bylo považováno za chvályhodný čin. Toto obzvláště platí dnes, v tomto neporovnatelném zřízení, v tomto nejštědřejším věku, kdy je slavnost vysoce vyzdvihována, neboť je vpravdě započítána mezi taková setkání, která jsou pořádána, aby uctívala a oslavovala Boha. Zde se zpívají svaté verše, nebeské ódy a chvalozpěvy, srdce je oživeno a uneseno od sebe sama.“¹¹⁴

Na stole, kolem kterého se během Slavnosti sedělo, byly vždy připraveny knihy, ze kterých se četly úryvky a motlitby. Viděla jsem, že všichni Bahá'í věřící, které jsem navštívila, mají doma k dispozici několik knih, ze kterých mohou čerpat úryvky pro danou Slavnost. Nesečkala jsem se s tím, že by si účastníci Slavnosti sami nosili vlastní knihy, ačkoli by to jistě bylo přípustné. Například v případě, že by si předem připravili úryvek, který chtějí přečíst, a neměli jistotu, že hostitel/hostitelka tuto knihu vlastní a bude k dispozici během Slavnosti.

Hostitel Slavnosti účastníky přivítá a zahájí duchovní část připomenutím měsíce, který právě oslavují. Hostitel dále přečte nebo přednese svůj úryvek nebo motlitbu a určí pořadí, ve kterém budou pokračovat ostatní účastníci. Během Slavností, které jsem navštívila, to bylo po směru hodinových ručiček. Někteří hostitelé úryvky z Písma sami dopředu vybírají – to když chtějí, aby se vztahovaly k danému měsíci - a jednotlivé účastníky Slavnosti potom požádají o jejich přečtení. Dvakrát se mi stalo, že mě hostitel požádal o přečtení konkrétního úryvku, který předem vybral. Jiní hostitelé připraví úryvky pouze pro sebe, přičemž ostatním účastníkům nabídnou, aby si sami vybrali, co chtějí přednést. Není výjimkou, že někteří účastníci Slavnosti přednesou svůj oblíbený úryvek z Bahá'í Písma nebo oblíbenou motlitbu, které znají nazpaměť. Hlavně děti mívají naučenou jednu kratší motlitbu, kterou umějí říct z paměti. Každé mnou navštívené Slavnosti 19. dne se zúčastnil někdo, kdo se zapojil takovým způsobem. Děti na dvou Slavnostech, dospěli na pěti.

Někteří Bahá'í věřící při duchovní části mají zavřené oči, jiní nikoliv. Jeden respondent uvedl, že mu přijde praktičtější oči zavřít, protože pak se daleko více může soustředit na danou motlitbu. Ostatní se k tomu nijak nevyjádřili a já jsem nevypozorovala nikoho, kdo by oči při motlitbě vždy zavíral.

¹¹⁴ Selections from Writings of 'Abdu'l-Bahá, č. 54. str. 93

V pražské Bahá'í komunitě bývá zvykem (stává se to téměř pokaždé), že se na Slavnosti 19. dne sejdou i účastníci, pro které je čeština cizím jazykem, ačkoliv česky dobře rozumí a jsou schopni v češtině komunikovat. Každý účastník si proto může vybrat, v jakém jazyce ten jeho úryvek přednese. Většinou to bývá v účastníkově mateřském jazyce. Ze šesti Slavností, kterých jsem se účastnila, tomu tak bylo v pěti případech. V jednom případě jedna účastnice místo svého rodného jazyka použila angličtinu. Zajímavou zkušeností byla Slavnost, na které zazněly úryvky v češtině, angličtině, italštině, ruštině a perštině. Domnívám se, že mateřský jazyk věřícím poskytuje nejlepší a nejpřirozenější prostor pro vyjádření jejich myšlenek, případně emocí, které se během modlení mohou projevit. To souvisí se Sapir-Whorfovou hypotézou, která tvrdí, že jazyk determinuje poznání¹¹⁵, což způsobuje rozdílné vnímání světa lidmi, kteří nehovoří stejným jazykem. Skrze jazyk vnímáme, konstruujeme a prožíváme svět.

Délka duchovní části Slavnosti 19. dne se odvíjí od počtu účastníků a délky jednotlivých úryvků. Osobně jsem se účastnila Slavností, jejichž duchovní část trvala přibližně v rozmezí mezi 10 až 30 minutami, konkrétně 10, 14, 17, 19, 23 a 30 minut.

5.4 Administrativní část

Během administrativní části Slavnosti si členové komunity vyslechnou zprávy o aktivitách Bahá'í společenství doma i v zahraničí, konzultují o záležitostech Víry v jejich vlastním společenství a přemýšlejí o jeho pokroku, seznamují se s vedením Světového domu spravedlnosti a podávají návrhy, které budou zváženy Místní duchovní radou, nebo budou předány Národní duchovní radě anebo, pokud je to nutné, dokonce Domu spravedlnosti. Konzultace na Slavnosti devatenáctého dne je pro Bahá'í věřící i pro komunitu velmi důležitá, neboť toto je prostředek, pomocí kterého se každý jednotlivý věřící účastní záležitostí celosvětového Bahá'í společenství¹¹⁶. Každý člen Bahá'í komunity by se měl aktivně zapojit do konzultací vedených v jeho společenství a mít na paměti, že i on je spoluodpovědný za chod celé komunity. Každý názor je vítán, diskutován v komunitě a je nutné společně najít řešení, které by vyhovovalo celé komunitě¹¹⁷. 1. respondentka, 2. respondentka a 4. respondent se v průběhu rozhovoru zmínili, že se v minulosti objevili jisté konflikty

¹¹⁵ ERIKSEN, T.H. *Sociální a kulturní antropologie*. Portál. Praha 2008. str. 27

¹¹⁶ Ruhi Institut. *Povstaňme ke službě – Kniha 2*. Praha: Bahá'í nakladatelství. 2006. str. 45

¹¹⁷ Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství; str. 45

či nedorozumění, pramenící „z různých povah členů komunity“, které se ale časem vytříbili a členové pražské komunity „se naučili spolu vycházet“ a dnes jsou schopni dojít k řešení, se kterým všichni souhlasí.

Jelikož nejsem členkou Bahá'í komunity, administrativní část se v případě mé účasti většinou vypouštěla. Informace, které jsem k této části Slavnosti 19. dne získala od svých respondentů nebo vyčetla z literatury, jsem nemohla komparovat s osobní zkušeností. Pouze ve dvou případech jsem byla svědkem toho, že se administrativní část zcela nevypustila. V prvním případě se na Slavnosti četl dopis, který pražské komunitě poslala Národní duchovní rada. Tento dopis se týkal všeobecných věcí o stavu Bahá'í společenství v České republice, poukázal na některé neblahé události, které se dějí v Íránu, kde je Bahá'í víra zakázaná a Bahá'í věřící perzekuováni, a nechybělo ani povzbuzení do další činnosti pražské komunity. Ve druhém případě byli přítomní účastníci informováni o průběhu rekonstrukce pražského Bahá'í centra.

1. respondentka se mi přiznala, že úplně nechápe, proč tato část Slavnosti 19. dne odpadá při účasti někoho, kdo není členem Bahá'í komunity. Zdůvodnila to tím, že nemá pocit, že by se probíralo něco „tajného“, co by nemohl slyšet nečlen komunity. Navíc, když se stává, že Slavnost 19. dne hostí někdo u sebe doma a například manželka nebo manžel nejsou Bahá'í.

Osobně nevím o nikom z pražské Bahá'í komunity, který by u sebe doma pořádal Slavnost 19. dne, a jehož manžel nebo manželka nebyli Bahá'í, ale Slavnosti se účastnili. Na druhé straně jsem se účastnila Slavnosti, kde byli přítomni i další nečlenové pražské Bahá'í komunity. Jednalo se o příbuzné a několik přátel hostitelky a chůvu jejích dětí.

Třetí respondentka naopak vypouštění administrativní části v případě účasti nečlenů komunity chápe a vítá. Nejde o to, že by komunita něco skrývala, ale některé věci, které se konzultují právě během této části Slavnosti 19. dne, jsou pouze záležitostí dané komunity a nikoho jiného by proto neměli zajímat. Přirovnala to k rodině, která některé věci řeší pouze se svými členy a ne s nikým jiným.

Ostatní respondenti se k tomuto tématu sami nijak nevyjádřili.

5.5 Společenská část

Třetí část Slavnosti 19. dne je věnována zábavě, přátelské konverzaci spojené s občerstvením, které hostitel připravil. Někteří respondenti si zakládají na tom, že se

snaží vždy uvařit opravdu dobré pohoštění pro účastníky Slavnosti, ale není to bezpodmínečně nutné. Někdo nemá takové možnosti (finanční, prostorové), někoho vaření nemusí bavit nebo vařit ani neumí. Například i v Bahá'í centru od prosince 2010 není možné používat kuchyň, která se v současné době rekonstruuje. Proto se snaží pořádat Slavnosti 19. dne v bytech či domech členů komunity. Občerstvení ale samozřejmě není na Slavnosti 19. dne to nejdůležitější. V této souvislosti je často užíván (a několikrát ho zmínili i moji respondenti) již jednou zmíněný citát:

„Vpravdě, je vám uloženo uspořádat slavnost jedenkrát za měsíc, i kdyby byla podávána pouze voda; neboť Bůh se rozhodl spojit srdce prostřednictvím pozemských i nebeských prostředků.“¹¹⁸

Na druhou stranu je ale zřejmé, že se účastníci Slavnosti 19. dne na připravené občerstvení těší. Zvláště pokud ji hostí zdatný kuchař, který si na přípravě dá opravdu záležet a mnohdy připraví i něco z (pro nás) exotické kuchyně. V pražské Bahá'í komunitě, jak jsem vyzorovala, je oblíbená indická kuchyně. Samo sdílení jídla slouží k utužování vztahů mezi přáteli, a tím i celé komunity. Jak uvádí Catherine Bellová:

„Sdílená participace na potravinách představuje společný rituál, představující prostředek pro definování a znovupotvrzení v plném rozsahu lidského a kosmického společenství. Nezáleží na tom, zda je tato komunita koncipována na pevně hierarchických základech nebo je rovnostářská, princip sdílení potravin se označuje jako společenství.“¹¹⁹

Nikde není přesně stanoveno, jaké občerstvení by se během Slavnosti 19. dne mělo podávat. Clifford Geertz popsal Indonézský rituál, známý pod označením *slametan*, jako:

„jednoduchý, formální, nedramatický, téměř kradmý, malý rituál v samém centru javánského náboženského systému, který ačkoliv se koná při různých příležitostech (např. narození, sňatek, úmrtí, nemoc, politická setkání, špatné sny atd.), základní složení společného jídla se nemění.“¹²⁰

¹¹⁸ Bahá'u'lláh in *The Kitáb-i-Aqdas: The Most Holy Book*. Haifa: Bahá'í World Centre. 1992. str. 40

¹¹⁹ BELL, C. *Ritual, Perspectives and Dimensions*. Oxford University Press. 1997. str. 123

¹²⁰ Citován v BELL, C. *Ritual, Perspectives and Dimensions*. Oxford University Press. 1997. str. 122

Émile Durkheim se zabývá institucí obětování, kterou považuje za nejprimitivnější známou podobu všech základních principů velké náboženské instituce, která se později stala východiskem tzv. pozitivního kultu (zvláštní systém rituálů) vyšších náboženství.¹²¹ Durkheim poukazuje na skutečnost, že až práce Robertsona Smithe¹²² změnily pojetí, které oběť pojímá jako pouhý hold nebo poctu, vzdávanou z povinnosti nebo z pocitu vděčnosti a obdobné povinnosti poddaných vůči panovníkovi. Robertson Smith byl, jak uvádí Durkheim, první, kdo si povšiml, že toto tradiční vysvětlení opomíjí jeden ze základních znaků rituálu, kterým je hostina. Jejím předmětem jsou potraviny; účastní se jí věřící - přinášející oběť, i Bůh - jemuž je oběť přinášena. Některé části oběti jsou vyhrazeny výlučně božstvu, jiné patří obětujícím, kteří je konzumují. Mnohé společnosti se totiž domnívají, že společné jídlo vytváří mezi těmi, kdo se jej účastní, umělé příbuzenské pouto.¹²³

Během Slavnosti 19. dne je tedy jídlo obětováno ne přímo Bohu, nýbrž komunitě, která představuje hlavní poselství, které se věřící snaží dodržovat, a jednotě, nejdůležitějšímu symbolu, který se celým rituálem prolíná. Jídlo je sdíleno komunitou, kterou tímto způsobem spoluvytváří, stmeluje a posiluje, ačkoliv podávané pokrmy nemají „posvátný charakter“ (předepsané potraviny, totemové zvíře apod.).

V Bahá'í víře nenajdeme žádná omezení, co se týče konzumace některých druhů potravin. Určité „potravinové tabu“ se vztahuje pouze na konzumaci alkoholu a omamných látek, které (společně s mimomanželským pohlavním životem) „nepomáhají k rozvoji duše“¹²⁴. Bahá'í věřící tedy nemohou užívat alkohol ani jiné omamné látky a jsou nabádáni k tomu, aby nekouřili.

I společenská část Slavnosti 19. dne může mít různou podobu a náplň. Může hrát hudba, mohou být pronášeny povzbuzující proslovy a děti mohou předvést nějaké představení. Stručně řečeno, tuto část Slavnosti mohou oživit pečlivě zvolené kulturní projevy, které jsou důstojné a radostné.¹²⁵

¹²¹ DURKHEIM, É. *Elementární formy náboženského života: systém totemismu v Austrálii*. Praha: Oikoymenh, 2002. str. 367

¹²² Viz R. Smith. *Lectures on the Religion of the Semites*, části VI a XI

¹²³ DURKHEIM, É. *Elementární formy náboženského života: systém totemismu v Austrálii*. Praha: Oikoymenh, 2002. str. 367-368

¹²⁴ www.bahai.cz

¹²⁵ Ruhi Institut. *Povstaňme ke službě – Kniha 2*. Praha: Bahá'í nakladatelství. 2006. str. 46

Osobně jsem se neseetkala s tím, že by byl připraven nějaký výjimečně pestrý program. Účastníci se přátelsky bavili u občerstvení, ve dvou případech atmosféru podkreslovala hudba. Stejně jako existují křesťanské hudební skupiny zpívající náboženské písně, tak i Bahá'í věřící zakládají a fungují v různých hudebních tělesech. Bahá'í náboženské hudební skupiny pocházejí z celého světa a většinou zpívají anglicky, což je logické, neboť angličtina je prosazována jako mezinárodní jazyk, který by měl být ustanoven pro vzájemné větší porozumění mezi lidmi.

V Bahá'í Písmu nenajdeme přímý odkaz na to, jaký jazyk by měl být tím „světovým“. 'Abdu'l-Baháa například chválil cíl a účel esperanta, ale neřekl, že by se právě esperanto mělo stát světovou řečí budoucnosti. V současné době k tomu má však angličtina nejbliže. John Huddleston k tomu uvádí citaci:

„Pokud jde o esperanto, mělo by být všem věřícím jasné, že přes opakované výzvy 'Abdu'l-Baháa, aby se tento jazyk vyučoval, neexistuje z jeho strany ani ze strany Bahá'u'lláha žádný odkaz, který by nás nabádal věřit tomu, že by se esperanto mělo stát mezinárodním pomocným jazykem budoucnosti. Bahá'u'lláh ve svých Písmech uvedl, že by se taková řeč mohla vybrat buď z řečí stávajících, nebo by se za účelem dorozumění všech národů a lidí světa měla vytvořit řeč úplně nová.“¹²⁶

Na druhé straně Bahá'í světový systém, který by měl být v budoucnu nastolen, počítá se zachováním jazyků, jimiž mluví jednotlivé etnické skupiny. Tím se zajistí životnost místní kultury, což je velmi důležitý aspekt tzv. světové civilizace v pojetí Bahá'í.¹²⁷

5.6 Čas konání Slavnosti 19. dne

Robert Murphy píše o čase konání rituálu:

„Výroční rituály činí pravidelně určitý čas posvátným a umožňují v tu dobu lidem dostat se blíže k posvátným silám.“¹²⁸

Murphy sice výroční rituály chápe jako rituály opakující se jednou ročně, ale já se domnívám, že tuto definici lze vztáhnout i na jiné rituály, které mají stanovený čas konání, i když se konají několikrát v jednom roce. Proto ji můžeme aplikovat i na Slavnost 19. dne, která se koná devatenáctkrát za rok.

¹²⁶ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 119

¹²⁷ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 119

¹²⁸ MURPHY, R. *Úvod do sociální a kulturní antropologie*. SLON. Praha 1998. str. 191

Bahá'í věřící sice mají přesně stanoveny dny začátku jednotlivých měsíců, ale den konání Slavnosti, stejně jako čas pro konání Slavnosti 19. dne mohou přizpůsobit potřebám své komunity. Jedinou povinností každé komunity je Slavnost 19. dne uspořádat během každého Bahá'í měsíce¹²⁹. Vzhledem k tomu, že Bahá'í den začíná západem Slunce, bývá zvykem Slavnost pořádat v podvečerních nebo večerních hodinách – před západem Slunce první den každého Bahá'í měsíce (viz Bahá'í kalendář). Slavnosti, kterých jsem se osobně účastnila, začínaly v 18:30, jedna už v 18 hodin.

Dobu konání Slavnosti 19. dne si každá komunita může uzpůsobit vlastním potřebám kvůli tomu, aby se jí mohlo zúčastnit co nejvíce členů dané komunity. Můj klíčový respondent – 4. respondent (člen místní duchovní rady) mi sdělil, že jelikož je v pražské Bahá'í komunitě několik rodin s malými dětmi, snaží se Slavnost 19. dne pořádat o víkendech a v odpoledních hodinách. Během mého výzkumu (od 3. 11. 2010 do 9. 4. 2011) se konalo 9 Slavností, ze kterých pouze 2 připadly na víkend. Všechny ostatní se konaly ve všední den a, jak už jsem zmínila výše, v podvečerních a večerních hodinách.

Určitý zvláštní případ představuje 21. březen, na který připadá oslava prvního měsíce Bahá'í roku – v tento den by se logicky měla konat Slavnost 19. dne a zároveň oslava Nového roku. Některé komunity tyto události spojují v jednu oslavu, pražská komunita je slaví odděleně. Slavnost 19. dne se konala 20. 3. 2011 a oslava Nového roku o den později 21. 3. 2011.

Shoghi Effendi k této situaci napsal:

„Nový rok by měl být oslavován 21. března před západem Slunce a nemá nic společného se Slavností 19. dne. Slavnost 19. dne má administrativní funkci, zatímco Nový rok je oslavou pohostinnosti a radosti.“¹³⁰

5.7 Místo konání Slavnosti 19. dne

Slavnost 19. dne by se měla pořádat v místě s velkou koncentrací Bahá'í věřících – o tomto místě rozhoduje Místní duchovní rada a nezáleží na tom, zda to

¹²⁹ *The Nineteen Day Feast*, kompilace Výzkumného oddělení Světového domu spravedlnosti. Londýn. 1989. str.6

¹³⁰ *The Nineteen Day Feast*, kompilace Výzkumného oddělení Světového domu spravedlnosti. Londýn. 1989. str. 6

bude uvnitř nebo pod širým nebem¹³¹. Místní duchovní rada plánuje vždy několik Slavností 19. dne dopředu. Osloví členy své komunity, jestli by měl někdo čas a zájem Slavnost hostit. V případě, že nemá nikdo zájem, vezme si organizaci na starosti někdo z místní duchovní rady. Pokud ji nemůže uspořádat u sebe doma, koná se Slavnost 19. dne v Bahá'í centru.

Jan Sokol uvádí význam místa konání svátečních událostí:

„Na rozdíl od všedního života, který se odehrává v rodině a věnuje jejím starostem, je sváteční život ve všech starých společnostech především společný a „veřejný“, a to ve velmi silném smyslu. Účastnit se společných slavností je v těchto společnostech striktní povinnost, přinejmenším všech dospělých mužů.“

V tomto smyslu zahrnuje pojem „veřejný“ všechny členy dané komunity, kteří mají možnost se sváteční události zúčastnit. V aplikaci na Slavnost 19. dne jde tedy o členy pražské Bahá'í komunity, kteří jsou předem informováni o místě konání. Na druhé straně ale záleží pouze na nich, zda se Slavnosti zúčastní či nikoliv.

Každý rituál je spojen s určitým fyzickým místem, můžeme o něm tedy hovořit jako o rituálním místě. Ačkoliv se toto místo v případě konání Slavnosti 19. dne může a také mění, stále toto místo můžeme považovat za specifické a sakrální. Sakrální v tom smyslu, že je spojeno právě s tím určitým rituálem, který je tam vykonáván. Často to jedinci ani nemusejí vnímat přímo jako posvátné území, přitom ale vědí, jaké věci jsou pro to určité místo „určeny“ a jaké nikoliv. Proto také účastníci Slavnosti 19. dne mohou počítat s věcmi, které k takovému místu patří. Například mohou účastníci Slavnosti počítat s tím, že budou mít připraveno místo k sezení, pravděpodobně kolem nějakého stolu, na kterém budou připraveny knihy s modlitbami a v poslední části rituálu se bude podávat připravené občerstvení. Podle Edmunda Leache je naše sociální okolí jako mapa, kdy všechny naše činnosti jsou spojeny s určitou lokací člověkem vytvořenou v prostoru.¹³²

Rituální místo může mít mnoho podob, v zásadě odpovídá aktivitě, která se na tomto místě koná. Musí disponovat určitými dispozicemi, které jsou k rituálu potřeba. Naše vnímání světa okolo nás je z největší míry ovlivněno verbálními kategoriemi, které používáme k jeho popisu. Jsou to lidé, kteří dávají kontinuálnímu

¹³¹ Shoghi Effendi v *The Nineteen Day Feast*, kompilace Výzkumného oddělení Světového domu spravedlnosti. Londýn. 1989. str. 6

¹³² LEACH, Edmund Donald. *Culture and Communication: The Logic by which Symbols are Connected*. Cambridge University Press. 1976. str. 82

prostoru individuální jména, kterými ho oddělují na mnoho konkrétních míst, a která specifikují, pro co je prostor určen, jaká je jeho funkce a jaké role se v něm budou hrát.¹³³ Už samotné označení rituálního místa nám dává možnost se zorientovat a dopředu předpokládat, co se tam bude dít.

V pražské Bahá'í komunitě se Slavnost 19. dne koná tedy buď v pražském Bahá'í centru nebo ji některý člen komunity pořádá u sebe doma. Všichni respondenti se shodli na tom, že je vždy lepší, když je místo konání uzpůsobeno i případné přítomnosti dětí. Některé děti přeci jen neudrží pozornost příliš dlouhou dobu, Slavnost je nemusí tolik bavit a mohou být nevrelé. Proto je vhodné, když je v místě konání Slavnosti 19. dne například místnost, kde si děti mohou hrát a „nenarušují“ duchovní atmosféru ostatním účastníkům. V pražském Bahá'í centru je taková místnost k dispozici. Rodiče s dětmi také vítají, když je místo konání uzpůsobeno dětem i uspořádáním vybavení, aby nemuseli mít strach, že něco omylem rozbijí nebo se zraní, jak uvedla 2. respondentka.

5 respondentů uvedlo, že má raději, když se Slavnost 19. dne koná u někoho doma, protože pak má Slavnost určitou rodinnější atmosféru. 1. respondentce a 6. respondentovi na místě konání nijak zvlášť nezáleží. Bahá'í centrum na někoho může působit určitým „sterilním“ dojmem, i když z vlastní zkušenosti mohu říct, že zdejší prostředí vůbec není nepříjemné. Na druhou stranu je pořádání nejrůznějších akcí momentálně limitováno probíhající rekonstrukcí kuchyně. Časem se pak počítá s dalšími úpravami. Domnívám se, že po všech plánovaných úpravách bude Bahá'í centrum místem velice příjemným pro setkávání členů pražské Bahá'í komunity, i důstojným pro přijímání různých návštěv.

5.8 Účastníci

Jak jsem již výše zmínila, každý Bahá'í věřící by se měl Slavnosti 19. dne účastnit. Každá komunita by se měla snažit o co nejhojnější účast svých členů. Proto se členové komunity snaží pravidelně střídat v přípravě Slavnosti. Také je vítáno každé ozvláštnění. I z tohoto důvodu jsou vítáni i členové jiných Bahá'í komunit, kteří na Slavnosti vyprávějí, jak Slavnost 19. dne pořádají ve své komunitě.

6. respondent mi vyprávěl, jakou zkušenost má z komunity v USA. Tam je běžné, že si na Slavnosti pouštějí videonahrávky s pozdravy a povzbuzeními

¹³³ LEACH, Edmund Donald. *Culture and Communication: The Logic by which Symbols are Connected*. Cambridge University Press. 1976. str 82

od Národní duchovní rady i dalších Bahá'í komunit. Z jeho vyprávění jsem měla pocit, že členové těchto komunit jsou daleko aktivnější v porovnání se členy pražské komunity. Možná je to způsobeno malým počtem členů pražské komunity, kteří v mnoha případech nejsou tak aktivní ani v účasti na Slavnosti 19. dne, a proto si nechtějí dělat velké starosti s vymyšlením a přípravou nějakého speciálního programu nebo činnosti. Nikdy si totiž nemohou být jistí tím, kolik členů se dané Slavnosti 19. dne účastní.

Účastníci Slavnosti 19. dne by se dali rozdělit do několika kategorií:

5.8.1 Hostitel, Hostitelka

Všichni respondenti uvedli, že rádi Slavnost 19. dne hostí. V případě, že k tomu mají vhodné bydlení, jsou raději, když ji mohou uspořádat u sebe doma. V pražském Bahá'í centru ji pořádají členové, kteří nemají dostatečně prostorné bydlení nebo bydlí v části Prahy, kam není úplně snadné se dopravit nebo je doprava časově náročná.

Hostitel na sebe bere určitou zodpovědnost. Světový dům spravedlnosti o Slavnosti 19. dne prohlásil v dopise ze srpna 1989:

„Mezi důležité aspekty přípravy na Slavnost patří vhodný výběr čtení, určení dobrých čtenářů předem a smysl pro důstojnost při přednesu i přijímání duchovního programu. Náš zážitek velmi ovlivňuje i pozornost věnovaná výběru prostředí, ve kterém se Slavnost bude konat, ať už je to venku, nebo uvnitř. Čistota, uspořádání prostoru praktickým a dekorativním způsobem – to vše hraje důležitou roli. Znakem dobré přípravy je také přesnost.“¹³⁴

Hostit Slavnost 19. dne není žádnou povinností, ale spíše poctou. Je to příležitost přispět k utužení vzájemných vztahů mezi členy komunity a prokázat individuální schopnosti dobře se postarat o ostatní členy komunity jak duchovně - přípravou textů, tak i materiálně – přípravou občerstvení, na kterém si někteří členové pražské Bahá'í komunity zakládají.

Všichni respondenti uvedli, že Slavnost 19. dne hostí. 1. a 3. respondentky uvedly, že Slavnost 19. dne hostí přibližně dvakrát za rok. 2. respondentka a 5.

¹³⁴ Dopis Světového domu spravedlnosti následovníkům Bahá'u'lláha z 27.8.1989, publikován v *The Nineteen Day Feast*, kompilace Výzkumného oddělení Světového domu spravedlnosti. Londýn. 1989. str. 3

respondent pak spíše hostí jiné události, vzhledem k větší vzdálenosti od centra Prahy, a to doma. U sebe doma Slavnost 19. dne vůbec nehostí 7. respondent kvůli vzdálenosti místa bydliště a 6. respondent z důvodu nedostatku prostoru. Ze šesti Slavností, kterých jsem se zúčastnila, se čtyři konaly v Bahá'í centru, jedna v bytě 1. respondentky a jedna v bytě další členky komunity. Slavnosti konané v pražském Bahá'í centru měl vždy na starosti 4. respondent.

5.8.2 Ostatní Bahá'í věřící

Ostatní Bahá'í věřící jsou všichni vyhlášení Bahá'í věřící, členové pražské Bahá'í komunity, kteří konkrétní Slavnost 19. dne nehostí.

V již zmíněném dopise ze srpna 1989 se píše:

„Úspěch Slavnosti závisí do velké míry na kvalitě přípravy a účasti jednotlivce. Milovaný Mistr nabízí následující radu: „Slavnostem devatenáctého dne přikládejte velkou váhu, aby milovaní Pána a služebnice Milosrdného mohli při těchto příležitostech obrátit své tváře ke Království, zpívat chvalozpěvy, úpěnlivě prosit o Boží pomoc, radostně okouzlit jeden druhého a růst v čistotě a svatosti, ve strachu z Boha a v odolnosti vůči vášni a egu. Takto se oddělí od tohoto primitivního světa a ponoří se do horlivosti ducha.“¹³⁵

Je více než žádoucí, aby se Slavnosti 19. dne účastnilo co největší množství dané komunity. Všichni Bahá'í věřící by se měli snažit Slavnost navštěvovat co nejčastěji, nejlépe vždy. Všichni respondenti, se kterými jsem vedla rozhovory, tvrdili, že se snaží Slavnost 19. dne navštěvovat co nejčastěji, pokud to jde.

Osobně jsem se zúčastnila šesti Slavností 19. dne. Těchto šesti Slavností se, kromě jiných účastníků, společně se mnou účastnil pouze 4. respondent. Další tři respondenti se účastnili poloviny nebo většiny (3 a více) a poslední tři respondenti se účastnili méně než tři mnou navštívených Slavností 19. dne.

5.8.3 Děti

¹³⁵ Dopis Světového domu spravedlnosti následovníkům Bahá'u'lláha z 27.8.1989, publikován v *The Nineteen Day Feast*, kompilace Výzkumného oddělení Světového domu spravedlnosti. Londýn. 1989. str. 3

Bahá'í na děti pohlíží jako na lidské tvory již od okamžiku početí, proto je potrat možné ospravedlnit jen velmi zřídka. Až do věku 15 let jsou děti automaticky chápány jako součást Bahá'í společnosti. Bahá'í děti se musí vzdělávat o všech světových náboženstvích, aby se mohly samy rozhodnout, k jakému náboženství se přidají, když dosáhnou 15 let. Bahá'í se snaží vychovávat své děti tak, aby byly ke všem lidem přátelské bez ohledu na rasu, národnost nebo náboženství, protože Bahá'í věří, že lidstvo by mělo být jako jedna rodina¹³⁶.

Účast dětí na Slavnosti 19. dne je velmi vítaná. Je to příležitost pro společné sdílení motliteb a četby z Písma, přičemž tato zkušenost prohlubuje povědomí o komunitní podstatě Bahá'í Víry. Děti by měly být poučeny o duchovním významu této události. Rodiče jsou za chování svých dětí odpovědní a v případě, že narušují klidnou atmosféru tohoto setkání, mohou být vykázaní. Tím je zajištěna správná důstojná atmosféra shromáždění a děti se učí zdvořilosti, úctě k druhým a úctě a poslušnosti svým rodičům.¹³⁷ Za dospělého Bahá'í je považován jedinec od 21 let věku. Do této doby by takový věřící neměl být hostitelem Slavnosti 19. dne.

Slavnosti 19. dne i jiných akcí, pořádaných Bahá'í komunitou, se mohou účastnit také děti do 15 let věku, které se cítí být Bahá'í, ačkoliv jejich rodiče nejsou Bahá'í, ale dali k jejich účasti souhlas.¹³⁸

Ze šesti Slavností 19. dne, které jsem absolvovala, se dvou z nich účastnily i děti. Na jedné byly dvě (sourozenci) a na druhé jich bylo 7. Až na jednoho chlapce (synovec hostitelky) to byli potomci Bahá'í věřících. Ostatní účastníci se k nim chovali mile, někteří se s nimi dali i do řeči. Během Slavnosti se chovaly uctivě, klidně a také se aktivně zapojily. Nezaznamenala jsem žádné negativní reakce na jejich přítomnost, ani na jejich chování během Slavnosti. V průběhu jedné Slavnosti se stalo, že rodiče nabídli dětem, jestli si nechtějí jít hrát do vedlejší místnosti (v Bahá'í centru), aby nerušili ostatní během Slavnosti. Děti to odmítly a zůstaly po celou dobu konání Slavnosti s ostatními účastníky.

¹³⁶ www.bahai.cz

¹³⁷ *The Nineteen Day Feast*, kompilace Výzkumného oddělení Světového domu spravedlnosti. Londýn. 1989. str. 10

¹³⁸ *The Nineteen Day Feast*, kompilace Výzkumného oddělení Světového domu spravedlnosti. Londýn. 1989. str. 10

5.8.4 Hosté

Hosty na Slavnosti 19. dne představují tzv. přátelé Víry. Jedná se o příbuzné či blízké přátele Bahá'í věřících, kteří na dané Slavnosti vystupují často v roli hostitelů. Jak už jsem podotkla, osobně jsem se na jedné Slavnosti 19. dne setkala s účastí chůvy dětí hostitelky. Slavnost 19. dne, na které jsou přítomni kromě vyhlášených Bahá'í věřících i přátelé Víry, se označuje jako Slavnost jednoty.¹³⁹

Dalšími hosty na Slavnosti 19. dne mohou představovat vyhlášení Bahá'í věřící, kteří jsou ovšem součástí jiné komunity. Tito účastníci mají ovšem poněkud jiné postavení než tzv. přátelé Víry. Členové jiných Bahá'í komunit na Slavnosti mají příležitost vzájemně sdílet zkušenosti z několika komunit a případně i čerpat inspiraci pro další komunitní činnost. Tento fakt uvedla 3. respondentka i v souvislosti s významem Slavnosti 19. dne pro komunitu. Podle jejího názoru je důležité vyměňovat si zkušenosti s členy jiných Bahá'í komunit pro vzájemnou podporu a sdílení zkušeností, které mohou přinést zlepšení nepříznivého stavu nebo některé inovace.

5.9 Informace

Jak jsem se během výzkumu dozvěděla, informace o tom, kdy a kde se Slavnost 19. dne koná, získávají členové Bahá'í komunity prostřednictvím e-mailové komunikace. Místní duchovní rada má na všechny členy kontakt a tyto informace jim rozesílá, stejně jako informace o konání dalších aktivit pražské Bahá'í komunity (devocionální setkání, dětské hodiny apod.).

Účast na Slavnosti 19. dne se nepotvrzuje. Výjimkou byla moje účast na Slavnosti. Jelikož nejsem členem Bahá'í komunity, nebyla mi pozvánka zasílána. Musela jsem kontaktovat někoho, kdy mi tyto informace sdělil – pro mě to byl můj „klíčový informátor“. Tím jsem v podstatě potvrdila svojí účast. Protože nejsem členkou Bahá'í komunity, považovala jsem ohlášení své účasti za slušnost. V březnu 2011 se stalo, že jsem byla požádána, abych se jedné konkrétní Slavnosti 19. dne neúčastnila, protože členové pražské Bahá'í komunity chtěli, aby byli přítomni pouze členové komunity. Samozřejmě jsem to respektovala.

5. respondent mi sdělil, že když hostí Slavnost 19. dne on u sebe doma, tak sám zkontaktuje ostatní členy komunity, aby si účast potvrdil a věděl, s kolika

¹³⁹ Informace získaná od klíčového informátora.

účastníky má počítat. Dělá to především z důvodu přípravy občerstvení pro společenskou část Slavnosti. Jak sám přiznal, rád vaří a nerad by připravil příliš mnoho nebo naopak málo jídla pro své hosty. Ostatní respondenti se o podobném kontaktování potenciálních účastníků nezmínili.

5.10 Význam Slavnosti 19. dne pro Bahá'í věřící

Pátrat po tom, co znamená Slavnost 19. dne pro mé respondenty, bylo do určité míry výzvou. Jak mi sami přiznali, někteří o tom do této chvíle nikdy nepřemýšleli. Bylo potřeba dát jim větší prostor k tomu, aby se mohli zamyslet. Buď si na odpověď ponechali více času, nebo se k odpovědi vrátili v průběhu rozhovoru. Respondenti uváděli následující odpovědi: „příjemná příležitost setkat se s komunitou“, „sdílení motlíteb“, „oslava začátku nového měsíce“, „slavnostní setkání společenství“, „slavnostní den“, „sdílení duchovní energie“.

Většina respondentů vnímá Slavnost 19. dne jako slavnostní příležitost, kterou má smysl slavit a dodržovat, tedy že má význam. Především se jedná o význam ve smyslu utužování přátelských vztahů s ostatními členy komunity, jejich duchovní sblížení a také v tom, že představuje prostor pro participaci všech členů komunity na jejím fungování.

Podle Jana Kellera rituální ceremonie všeho druhu umožňují lidem navázat emocionální pouta, která jsou svou podstatou živočišná a spojují i jiné sociálně žijící tvory¹⁴⁰ a dále tvrdí, že:

„Provozováním svých rituálů upevňuje člověk pocit sounáležitosti k širšímu celku.“¹⁴¹

5. respondent a 7. respondent také zmínili, že pro ně má Slavnost 19. dne význam i z hlediska přístupu k informacím o komunitě – co je nového, co se momentálně řeší za problémy apod. To dokládá význam administrativní části Slavnosti 19. dne. 4. respondent také uvedl administrativní funkci Slavnosti jako významnou. On jakožto člen Místní duchovní rady to myslel, že Slavnost představuje prostor pro informování a konzultování s ostatními členy komunity, kteří nejsou členy jejich Místní duchovní rady.

¹⁴⁰ KELLER, Jan. *Nedomyšlená společnost*. Brno: Doplněk, 2003. str. 93

¹⁴¹ KELLER, Jan. *Nedomyšlená společnost*. Brno: Doplněk, 2003. str. 99

Vezmu-li v úvahu, že „aktivních“ členů pražské Bahá'í komunity je 13, přičemž 9 z nich jsou zároveň členy Místní duchovní rady, zbývá jen málo členů, kteří nejsou přímo „ve středu dění“. Vzhledem k tomu, že manželé členů Místní duchovní rady jsou další Bahá'í věřící, kteří informace o komunitě mohou tedy získat prostřednictvím svých partnerů, zbývají asi 2 aktivní členové pražské komunity, kteří na Slavnosti 19. dne mají jedinou příležitost dozvědět se informace o dění v komunitě. Přesto má administrativní část Slavnosti 19. dne samozřejmě velký význam a je samozřejmostí, že se dodržuje i v případě, že jsou na Slavnosti přítomni pouze členové Místní duchovní rady. John Huddleston upozorňuje na skutečnost, že jednání Místní duchovní rady je důvěrné:

„Konzultace Rady je důvěrná a za žádných okolností se o jejím průběhu nesmí hovořit mimo půdu jednání Rady. Toto pravidlo napomáhá tomu, aby se konzultace vedly v naprosto upřímném tónu, přispívá k pocitu jednoty a důvěry, a je v protikladu ke starému způsobu vedení kampaní.“¹⁴²

Bahá'í věřící musí dodržovat organizaci a uspořádání Slavnosti 19. dne, jak jim nařídil Bahá'u'lláh. Zvláště do budoucna je dodržování administrativní části důležité, jelikož se předpokládá nárůst nových Bahá'í věřících v pražské komunitě, i po celém světě, takže administrativní funkce tohoto rituálu nabude mnohem většího významu, než tomu je v současné chvíli. Proto je důležité udržovat a zachovat předepsanou organizaci Slavnosti 19. dne.

Když jsem se respondentů ptala na to, jaký si myslí, že má Slavnost 19. dne pro celou jejich komunitu, dostalo se mi vesměs dvou podobných typů odpovědí, které se vzájemně doplňovaly. První typ odpovědi zněl v tom smyslu, že pro celou komunitu znamená Slavnost 19. dne totéž co pro respondenta jakožto jedince (2. respondentka a 5. respondent).

Druhý typ odpovědi odkazoval na skutečnost, že by Slavnost 19. dne měla představovat „základ komunitního života“. 4. respondent v tomto smyslu uvedl, že Slavnost 19. dne „vypovídá o zdraví daného společenství“ a že jejich komunita „na tom asi není tak dobře, jak předpokládá u jiných skupin“. Myslel tím, že on sám je nespokojen s počtem účastníků na jednotlivých Slavnostech a předpokládá nebo ví z doslechu, že jiné Bahá'í komunity jsou v tomto směru aktivnější. Je mu to

¹⁴² HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 92

samozřejmě líto, protože jako hlavní význam Slavnosti 19. dne uvedl právě její „tmelící funkci“, která je základem pro dobré fungování komunity.

6. respondent považuje Slavnost 19. dne za „základ komunitního života“, jelikož „od toho se odvíjí vše ostatní“. Tím odkazoval na způsob organizace Bahá'í společnosti, ve kterém Slavnost 19. dne představuje nejmenší jednotku, která poskytuje prostor pro všeobecnou participaci formou konzultace na chodu Bahá'í společnosti všem svým členům. Protože Bahá'í věřící předpokládají, že časem bude tato organizace nastolena po celém světě, představuje Slavnost 19. dne nejmenší organizační jednotku celého světa. Každý Bahá'í věřící by proto ke Slavnosti 19. dne měl přistupovat zodpovědně a uvědomit si, že by pro něj mělo být ctí účastnit se a podporovat tuto „Svatou věc“.

Všichni respondenti uvedli, že pro komunitu má Slavnost 19. dne význam hlavně z hlediska „stmelování komunity“, „posílení společnosti“ a „duchovního sdílení“. Tyto odpovědi se vzájemně doplňovaly nebo se vyskytovaly jednotlivě. Podle Émila Durkheima je náboženství jednou z hlavních opor stávajícího řádu, baštou statu quo a stabilizačním činitelem společenských systémů.¹⁴³ Rituál pak nástrojem k jeho udržení.

3. respondentka také uvedla, že Slavnost 19. dne představuje příležitost k tomu „stát se lepším Bahá'í věřícím“ a „chovat se přátelsky k ostatním účastníkům“. V této souvislosti dále odkázala na skutečnost, že se některé Slavnosti 19. dne účastní i členové jiných Bahá'í komunit. Ona sama bývá pracovně občas v zahraničí, a pokud má možnost, účastní se tam i Slavnosti 19. dne. Ona toto navštěvování vítá a zmínila, že i v tomto směru má Slavnost 19. dne velký význam – nabízí možnost vzájemné inspirace několika Bahá'í komunit, což považuje za pozitivní. Bahá'í víra je založena na principu „jednoty v rozmanitosti“, která zahrnuje pospolitost všech lidí bez rozdílu na základě vzájemné tolerance, na kterou tato respondentka také odkazovala a jak ji popsal Shoghi Effendi:

„Jednota lidského rodu, jak ji předvídal Bahá'u'lláh, předpokládá založení celosvětového společenství národů, ve kterém jsou všechny národy, rasy, vyznání a třídy těsně a trvale sjednoceny a ve kterém je autonomie jeho členských států a

¹⁴³ DURKHEIM, É. *Elementární formy náboženského života: Systém totemismu v Austrálii*. Praha: Oikoymenh, 2002

osobní svoboda a iniciativa jednotlivců, kteří je tvoří, jednoznačně a úplně zaručena. ¹⁴⁴

5.11 (Ne)účast

Vzhledem ke skutečnosti, že registrovaných členů pražské Bahá'í komunity je přibližně 30, z toho těch „aktivních“ je přibližně 13 (získáno od respondentů) a Slavnosti 19. dne se účastní v průměru 5 lidí, nabízí se otázka: Proč se Bahá'í věřící Slavnosti 19. dne účastní, a proč se jí neúčastní?

Účast na Slavnosti 19. dne pro mé respondenty, jak uvedli, znamená např. „příležitost k setkání s komunitou“, „příjemný duchovní zážitek“, „duchovní restart do nového měsíce“, „společenská příležitost vidět ostatní členy komunity a sdílet s nimi motlitby“, „základ komunitního života“, „duchovní osvěžení“, „oslava nového měsíce“ a jeden respondent ji označil jako „nejdůležitější slavnost“. Všichni respondenti se dále na Slavnost těší a rádi ji i pořádají.

Roy Rappaport k účasti na rituálu uvádí:

„Účast na rituálu je daleko víc než pouhé opakování formy (společná všem rituálům): znamená přijetí (acceptance) a přihlášení se k obsahu rituálu jako k něčemu závaznému, a to každým z účastníků jednotlivě. Teprve tento veřejný akt, nikoli jen „neviditelný a mnohoznačný soukromý pocit“, je něco, nač se společenství může spolehnout.“ ¹⁴⁵

4. respondent uvedl, že pro něj Slavnost 19. dne představuje „**duchovní povinnost**“, která ovšem není nijak perzekuovaná, která je by měla **podporovat jednotu společenství**. Jakožto člen místní duchovní rady chce a myslí si, že by i měl, jít v tomto směru příkladem ostatním členům komunity. Tento respondent se přiznal k tomu, že se za poslední dobu (přibližně od září) neúčastnil pouze jedné Slavnosti 19. dne, která se konala den před oslavou Bahá'í Nového roku, tedy 20. března 2011.

Z rozhovorů, které jsem se svými respondenty vedla, vyplývá, že nejčastějším důvodem, proč se Slavnosti 19. dne neúčastní, je skutečnost, že respondenti mají **děti**. Toto se týká rodin s malými dětmi, které chodí poměrně brzy spát. Jejich rodiče

¹⁴⁴ Effendi Shoghi: *Bahá'u'lláhův Světový řád, Vybrané dopisy*. Bahá'í nakladatelství, Praha 2005. str. 13

¹⁴⁵ RAPPAPORT, R. *Ritual and religion in the making of humanity*. Cambridge 1999. str. 24

(nebo alespoň jeden z nich) s nimi pak zůstávají doma a Slavnosti se neúčastní. To se týká 2. respondentky a 5. a 7. respondenta.

Děti jako důvod neúčasti ostatních Bahá'í věřících uváděli i respondenti, kteří je sami nemají. Nejde o to, že by jim snad vadila přítomnost dětí na Slavnosti, ale o důvod uvedený výše. Tento důvod chápou a respektují ho. 6. (bezdětný) respondent k tomu dodal, že si myslí, že by se rodiče mohli snažit, aby se alespoň jeden z nich Slavnosti účastnil a druhý by se doma postaral o děti. Na další Slavnosti by se pak měli vystřídat, aby se účastnili každé druhé Slavnosti, kterou jejich komunita pořádá. Takové střídání praktikuje jedna rodina z pražské Bahá'í komunity, i když otec této rodiny (5. respondent) přiznal, že se Slavností 19. dne účastní častěji než jeho manželka. 2. respondentka uvedla, že se Slavnosti účastní spíše alespoň její manžel, když to stihne z práce. Ona většinou zůstává s dětmi doma.

Ze tří respondentů a respondentek, kteří mají děti, mi jeden uvedl (7. respondent), že když se s rodinou nemohou účastnit Slavnosti 19. dne v komunitě, pořádají ji doma pouze v rodinném kruhu. V tomto případě ovšem odpadá administrativní část a Slavnost celkově trvá kratší dobu. Navíc přiznal, že se raději účastní Slavnosti s ostatními členy komunity. Slavnost pak má „lepší atmosféru a daleko více plní svůj účel, protože slouží hlavně ke stmelování komunity“.

Ostatní respondenti si vlastní soukromou Slavnost 19. dne nepořádají. Pouze 1. respondentka uvedla, že když se nemůže Slavnosti 19. dne účastnit, tak si doma přeříkává motlitby navíc, má-li k tomu prostor.

Dalším závažným důvodem pro neúčast je (nebo může být) **práce**, kterou jako důvod uvedli celkem 4 respondenti (1. a 3. respondentka a 4. a 5. respondent). Někdo může mít večer pracovní schůzku nebo je kvůli pracovním povinnostem mimo Prahu. Důvod pracovní vytíženosti 6. respondent ovšem nepovažuje za tak závažný, aby se dotyčný Bahá'í věřící nemohl přizpůsobit, vzhledem k tomu, že se Slavnost (v případě, že připadne na všední den) koná ve večerních hodinách, kdy předpokládá, že jen málo členů pražské komunity pracuje.

Jiným problémem, který některým členům pražské Bahá'í komunity ztěžuje účast na Slavnosti, je velká **vzdálenost** jejich **bydliště od místa konání** některé Slavnosti 19. dne. I z tohoto důvodu je vítáno, že se některé Slavnosti 19. dne konají v Bahá'í centru, které se nachází na Praze 3, což pro většinu členů pražské komunity představuje určitý kompromis – většina to tam má přibližně stejně daleko z práce nebo z místa jejich bydliště.

Všichni respondenti se víceméně shodli v tom, že každý může mít nějaký vážný důvod, kvůli kterému se Slavnosti 19. dne nemůže účastnit. Jsou to především děti, velká vzdálenost od místa konání Slavnosti nebo pracovní povinnosti. Na druhou stranu ale uvedli, že si myslí, že některé důvody nejsou tak závažné, aby kvůli tomu nemohli přijít na Slavnost. Mezi tyto důvody patří **lenost** nebo nějaká **kulturní akce** (například návštěva divadla). 6. respondent přiznal, že o tom vlastně nikdy před tím nepřemýšlel. Jak uvedl: „Bahá'í víra je založená na individuálním přístupu k Víře a je tak věcí každého jedince, jak se ke své Víře staví.“

Na výčtu důvodů, které respondenti mají, nebo které mohou mít ostatní Bahá'í věřící, k tomu, aby se neúčastnili Slavnosti 19. dne, mne nejvíce zaujala skutečnost, že pouze 1. respondentka uvedla jako vážný důvod **nemoc**. Já osobně považuji nemoc jako ten nejzávažnější a nejpochoptitelnější důvod pro neúčast na Slavnosti. V tomto případě předpokládám, že existují dvě možná vysvětlení, proč tento důvod ostatní respondenti neuvodli. Buď si na nemoc jednoduše nevzpomněli, nebo ji považují za tak samozřejmý důvod, že nepovažovali za důležité ji zmínit.

Skutečnost, že se respondenti neúčastní Slavnosti 19. dne, je mrzí, ovšem nedalo by se říci, že by měli něco jako výčitky svědomí. Pátý respondent přímo uvedl, že „v Bahá'í víře jsou důležitější věci“. Třetí respondentka, která občas bývá v zahraničí kvůli pracovním povinnostem, se snaží účastnit se Slavnosti v místě, kde se nachází, pokud to je možné.

V rozhovorech s respondenty jsem se také ptala, zda pro ně Slavnost 19. dne není už spíše rutinou, protože se, podle mého názoru, koná poměrně často. V odpovědích vyplynulo, že 6 respondentů Slavnost 19. dne sice považuje za rutinu, ale příjemnou. Jen první respondentka ji za rutinu nepovažuje. Nikdo neuvedl, že by ho Slavnost nudila. Pouze dva respondenti (4. a 6.) přiznali, že rutina to v každém případě je. Zvláště v jejich případě, kdy jsou již dlouhá léta Bahá'í věřícími. „S rutinou je nutné bojovat všude“ (myšleno v každé Bahá'í komunitě), jak nejlépe vystihl 6. respondent. Proto by se sama komunita měla snažit zapojit do vymýšlení a organizace nějakého zpestření.

Podle Jana Kellera se rutina od rituálu liší následujícím způsobem:

„Rutina je viditelnou částí rituálního jednání, svou vnitřní povahou je však rituálům značně vzdálená. Rutina je vynucena technickou stránkou všední lidské interakce. Rituál však navíc odpovídá na zvláštní lidskou potřebu, a sice na

potřebu překročit své omezené pozemské bytí, zakotvit svou omezenou lidskou existenci v souvislostech vyššího řádu a tím získat pevný pocit ontologického bezpečí“¹⁴⁶

Rituály jsou navíc pro ty, kteří je vykonávají naprosto přirozené, chápou jejich logiku. Kdežto pro jedince “zvenku” se mohou zdát iracionální a nesmyslné. Dále je pro rituál typické, že jde o záležitost skupinovou, k rutinní činnosti naopak nutně společníky nepotřebujeme.¹⁴⁷

Pražská Bahá'í komunita se o ozvláštnění Slavnosti snaží alespoň tím způsobem, že se snaží v organizaci Slavnosti 19. dne střídat. Střídají se hostitelé, snaží se o změnu prostředí. Pro mnoho respondentů je příjemnější, když se Slavnost koná u někoho doma než v Bahá'í centru. 4. respondent uvedl, že si myslí, že právě i konání Slavnosti doma u některého člena komunity, kde se to ostatním vždycky moc líbilo, nebo když Slavnost hostí někdo nový, koho ostatní ještě moc neznají, naláká na Slavnost více účastníků, než bývá zvykem. I Bahá'í věřící mohou být zvědaví. Záleží tedy i na **atraktivitě místa konání** v souvislosti s počtem účastníků na jednotlivých Slavnostech 19. dne.

První respondentka si trochu postěžovala na fakt, že v současné době v jejich pražské komunitě chybí někdo, kdo by organizoval Slavnost 19. dne nějakým zvláštním způsobem. Podle této respondentky byla v minulých letech situace daleko lepší, protože součástí jejich komunity byli i členové, kteří se o to starali. Bohužel tito Bahá'í věřící, původem cizinci, se před několika lety odstěhovali a v současné době jsou členy jiné Bahá'í komunity.

5.12 Příprava

Přípravou na Slavnost 19. dne myslím to, jestli se respondenti na Slavnost nějak speciálně chystají – například duchovně, přípravou motliteb, nebo úpravou svého vzhledu. Tato otázka se vztahovala k situaci, kdy se respondent účastní Slavnosti 19. dne, ale sám ji nepořádá. Z rozhovorů, které jsem vedla se svými respondenty, vyplývá, že se přípravě na Slavnost 19. dne moc nevěnují, ačkoliv v literatuře pojednávající o Bahá'í víře můžeme číst:

¹⁴⁶ KELLER, J. *Nedomyšlená společnost*. Brno: Doplněk. 1998. str. 91

¹⁴⁷ KELLER, J. *Nedomyšlená společnost*. Brno: Doplněk. 1998. str. 91

„Tak důležitá událost jakou je Slavnost devatenáctého dne nemůže být připravována ve spěchu. Každý věřící se musí na Slavnost duchovně připravit pomocí modlitby a rozjímání a během samotné Slavnosti by se jí měl každý účastnit celým srdcem a myslí, ať už čte z Písem během duchovní části nebo pouze poslouchá, ať podává zprávy, získává vedení nebo podává návrhy, ať je hostitelem nebo prostě jedním z těch, kteří s největší radostí přijímají pohostinnost.“¹⁴⁸

Duchovně se na Slavnost nepřipravuje žádný z mých respondentů kromě první respondentky, která si připravuje úryvky z Písma. Ostatní pravděpodobně spoléhají na přípravu hostitele nebo hostitelky, nebo na modlitbu, kterou znají z paměti. Dva respondenti uvedli, že na nějakou důkladnější přípravu ani nemají čas, protože většinou chodí na Slavnost rovnou z práce.

Robert Murphy o přípravě na rituál píše:

„Rituály jsou inscenované události, které se pokaždé řídí standardními předpisy. Účastníci se totiž stávají součástí aktu nebezpečně blízkého věcem posvátným, a musí být proto tomu odpovídajícím způsobem na tento posvátný stav připraveni.“¹⁴⁹

Jak vyplynulo z mých rozhovorů, respondenti se (až jednu výjimku) na Slavnost nijak zvlášť nepřipravují. Může to být způsobeno nedostatkem času, který na přípravu mají, případně neochotou věnovat přípravě více času nebo už mají tento rituál zkrátka „zažitý“ nebo „naučený“, a proto nepovažují přípravu na Slavnost za nutnou.

Co se týká oblečení, tak 4 ze 7 respondentů uvedli, že se snaží na Slavnost hezky obléct a oblékají tak na Slavnost i své děti. Dva z nich si dokonce postěžovali, že to v jejich komunitě bohužel není tak úplně samozřejmé. 1. respondentka tuto laxnost v oblékání vztáhla dokonce na celou Českou republiku. 5. respondent zmínil, že se snaží obléknout lépe než jindy, ale že se mu stává, že „letí z práce“ a nestihne to.

6. respondent, který původem nepochází v ČR a během svého života byl členem několika Bahá'í komunit, uvedl, že byl ze začátku svého působení v pražské komunitě překvapen skutečností, že se ostatní členové na Slavnost 19. dne oblékají

¹⁴⁸ Ruhi Instit: *Povstaňme ke službě – Kniha 2*. Praha. Bahá'í nakladatelství. 2006. str. 45

¹⁴⁹ MURPHY, R. *Úvod do sociální a kulturní antropologie*. SLON. Praha 1998. str. 191

víceméně stejně jako v kterýkoliv jiný den. Pro něj je samozřejmostí se na Slavnost obléci přeci jen trochu formálněji. V zahraničí to bývá samozřejmostí a bylo by „nemožné přijít na Slavnost v džínách a tričku“. Myslel si, že je to určitá zvláštnost, která má v komunitě zvláštní význam a snažil se přizpůsobit. Po určité době ale zjistil, že se mýlil a vrátil se ke svým obvyklým návykům a obléká se slavnostně.

Bylo poněkud zvláštní, že já sama jsem se Slavností 19. dne účastnila právě v oblečení, které by v zahraničí bylo, podle tohoto respondenta, nepřijatelné. Jak už jsem uvedla výše, během mé úplně první účasti na Slavnosti 19. dne, konané 3. 11. 2010, jsem se účastníků ptala, zda nedělám něco špatně nebo zda jsem se nedopustila nějakého faux pas. Byla jsem ujištěna, že nikoliv. Na této Slavnosti byl přítomen i tento 6. Respondent, ale na způsob oblékání mě nijak neupozornil. Já jsem se tím sama dál nijak nezabývala, neboť jsem nebyla sama, kdo byl na této Slavnosti (i na dalších, kterých jsem se účastnila) oblečen v „džínách a tričku“.

Zde se nabízí otázka, jestli jsem v očích Bahá'í věřících nefigurovala jako „někdo jiný“, kterého se jistá pravidla netýkají, a proto moje oblečení či možné nevhodné chování bylo tolerováno a nezbuzovalo žádné negativní reakce.

Problém předepsaného chování obsahuje definice náboženského rituálu Victora Turnera:

„Předepsané formální chování pro příležitosti neodkázané na technickou rutinu; odkazuje na víru v mystické (nebo neempirické) bytosti či síly pokládané za první a poslední příčiny všech účinků.“¹⁵⁰

Studium rituálu proto může být studiem chování, které je standardizované, repetitivní, kolektivní, zaměřené a odlišené od každodennosti.¹⁵¹ Jonathan Z. Smith představuje rituál jako:

„prostředek pro zaměření pozornosti k určité aktivitě, události, jež má pro danou skupinu sociální význam. K aktivitě, kterou společnost uznává jako společnou praxi, jež je významná pro její vznik, vytváření struktury a její udržování a jejíž provozování je odděleno od běžné činnosti.“¹⁵²

¹⁵⁰ TURNER, V. 1982. str. 79

¹⁵¹ NEŠPOR, Z., VÁCLAVÍK, D. a kolektiv: *Příručka sociologie náboženství*; SLON; Praha 2008. str. 140

¹⁵² NEŠPOR, Z., VÁCLAVÍK, D. a kolektiv: *Příručka sociologie náboženství*; SLON; Praha 2008. str. 139

Podobné pojetí rituálu představuje i pojetí Émila Durkheima, podle kterého kolektivní rituál vštěpuje jednotlivcům normy dané společnosti – konceptuální a mravní tlaky, které nás jako jediné zespolečňují a zlidšťují.¹⁵³ Jak píše:

*„závaznost sdílených duševních obsahů je vštěpena kolektivním rituálem“*¹⁵⁴

Na Durkheima navázala Jane Harrisonová, představitelka tzv. Cambridgeské ritualistické školy, která stejně jako Durheim pojímala člověka jako bytost, která je sama manipulována kolektivní mentalitou a emocemi vzbuzenými v průběhu kolektivních obřadů, jejichž hlavním účelem je posílení soudržnosti a integrace daného společenství.¹⁵⁵ O této funkci Slavnosti 19. dne není pochyb.

5.13 Bahá'í fond

Všechny aktivity Bahá'í společenství se financují výhradně z dobrovolných příspěvků Bahá'í věřících. Výše dobrovolného příspěvku a frekvence přispívání do Bahá'í fondu závisí výlučně na daném Bahá'í věřícím. Pro vnitřní aktivity svého společenství Bahá'í nepřijímají žádné finanční příspěvky od lidí, kteří nejsou vyhlášenými členy Bahá'í společenství. Přispívání do Bahá'í fondu je vysoce soukromým a duchovním činem Bahá'í věřícího a mělo by se odehrávat v duchu oběti svých materiálních statků ve prospěch rozvoje společenství.¹⁵⁶

Bahá'í v zahraničí občas přijímají finanční prostředky od soukromých, národních či mezinárodních organizací, avšak tyto peníze jsou výhradně určeny pro sociální a humanitární projekty jak např. školy a zemědělské projekty, ve kterých se Bahá'í angažují a které slouží společnosti jako celku. Bahá'í společenství v ČR dosud takové charitativní projekty nepořádá a tudíž nepřijímá finanční prostředky od organizací, které nejsou Bahá'í.¹⁵⁷

Slavnost 19. dne představuje určitou oficiální příležitost k tomu, aby členové komunity přispívali do Bahá'í fondu své komunity, jak mi sdělil můj klíčový respondent. Na vlastní oči jsem měla možnost také vidět, že je na Slavnosti 19. dne k dispozici pokladnička, kam mohou členové pražské komunity přispět. Zodpovědný je za ni jeden člen místní duchovní rady, který o příspěvcích vede záznamy.

¹⁵³ BUDIL, Ivo T. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Triton. Praha 2003. str. 414

¹⁵⁴ DURKHEIM, Emile. *Elementární formy náboženského života: Systém totemismu v Austrálii*. Praha: Oikoymenth, 2002. str. 413

¹⁵⁵ BUDIL, Ivo T. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Triton. Praha 2003. str. 421

¹⁵⁶ BAHÁ'Í: *Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství*. str. 49

¹⁵⁷ www.bahai.cz

Na přítomnost této pokladničky tento 4. respondent upozornil pouze na jedné Slavnosti 19. dne, která se konala v soukromém bytě hostitelky. Nezaregistrovala jsem však, zda do ní někdo z účastníků přispěl. Měla jsem pocit, že přítomným účastníkům nebylo moc příjemné, že na ni upozornil. Většina Bahá'í věřících souhlasně pokývala hlavou a pousmála se na znamení toho, že tuto informaci zaregistrovala. Někteří nereagovali vůbec a vzhledem k tomu, že byli přítomni 4 hosté, kteří nejsou vyhlášení Bahá'í, těch se tato informace vůbec netýkala. I mně bylo trochu trapně, protože financování a příspěvky jednotlivých členů komunity považují za soukromou záležitost dané komunity.

Nebyla jsem svědkem toho, že by některý z účastníků Slavnosti 19. dne do fondu přispíval. Můj klíčový respondent mi ale sdělil, že během jedné Slavnosti, na které jsem byla přítomna, 2 účastníci Slavnosti přispívali, ovšem v soukromí v jiné místnosti než se tato Slavnost konala.

Na otázku peněz a přispívání do Bahá'í fondu jsem se během rozhovorů s respondenty neptala a sami se o tom nezmínili.

5.14 Cíle Slavnosti 19. dne

Cílem Slavnosti 19. dne myslím to, jaký význam má jeho praktikování, čeho jeho konáním chtějí věřící dosáhnout, jaké účinky má na Bahá'í komunitu. Victor Turner odkazuje na Monicu Wilsonovou, která tvrdí, že:

„Rituály odhalují hodnoty na jejich nejhlubší úrovni ... člověk v rituálu vyjadřuje svoje nejdůležitější pohnutky, a protože výrazové formy podléhají konvencím a jsou závazné, jsou zjevované hodnoty hodnotami skupiny. Ve studiu rituálů spatřuji klíč k porozumění společností člověka“¹⁵⁸

To znamená, že rituály odvolávají na hodnoty celé společnosti, která je vykonává, skrze rituály tedy můžeme pochopit společnost, protože ta se ve svých rituálech zrcadlí.¹⁵⁹ V případě Slavnosti 19. dne je tím nejdůležitějším cílem navození pocitu **jednoty**. Jednota jakožto nejdůležitější princip Bahá'í víry prostupuje celým rituálem, všemi jeho částmi a vystupuje i jakožto nejdůležitější symbol tohoto rituálu.

¹⁵⁸ TURNER, V. *Průběh rituálu*. Brno: Computer Press. 2004. str. 19

¹⁵⁹ GEERTZ, C. *Interpretace kultur: vybrané eseje*. Praha: Sociologické nakladatelství. 2000. str. 110

Jak píše John Huddleston, sám Bahá'í věřící:

„Dalším aspektem vyplývajícím z vytváření nové Bahá'í společnosti je skutečnost, že se člověk stává členem velké světové rodiny. Kamkoliv jede, ať má jakýkoliv původ, ví, že bude všude přijat s otevřenou náručí místními společenstvími Bahá'í, a bude milován pro sebe samého. V takové rodině může každý zůstat sám sebou. Staré překážky tvořené rasou, kulturou, třídou, vzděláním a generačním rozdílem, které člověka dělily a budily strach a nenávisť, jsou za námi. Bahá'í nemusí nosit masku, může vyjádřit pocity lásky a zájmu o druhé beze strachu, že bude odbyt nebo obviněn z přetvářky.“¹⁶⁰

5. respondent mi během našeho rozhovoru sdělil, že sám sebe identifikuje jako „Bahá'í“. Necítí se být Čechem, ani Evropanem nebo něčím, co by se dalo zařadit do oblasti národní nebo lokální identity. Ačkoliv ho okolní společnost nutí řadit se do těchto „škatulek“ (například při nedávném sčítání lidu nebo při vyplňování různých formulářů), není to důležité, protože nejdůležitější je jeho vlastní identifikace s Bahá'í vírou, na které staví vlastní identitu. Tato skutečnost tedy naznačuje, že se tento člen komunity skutečně ztotožnil s učením Bahá'í víry a je schopen to veřejně deklarovat. On sám ale uvedl, že se s ničím nepotřeboval ztotožňovat, spíše objevil Víru, která odpovídala jeho přesvědčení a byla schopna odpovědět na jeho otázky.

William Robertson Smith tvrdí, že kontinuální existence určitého náboženství závisí na trvání náboženské komunity, ve které je znalost Boha předávána především prostřednictvím prožívané rituální praxe.¹⁶¹ Kořeny náboženské víry neleží v oblasti individuální psychologie, ale kolektivní sociologie. Náboženství hraje ústřední úlohu při integraci dané společnosti a udržení její solidarity, kterou umožňuje prostřednictvím rituálu plně prožít. Funkcí náboženského prožitku je sebeidentifikace se společenstvím.¹⁶²

Z toho vyplývá, že participací na rituálu člen dané komunity dává najevo příslušnost k této komunitě. Jde o vzájemný vztah, kdy komunita nabízí svému členovi pocit sounáležitost, identity a on jí oplácí deklarací své identifikace se

¹⁶⁰ HUDDLESTON, J. *Země je jediným domovem*. Bahá'í nakladatelství Brno 1991. str. 151

¹⁶¹ BUDIL, Ivo T. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Triton. Praha 2003. str. 415

¹⁶² BUDIL, Ivo T. *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie*. Triton. Praha 2003. str. 415

skupinou, čímž umožňuje konání rituálu a zároveň existenci komunity a její další fungování.

Jonathan Z. Smith představuje rituál jako prostředek pro zaměření pozornosti k určité aktivitě, události, jež má pro danou skupinu sociální význam. K aktivitě, kterou společnost uznává jako společnou praxi, jež je významná pro její vznik, vytváření struktury a její udržování, a jejíž provozování je odděleno od běžné činnosti.

To vše umožňuje tzv. rituální vědomí, jehož cílem je vytvoření mezi účastníky rituálu silné pouto výjimečnosti, odlišnosti od jiných jedinců. A zároveň dát pocit sdílení. To je velmi důležité, protože skrze rituál se určití jedinci vydělí z heterogenní společnosti, aby vytvořili homogenní skupinu (co se týče potřeb účastníků). Najednou skupina lidí sdílí stejnou myšlenku, usilují o stejný cíl a používají k tomu stejných prostředků. Je zde něco, co jedince přesahuje, něco nadindividuálního.¹⁶³ Jde o to, že jedinec je důležitý pro rituál skupiny, protože sdílí stejné rituální vědomí, a tím skupině potvrzuje její existenci. Zároveň je skupina důležitá pro vyjádření postojů jedince. Je to ona, která určitému rituálu dává smysl, protože jej praktikuje. Rituál nemůže být praktikován skupinou jedinců, dokud se sami jedinci se smyslem neztotožní, dokud nebudou usilovat o účel rituálu. Z toho se rodí jednota společnosti na základě rituálů.¹⁶⁴

V případě Slavnosti 19. dne se nejedná o žádný přechodový rituál ve smyslu, jak je popsal Arnold van Gennep¹⁶⁵. Po skončení rituálu nedochází k žádné změně statusu některého z účastníků. Bahá'í si jsou všichni rovni, a o rovnost také usilují.¹⁶⁶ Spíš by se dala Slavnost 19. dne přirovnat k Schechnerově pojetí rituálu jakožto představení ve smyslu zachování stavu účinkujících po skončení rituálu. Schechner uvádí dva typy představení: transformaci, během které dochází ke změně statusu účinkujícího, a transport, během kterého se stav účinkujícího po skončení představení nezmění.¹⁶⁷ Slavnost 19. dne bychom tedy mohli chápat jako Schechnerův transport.

¹⁶³ DURKHEIM, É. *Elementární formy náboženského života: systém totemismu v Austrálii*. Praha: Oikoymenh, 2002.

¹⁶⁴ tamtéž

¹⁶⁵ VAN GENNEP, A. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Praha: Lidové noviny, 1997

¹⁶⁶ Viz Bahá'í víra

¹⁶⁷ SCHECHER, Richard. *Performers and spectators. Transported and transformed*. Kenyon Review. Fall 81, Vol. 3, Issue 4, p. 83 – 113

Roy Rappaport se zabývá také užitím řeči během rituálu a poukazuje na skutečnost, jak snadné by bylo během rituálu klamat nebo přímo lhát. Sám ovšem ukazuje, že právě veřejný obřad a rituál jakožto společné jednání společenské účinky klamu omezuje. Společné jednání je totiž nepochybně skutečné. Nejde při něm o to, aby někdo někoho přesvědčil o svých názorech nebo úmyslech, ale o to, že se jeho účastníci společně přihlašují k závaznosti toho, co dělají a mluví.¹⁶⁸

„Rituál neslouží k zajištění souhlasu či shody (compliance), nýbrž zakládá závazek.“¹⁶⁹

Pro život společenství a společnosti nejsou podstatné *„neviditelné a dvojnásobně soukromé pocity, nýbrž viditelný, výslovný a veřejný akt přijetí.“¹⁷⁰*

Moderní společnost je heterogenní, je složena z velkého počtu různých skupin a každá z nich má svou společnou víru, své společné vědomí, to, co je odlišuje od jiných skupin a vnitřně uspořádává jejich řád. K systematickému uspořádání společnosti slouží rituály. V průběhu času, jak byla moderní společnost atomizována na nejrůznější sociální skupiny, tento trend se projevil samozřejmě také (a hlavně) v rituálech.¹⁷¹

Keller v podobném duchu píše, že lidé se přestávají věnovat společným veřejným rituálům, které by ze společnosti udělaly velkou rodinu, ale praktikují soukromé rituály, které rozbíjejí společnost do izolovaných rodinných a přátelských skupin.¹⁷² Bahá'í víra se prostřednictvím Slavnosti 19. dne snaží o opak, respektive o znovuoobnovení překonané tradice společných veřejných rituálů. V duchu učení Bahá'í víry by v ideálním případě mělo dojít prostřednictvím tohoto rituálu k vytvoření společnosti, která by sama sebe chápala jako jednu velkou rodinu. Začít ale musí od malých přátelských skupin jakou je i pražská Bahá'í komunita.

¹⁶⁸ SOKOL, J. *Člověk a náboženství*. Portál. Praha 2003. str. 58

¹⁶⁹ RAPPAPORT, R. *Ritual and religion in the making of humanity*. Cambridge 1999. str. 124

¹⁷⁰ RAPPAPORT, R. *Ritual and religion in the making of humanity*. Cambridge 1999. str. 122

¹⁷¹ SOKOL, J. *Člověk a náboženství*. Portál. Praha 2003. str. 232

¹⁷² KELLER, J. *Nedomyšlená společnost*. Brno: Doplněk. 1998

6. Závěr

Slavnost 19. dne je náboženský rituál Bahá'í víry, který má svá pevně stanovená pravidla, ale zároveň poskytuje možnost individuálně si přizpůsobit některé jeho prvky potřebám jednotlivých Bahá'í komunit. Dodržuje se předepsaná podoba rituálu formou dodržování tří částí Slavnosti – duchovní, administrativní a společenské, přičemž se striktně dodržuje i jejich pořadí. Další náležitosti spojené s rituálem (místo a čas konání) si pražská Bahá'í komunita přizpůsobuje podle potřeb svých členů.

Účast na Slavnosti je sice v Bahá'í Písmu předepsaná, ovšem není vynutitelná a neexistuje žádná forma postihu pro neúčast na Slavnosti 19. dne. Členové pražské Bahá'í komunity necítí žádné výčitky svědomí, když se Slavnosti neúčastní, a ani žádným členům komunity není neúčast vyčítána. Je to osobní záležitost každého jednotlivce, zda a jakým způsobem se podílí na chodu komunity. Domnívám se, že cílem tohoto individuálního přístupu by mělo být to, aby si každý jednotlivý člen uvědomil, že má určitou zodpovědnost i za chod celé komunity. Účast na Slavnosti by proto měla být určitou morální povinností.

Každý člen pražské Bahá'í komunity má důvody, kvůli kterým se Slavnosti 19. dne neúčastní. Nejčastějším důvodem jsou děti členů komunity, které chodí brzy spát. Rodiče (nebo alespoň jeden z nich) s nimi zůstávají doma a Slavnosti se tudíž neúčastní. Dalším důvodem jsou pracovní povinnosti, které někteří členové komunity mohou někdy mít i ve večerních hodinách.

Pro dva mé respondenty je také důležité místo a čas konání Slavnosti vzhledem k místu jejich bydliště. Ostatní důvody většině mých respondentů připadaly do určité míry malicherné, které nejsou tak závažné, aby se pro ně nemohl někdo Slavnosti 19. dne účastnit.

Osobně bych k těm závažným důvodům (děti a práce) přiřadila ještě nemoc, kterou jako vážný a pochopitelný důvod uvedla pouze jedna respondentka. Musím však přiznat, že děti ani stálou práci nemám, takže se nedokážu zcela vžít do situace svých respondentů, kteří tyto starosti řeší.

Kromě nemoci a pracovních povinností si myslím, že by se vše ostatní dalo přizpůsobit potřebám členů komunity. To ovšem závisí na ochotě všech členů komunity o této situaci diskutovat a pokusit se najít určitý kompromis, který by vyhovoval co největšímu počtu členů komunity. V neposlední řadě to také

samozřejmě záleží i na účasti, která, jak si uvědomují i sami respondenti, není tak velká, jak by si přáli.

Ze získaných informací z rozhovorů a dat, které jsem vypožadovala během zúčastněného pozorování, jsem neměla pocit, že snaha přizpůsobit konání Slavnosti 19. dne všem členům komunity nebyla příliš velká. Může to souviset s určitým laxním přístupem členů pražské Bahá'í komunity. Mám na mysli skutečnost, že nízká účast „aktivních“ členů pražské komunity bere potenciálním hostitelům Slavnosti chuť ji organizovat, případně vymýšlet různá ozvláštnění, kterým by nalákali větší počet členů komunity k účasti na Slavnosti 19. dne. Samozřejmě jde o spojité nádoby, kdy na jedné straně je nízká účast členů komunity a na druhé nechut' či určitá apatie snažit se uspořádat něco zvláštního a přizpůsobovat konání Slavnosti.

Neznamená to ovšem, že se hostitelé Slavnosti 19. dne nesnaží. Naopak jsem se na Slavnosti vždy cítila velmi příjemně a sama z vlastní zkušenosti vím, že není snadné uspořádat podobnou akci. Proto chápu i to, že se potenciální hostitelé zdráhají Slavnost pořádat. Ve chvíli, kdy hostitel/hostitelka neví, kolik účastníků Slavnosti bude, neví, kolik pohoštění bude potřeba připravit, musí být připraven na všechny alternativy, což samozřejmě není zcela snadné.

Duchovní část Slavnosti 19. dne představuje především prostor ke společnému sdílení víry. Vzhledem k tak malému počtu Bahá'í věřících v Praze, je důležité mít možnost sdílet motlitby i s jinými věřícími, a tím si svým způsobem vzájemně potvrzovat svou identitu. Sdílení motliteb umožňuje potvrzování identity jak jednotlivých členů, tak i celé komunity.

Osobně považuji administrativní část Slavnosti 19. dne za tu nejdůležitější část celého rituálu, a to zejména z funkčního hlediska. Tím myslím, že je důležitá pro zdravé fungování celé komunity. Především z toho důvodu, že není přístupná nikomu jinému kromě vyhlášených členů Bahá'í společenství. Posiluje pocit jednoty, zprostředkovává kolektivní sdílení informací, případně společných problémů, k jejichž řešení poskytuje tato část Slavnosti prostor a příležitost všem svým členům. Tím, že je kladen důraz na soukromí, které by mělo být v rámci komunity zachováno, je vytvářen pocit intimity, jednou respondentkou přirovnávaný k intimitě rodinné. Sice mě trochu mrzí, že jsem se této části Slavnosti neúčastnila, ale na druhé straně chápu její smysl a plně jsem respektovala (alespoň tímto způsobem) soukromí zkoumané skupiny.

Společenská část slouží k navazování a prohlubování přátelských vztahů mezi jednotlivými členy komunity. V případě pražské Bahá'í komunity už jde spíše o utužování přátelských vztahů, protože se většina členů pražské Bahá'í komunity už dlouho zná. Příležitost k navazování nových přátelských vztahů představují návštěvy Bahá'í věřících z jiných komunit nebo účast přátel nebo příbuzných členů komunity.

Existují i jiné příležitosti k setkání, které sice mají kromě utužování přátelských vztahů i jiný význam, přesto lze nalézt prvek, který se všemi „organizovanými“ akcemi prolíná – jednota. Jednota je nejdůležitějším prvkem Bahá'í víry, který se zrcadlí zejména ve Slavnosti 19. dne. Slavnost 19. dne byla svým způsobem vytvořena k účelu sjednotit členy jednotlivých Bahá'í komunit, čímž posiluje vědomí příslušnosti ke konkrétní komunitě i k Bahá'í víře, a konstruuje identitu věřících. Když se někdo označuje za „Bahá'í“ vyjadřuje tím svou celkovou identitu. Být Bahá'í pro členy celého Bahá'í společenství nahrazuje všechny ostatní typy identity, které člověk může mít – nebo by je mělo nahrazovat. Samozřejmě má každý člověk tzv. vrozené znaky, které konstruují jeho sociální status. Jsou to gender, věk a barva kůže, chcete-li rasa, které ovšem pro Bahá'í věřící nejsou nijak důležité. Skutečnost, že si jsou všichni rovni a všichni Bahá'í věřící by o to měli usilovat, to pouze dokládá.

Všichni Bahá'í věřící, se kterými jsem se setkala, byli velmi milí, vstřícní, klidní lidé, působící vyrovnaným dojmem. Ti Bahá'í věřící, se kterými jsem se bavila o důvodech, které je vedly k tomu, že se stali Bahá'í, mi odpověděli, že jim Bahá'í víra jako jediné náboženství dokázalo odpovědět na otázky, které o životě a o světě měli, a také že učení Bahá'í víry pro ně nepředstavovalo žádné omezování či přizpůsobování se nějakým zákonům, které by sami už před tím neuznávali.

Dalo by se tedy konstatovat, že Slavnost 19. dne má pro Bahá'í věřící duchovní, administrativní i společenský význam, pro které byl v Bahá'í víře zaveden. Tyto významy si Bahá'í věřící uvědomují a považují je za důležitou součást svého individuálního života i života celé komunity. Z tohoto důvodu mi přijde trochu zarážející, že se členové pražské Bahá'í komunity nesnaží konání Slavnosti 19. dne přizpůsobit všem svým členům tolik, jak si myslí. Jestliže moji respondenti uvedli, že se snaží pořádát Slavnost 19. dne o víkendech, a ze šesti Slavností, kterých jsem se během mého výzkumu účastnila, se tak stalo jednou, není tato výpověď nijak zvlášť přesvědčující.

Situace pražské Bahá'í komunity z mého pohledu není úplně růžová. Její členové se sice snaží vzájemně vnímat své potřeby a přizpůsobovat tomu i Slavnost 19. dne, přesto ale (ne)účast na Slavnosti 19. dne nepůsobí moc dobrým dojmem. Rozhodně tedy ne na „někoho cizího“, kterou jsem během svého výzkumu představovala. Možným východiskem z tohoto neblahého stavu by mohl být nárůst aktivních členů pražské Bahá'í komunity. Každý nový člen přináší něco osobitého, zvláštního, lákavého, něco jiného, co přitahuje zájem ostatních. Přináší nové názory, myšlenky, nápady. Jinou alternativou by mohl představovat člen jiné Bahá'í komunity, který by přinesl a aplikoval úspěšně zavedené způsoby konání Slavnosti ze své komunity, které by zavedl i v pražské komunitě.

Nezbývá než držet palce pražské Bahá'í komunitě, aby její členové nepolevili a aby je současný stav úplně neodradil od jejich snahy přizpůsobovat místo, čas i způsob konání Slavnosti 19. dne členům jejich komunity. Snad si i ti „neaktivní“ nebo „méně aktivní“ členové uvědomí, jak moc je Slavnost 19. dne důležitá nejen pro ně samotné, ale především pro jejich pražskou komunitu, potažmo i pro celé Bahá'í společenství, do jejichž chodu aktivně či pasivně zasahují.

Je důležité zmínit, že já sama nejsem věřící a nejsem členkou žádné náboženské komunity. Z tohoto důvodu je samozřejmě možné, že plně nechápu zejména duchovní aspekty zkoumaného rituálu. Vycházím tedy pouze z dat získaných z literatury a z informací, které mi poskytli moji respondenti.

V žádném případě nebylo mým cílem nijak hanit nebo jiným způsobem poškodit pražskou Bahá'í komunitu. Pouze jsem se snažila popsat Slavnost 19. dne, kterou jsem se pokusila sociovědně analyzovat. Doufám, že se mi kromě toho podařilo i rozšířit povědomí o Bahá'í víře a přiblížit ji potenciálním čtenářům.

7. Použité zdroje

Abu'l-Fadl Mírzá: Brilantní důkaz; Bahá'í nakladatelství Mladá Boleslav 1997; ISBN 80-85478-17-X

Allport G.W. O povaze předsudků. Praha: Prostor. 2004. ISBN 80-7260-125-3

Bahá'í, Profil Bahá'í víry a jejího celosvětového společenství. 2009. ISBN 978-80-85478-34-1

Bahá'u'lláh: Najsvätejšia Kniha – Kitáb-i-Aqdas. Bahá'í nakladatelství. 2004. ISBN 80-968326-9-7

Bahá'u'lláh. Bahá'í mezinárodní společenství, kancelář při OSN. Bahá'í nakladatelství. Brno 1992. ISBN 80-85478-01-3

Bahá'u'lláh & 'Abdu'l-Bahá: Skutečnost člověka; Bahá'í nakladatelství 1990

Bell Catherine: Ritual, Perspectives and Dimensions; Oxford Unverzity Press; 1997; ISBN 0-19-511052-8

Bowie Fiona: Antropologie náboženství. Portál. Praha 2008. ISBN 978-80-7367-378-9

Budil Ivo T.: Mýtus, jazyk a kulturní antropologie; Triton; Praha 2003; ISBN 80-7254-321-0

Clarke Peter: Encyclopedia of New Religious Movements; Routledge 2006; ISBN 9-78-0-415-26707-6

Disman Miroslav: Jak se vyrábí sociologická znalost; Karolinum; Praha 2002; ISBN 80-246-0139-7

Durkheim Émile: Elementární formy náboženského života: systém totemismu v Austrálii. Praha: Oikoymenh, 2002. ISBN 80-7298-056-4

Effendi Shoghi: Bahá'u'lláhův Světový řád, Vybrané dopisy; Bahá'í nakladatelství, spol. s r. o. 2005; ISBN 80-85478-24-2

Eriksen Thoma Hylland: Sociální a kulturní antropologie. Portál. Praha 2008. ISBN 978-80-7367-465-6

Geertz Clifford: Interpretace kultur; SLON; Praha 2000; ISBN 80-85850-89-3

Giddens Anthony: Sociologie. Praha: Argo; 1999; ISBN 80-7203-124-4

- Hendl Jan:** Kvalitativní výzkum; Portál, s.r.o.; Praha 2005; ISBN 80-7367-040-2
- Hermanowicz Joseph C. and Morgan Harriet P.:** Ritualizing the Routine: Collective Identity Affirmation; Sociological Forum; Vol. 14, No. 2, 1999
- Huddleston John:** Země je jediným domovem; vydalo nakladatelství Bahá'í; Brno 1991; ISBN 80-900150-9-3
- Keller Jan:** Nedomyšlená společnost; Brno: Doplněk; 1998; ISBN 80-72-39-091-0
- Krekovičová Eva: Medzi autoobrazom a heteroobrazom. In Toncrová, M., Uhlíková, L.** Etnické stereotypy z pohledu různých vědních oborů. Brno: Etnologický ústav. 2001. ISBN 80-85010-34-8
- Leach Edmund Donald:** Culture and Communication: The Logic by which Symbols are Connected. Cambridge University Press, 1976. ISBN-13: 9780521290524
- Lippmann, W. Public opinion. Part III.- Stereotypes, zdroj:**
<http://xroads.virginia.edu/~Hyper2/CDFinal/Lippman/contents.html>
- Moojan Momen.** The Bahá'í Faith; A Beginner's Guide. Oneworld Publications Oxford. 1997; ISBN 978-1-85168-563-9
- Murphy Robert:** Úvod do sociální a kulturní antropologie. SLON. Praha 1998; ISBN 80-85850-53-2
- Nakonečný Milan:** Psychologie osobnosti. Praha: Academia. 1995; ISBN 80-200-0525-0
- Nešpor Zdeněk R., Václavík David a kolektiv:** Příručka sociologie náboženství; SLON; Praha 2008; ISBN 978-80-86429-92-2
- Novák Tomáš:** O předsudcích. Brno: Doplněk, 2002; ISBN 80-7239-121-6
- Rappaport Roy:** Ritual and Religion, In the Making of Humanity. Cambridge Univerzity Press. Cambridge 1999; ISBN-13: 9780521296908
- Riggs Thomas (ed.):** Worldmak Encyclopedia of Religious Practices. Thomson Gale 2006; ISBN 0-7876-9390-1
- Ruhi Institut:** Povstaňme ke službě – Kniha 2. Praha: Bahá'í nakladatelství. 2006

Russell Bernard H.: Handbook of Methods in Cultural Anthropology, Altamira Press 1998; ISBN 0-7425-0432-8

Selections from Writings of 'Abdu'l-Bahá. Haifa: Bahá'í World Centre. 1982

Schechner, Richard: Performers and spectators. Transported and transformed. Kenyon Review. Fall 81, Vol. 3, Issue 4, p. 83 – 113

Silverman David: Ako robiť kvalitatívny výskum; Ikar, a.s.; Bratislava 2005; ISBN 80-551-0904-4

Sokol Jan: Člověk a náboženství; Portál; Praha 2003; ISBN 80-7178-886-4

Světový dům spravedlnosti: Príslib světového míru; Bahá'í nakladatelství 1990

Tablets of 'Abdu'l-Bahá Abbas. Chicago: Bahá'í Publishing Committee. 1930

The Nineteen Day Feast, kompilace Výzkumného oddělení Světového domu spravedlnosti. Londýn. 1989

Turner Victor: Průběh rituálu; Brno: Computer Press; 2004; ISBN 80-722-6900-3

Václavík David: Náboženství a moderní česká společnost; Grada Publishing, a.s.; 2010; ISBN 978-80-247-2468-3

Václavík David: Sociologie nových náboženských hnutí; Masarykova Univerzita Brno, Malvern Praha; 2007; ISBN 978-80-86702-22-3

Vágnerová Marie: Základy psychologie. Praha: Karolinum, 2005; ISBN 80-246-0841-3

Van Gennep, Arnold: Přejímové rituály: systematické studium rituálů. Praha: Lidové noviny, 1997; ISBN 80-7106-178-6

Vojtíšek Zdeněk: Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět; Alfa Publishing; Praha 2007; ISBN 978-80-86851-64-8

Warburg Margit: Citizens of the World; A History and Sociology of the Baha'is from a Globalisation Perspective; Brill; Leiden 2006; ISBN 978-90-04-14373-9

www.bahai.cz

www.bahai.org